

OBRANA

Príhovor prezidentky SR

**Rozhovor
s generálnym tajomníkom
služobného úradu
Petrom Kozákom**

**15 rokov
profesionálnej armády**

Policajti na Mare

V prvý augustový týždeň sa v priestore Liptovskej Mary uskutočnilo inštrukčno-metodické zamestnanie pre inštruktorov výcviku policajných zložiek, ktorí zodpovedajú za lanovú a výsadkovú prípravu. Stretli sa na ňom zástupcovia všetkých pohotovostných útvarov PZ SR, útvaru osobitného určenia, horskej služby, poriečneho oddelenia, hasiči a Vojenská polícia.

Výcvik sa zameriaval na práce vo výškach a nad vodnou hladinou – prácu jednotlivca v podvese vrtuľníka, uviazanie do zlaňovacieho kľúča a istenie, záchranu a prevoz raneného a záchranné práce na vodnej hladine za spoluúčasti hliadok na motorovom člne. Využívali sa vrtuľníky ministerstva vnútra Bell 429 a Mi-171.

Text a foto: Jozef Žiak

Teším sa, že mám možnosť priamo osloviť profesionálnych vojakov pred Dňom Ozbrojených síl Slovenskej republiky. Je to pre mňa príležitosť, aby som sa vám poďakovala za vaše pôsobenie, za profesionalitu, energiu a námahu, ktoré do svojej služby vkladáte.

Už len samotné vaše rozhodnutie, že budete slúžiť v ozbrojených silách, si veľmi vážim, lebo ste na seba prijali záväzok, že budete brániť slobodu, nezávislosť, zvrchovanosť a celistvosť republiky, a to aj za cenu nasadenia

vlastného života. Stali ste sa tým ľuďmi, ktorí si ako povolanie vybrali službu vlasti a jej občanom, čo si zaslúži rešpekt a uznanie. Naša spoločnosť potrebuje, aby štátne orgány, inštitúcie a organizácie mali dôveru verejnosti. Veľmi ma teší, že naše ozbrojené sily si túto dôveru v očiach verejnosti nielen udržali, ale v nedávnom období aj posilnili. Podarilo sa to vďaka tomu, že úspešne chránite vzdušný priestor Slovenska a zaručujete našu územnú obranu. Plníte spojenecké záväzky republiky a odvádzate skvelú prácu v zahraničných misiách a operáciách. Vaša služba v Pobaltí, na Balkáne, na Cypre a v Afganistane pomáha šíriť dobré meno našich ozbrojených síl aj v zahraničí a medzi spojencami. Ako hlavná veliteľka som na vaše úspechy hrdá. Obzvlášť chcem oceniť to, ako profesionálni vojaci konali v uplynulých mesiacoch pri vážnom zdravotnom ohrození obyvateľstva. Práca, ktorú ste odvedli na hraniciach, pred nemocnicami a pri zabezpečovaní poriadku, posilnila presvedčenie verejnosti, že keď je to potrebné, ozbrojené sily sú pripravené občanom Slovenska aktívne a účinne pomôcť.

Vážení príslušníci ozbrojených síl, k vášmu sviatku vám želim veľa profesionálnych i osobných úspechov a teším sa na naše osobné stretnutia počas návštev vašich posádok.

Zuzana Čaputová,
prezidentka Slovenskej republiky
a hlavná veliteľka Ozbrojených síl SR

Foto: Branislav Šimončík

ČÍSLO MESIACA

13 044

vojenských profesionálov dnes pôsobí v Ozbrojených silách Slovenskej republiky vrátane Vojenskej kancelárie prezidenta SR a Čestnej stráže prezidenta SR.

Tabuľky uvádzajú cieľ **16 720** profesionálnych vojakov.

Foto: Ivan Kelement

4

8

16

18

24

34

36

- 4 Nová Polianka po rekonštrukcii
- 7 Múzeum holokaustu v Seredi
- 8 Základňa výcviku a mobilizačného doplňovania je Brána profesionálov
- 13 Katastrofa v Bejrúte
- 14 Letný výcvik kadetov
- 16 Rozhovor s generálnym tajomníkom Služobného úradu Ministerstva obrany SR Petrom Kozákom
- 18 TÉMA: Armáda profesionálov

- 24 Jediná kanadská stíhačka Avro Canada CF-100 Canuck
- 26 Gruzínsko obnoví výrobu Su-25
- 28 Marián Božík pol storočia na kasárenskom dvore
- 30 Aktívne zálohy po novom
- 32 Vojny a bitky na Slovensku: Zenit osmanskej expanzie
- 34 Trojrozmerné tlačiarne vo vojenstve
- 36 Prežila kurz prežitia
- 39 Prekážkarský supertalent Matej Baluch
- 40 Ako pokaziť hack Twitteru
- 41 MILITARY ENGLISH: Conscripts vs. Professionals
- 43 NATO nekončí
- 44 Trápia vás bolesti pišťaly?
- 46 Pluk slovenských dobrovoľníkov v ZSSR
- 47 Anglická blúza výsadkára

NA TITULNEJ STRANE: Pred pätnástimi rokmi začal platiť zákon o štátnej službe profesionálnych vojakov • Foto: kpt. Peter Poldruhák

Pod svahmi

V tretí augustový deň sa podarilo spustiť skúšobnú prevádzku hotela Granit Nová Polianka po jeho rekonštrukcii. Od prvého septembra je zariadenie v plnej prevádzke a poskytuje okrem rodinných rekreácií aj preventívnu rehabilitáciu pre príslušníkov ozbrojených síl.

Obchodno-marketingová riaditeľka siete hotelov Horezza Veronika Littvová priznáva, že práve poskytovanie služieb pre profesionálnych vojakov a ich rodinných príslušníkov, ako aj ďalších zamestnancov rezortu je pre hotelové zariadenie prioritou.

Sme tu pre vás

„Pevne dúfame, že si znova nájdú cestu do Novej Polianky. Chceme ich prilákať predovšetkým kvalitnými službami a príjemnou atmosférou. Usilujeme sa, aby kvalita služieb bola minimálne o stupeň vyššia ako tá, ktorú si pa-

mätajú z predchádzajúcich návštev, z preventívnych rehabilitácií a rodinných rekreácií. A, samozrejme, chceme byť otvorení aj pre externú klientelu mimo rezortu.“

Podľa nej majú klienti k dispozícii pekné prostredie pod najvyšším končiarom Vysokých Tatier. Areál je vhodný na trávenie voľných chvíľ, prechádzky v prírode. Návštevníci majú pred sebou krásnu panorámu končiarov Vysokých Tatier, ba veľakrát môžu pozorovať aj lesnú zver. V poslednom období prechádzala rekonštrukciou hotelová časť, pretvorenie či skôr dotvorenie oddycho-

vo-odpočinkového areálu pre vojakov a rodiny s deťmi bude otázkou ďalšej budúcnosti. „Chceli by sme obnoviť históriu kúpeľných turistických chodníkov, ktoré tu boli. Lokalitu plánujeme prispôsobiť aj potrebám cyklistov a peších turistov, ktorí cez areál a osadu prechádzajú pri svojich túrach. Plánujeme zriadiť tzv. kyslíkovú dráhu, kde by sa ľudia precvičili, pre deti zasa zážitkový rozprávkový les, so všetkým, čo k nemu patrí. Nemali by chýbať ani informácie o tom, čo sa okolo návštevníkov nachádza. Aké vrchy, stromy, zvieratá, ktoré žijú v okolitých lesoch, aby si vážili

Gerlachu

Liečebná osada

Nová Polianka sa nachádza pri Ceste slobody, približne na polceste medzi Vyšnými Hágmi a Tatranskou Poliankou. Nová Polianka je jedna z mestských častí mesta Vysoké Tatry. Jej nadmorská výška je 1 060 metrov, rozprestiera sa pod najvyšším končiarom Vysokých Tatier Gerlachovským štítom.

Začala vyrastať po druhej svetovej vojne podľa projektov architekta Milana Harminca a od roku 1956 slúžila ako moderná vojenská liečebňa. Špecializovala sa na liečbu tuberkulózy a respiračných chorôb a získala veľmi dobré meno v rámci bývalej čs. armády a neskôr i Ozbrojených síl Slovenskej republiky.

V ďalšom období sa okrem iného špecializovala aj na karanténny pobyt a potrebné vyšetrenia príslušníkov OS SR, ktorí sa vracali do vlasti po skončení zahraničných misií a operácií. V nedávnej minulosti (v roku 2016) bola, žiaľ, uzatvorená a postupne chátrala...

Koncom roka 2019 sa napokon dočkala reštartu a začala sa jej obnova a transformácia na jeden zo siete hotelov akciovej spoločnosti Horezza, ktorej stopercentným vlastníkom je Ministerstvo obrany SR, pod názvom hotel Granit Nová Polianka.

prírodu národného parku Vysoké Tatry, usilovali sa ju ochraňovať," hovorí Veronika Littvová.

Mix klasiky a moderného

Riaditeľ hotela Granit Nová Polianka Ladislav Krass zdôrazňuje, že ľudia chcú naspäť prilákať predovšetkým kvalitou poskytovaných služieb. Napríklad aj moderným vybavením úseku procedúr na preventívne rehabilitácie i rodinné rekreácie. Je to vlastne akýsi mix klasiky (napríklad aj zachované kino, detský kútik) a moderného. Ubytovací úsek poskytuje kapacitu 121 pevných

lôžok. Spolu s prístelkami narastie až na 134 lôžok. Okrem ubytovacej časti prešla revitalizáciou reštauračná a kuchynská časť, priestory a vybavenie pre zdravotnícky úsek, wellness a balneo časť.

Príslušníci ozbrojených síl majú na preventívne rehabilitácie (PR I, PR II) k dispozícii dovedna 70 miest. Okrem teplých a rašelinových zábalov, inhalácie, oxygenoterapie a magnetoterapie môžu využiť aj biotronové lampy, solux, kanadskú vaňu, podvodnú masáž, perličkový i šliapací kúpeľ, saunu, priestory na skupinové i individuálne

cvičenie a mnohé ďalšie procedúry, ktoré sú pre nich pod Gerlachovským štítom pripravené. Celkovo ich je tridsať.

Podľa vyjadrenia riaditeľa hotela v nasledujúcich mesiacoch budú postupne pripravovať pre návštevníkov ďalšie služby, ktorými chcú čo najlepšie skvalitniť ich pobyt. „Naším cieľom je, aby sa k nám hostia vracali, lebo sa u nás dobre cítili. Tomu cieľu podriadiťme všetko naše úsilie a poskytované služby," hovorí Ladislav Krass.

Text: Jozef Žiak
Foto: Jakub Neubauer

Kalište ako memento

Minister obrany Jaroslav Naď si 15. augusta uctil pamiatku obetí z obce Kalište. Na pietnom akte, ktorý sa uskutočnil pri príležitosti 75. výročia vypálenia Kališťa nacistami počas druhej svetovej vojny, sa zúčastnili aj predseda vlády SR Igor Matovič, predseda Národnej rady SR Boris Kollár a ďalší hostia. Spomienka bola súčasťou 15. ročníka podujatia Stretnutie generácií, ktorý organizoval Slovenský zväz protifašistických bojovníkov. „Spochybňovanie historických udalostí je neprijateľné a neakceptovateľné. Je práve na nás, aby sme na túto časť našich dejín nezabúdali a hovorili o nej aj s mladou generáciou, aby si na tieto udalosti vedela vytvoriť vlastný názor a nebola ľahko ovplyvniteľná klamlivými informáciami,“ povedal minister Naď.

Rozhodnú potreby vojakov

O využití 50 miliónov dolárov z fondu Spojených štátov amerických rozhodnú požiadavky Ozbrojených síl SR a najvýhodnejšia komplexná ponuka. „V rámci ozbrojených síl prebieha zber a sumarizácia požiadaviek, na základe ktorých sa rozhodneme,“ uviedol minister. Na účelnosť vynakladania prostriedkov bude dozerať pracovná skupina odborníkov. Minister 10. augusta v priestoroch prešovského vrtuľníkového krídla absolvoval informačné stretnutie so zástupcami spoločnosti Bell. „Vrtuľníky Bell sú súčasťou výbavy špecializovaných zložiek ministerstva vnútra, čo otvára možnosti užšej spolupráce rezortov,“ povedal. Dôležitá bude komplexná ponuka, ktorú rezort obrany dôkladne preskúma a porovná s rôznymi alternatívami.

Foto: Tomáš Iliev, Ivan Kelement, Jakub Neubauer, SITA

Košariská spomínali

Minister obrany SR Jaroslav Naď si v Košariskách pripomenul odkaz a vzdal hold jednej z najvýznamnejších osobností našich dejín – generálovi Milanovi Rastislavovi Štefánikovi. Pri príležitosti 140. výročia jeho narodenia sa na slávnostnom podujatí zúčastnili aj prezidentka SR Zuzana Čaputová, predseda NR SR Boris Kollár a predseda vlády SR Igor Matovič. Minister Naď pri tejto príležitosti ocenil piatich vojnových veteránov – priamych účastníkov druhej svetovej vojny a bojov za oslobodenie.

Minister u kynológov

Minister Jaroslav Naď a štátny tajomník Marian Majer navštívili vojenských policajtov z odboru krízového manažmentu, výcviku a kynológie Vojenskej polície vo Vlkanovej – Hronseku. Oboznámili sa so spôsobilosťami odboru a potrebami vojenských policajtov. „Pôsobenie vojenských kynológov v operácii ISAF v Afganistane bolo vysoko oceňované. Som na našich vojenských policajtov veľmi hrdý a ďakujem im za príkladnú reprezentáciu našej krajiny aj v tejto oblasti,“ konštatoval minister.

Odborníci z Ameriky

Vláda SR schválila návrh ministerstva obrany na vyslovenie súhlasu s prítomnosťou príslušníkov ozbrojených síl Spojených štátov amerických na území SR. V prípade schválenia národnou radou budú plniť úlohy výcviku a poradenstva pri rozvíjaní spôsobilostí odborníkov OS SR pre civilno-vojenskú spoluprácu CIMIC a psychologických operácií PSYOPS. Dislokovaní budú v martinskej posádke a na Slovensku by pôsobili od 1. októbra 2020 počas 36 mesiacov v deväťmesačných rotáciách. Náklady spojené s ich prítomnosťou by hradila americká strana.

Sadenice budúcnosti

Štátny podnik Vojenské lesy a majetky SR vypestuje v roku 2020 približne milión sadeníc buka a ihličnanov, ktoré budú základom pre budúce generácie vojenských lesov. V nasledujúcich rokoch plánuje produkciu zvýšiť na približne 1,6 milióna sadeníc ročne. Na vyššiu

úspešnosť zalesňovania používa prevažne sadenice z produkcie vlastnej lesnej škôlky Jovsa. „Aj toto je spôsob, akým chceme v rámci rezortu obrany prispieť k podpore a zachovaniu prírodného bohatstva Slovenska,“ vyzdvihol minister obrany Jaroslav Naď.

Miesto hrôzy a úcty

„Ľudia, ktorí prešli týmto táborom hrôzy, už nemajú svoj hlas, ale my hovoríme za nich,“ povedal nám pred blížiacim sa Dňom obetí holokaustu a rasového násillia (9. september) Martin Korčok, vedúci Múzea holokaustu v Seredi, ktoré sídli v areáli postavenom pôvodne pre vojakov.

Cez vojnu...

... a v súčasnosti

Pozrite na tieto nápisy, podľa nich presne vieme, že tento vagón odvádzal Židov zo Slovenska do koncentračného tábora Auschwitz v apríli a júni 1942,“ ukázal nám autentické dátumy napísané na starých doskách Marián Naster, vedecký pracovník múzea. Ak by ste si totiž mysleli, že vagón umiestnený v areáli múzea je len symbolický, je to inak. Cez vojnu patrili vtedajším Slovenským železniciam a v katastrofálnych podmienkach na ploche ledva 20 štvorcových metrov prevážal do koncentračného tábora vždy po 40 ľudí.

Koncentrák namiesto kasárni

„Priestory, v ktorých sa nachádza naše múzeum, sa začali budovať v roku 1938 pre potreby československej armády. Žiaľ, v septembri 1941 tu vojnová Slovenská republika zriadila Koncentračné stredisko a pracovný tábor pre Židov,“ konštatoval M. Korčok. „Pracovnému nasadeniu“ predchádzalo vládne nariadenie č. 198/1941, tzv. Židovský kódex, z 9. septembra 1941, ktoré prijala slovenská vláda. „Jeden z paragrafov tohto nariadenia určoval Židom vo veku od 16 do 60 rokov pracovnú povinnosť. Podobné pracovné tábory boli zriadené aj v Novákoch a vo Vyhniach,“ konkretizoval vedúci múzea. Pravdaže, predchádzalo tomu celoplošné vyvlastňovanie (arizácia) židovského majetku, čo je len iný názov pre štátom organizovanú masovú krádež.

Po odznení prvej vlny deportácií (marec až október 1942) bolo deportovanie Židov zo Slovenska iba prerušené. Navyše – už takmer nebolo koho deportovať. V rámci zostávajúcich približne 24 000 osôb židovského pôvodu išlo o hospodársky mimoriadne potrebných odborníkov (napr. lekári, zverolekári, inžinieri), alebo boli internovaní v židovských pracovných táboroch. Po potlačení SNP, na ktorom sa zúčastnilo 1 650 Židov, pričom 269 z nich zahynulo, sa sereďský pracovný tábor zmenil na koncentračný. Pod dohľadom nemeckých esesákov s oveľa drastickým prístupom väzňateľov. „V rámci druhej vlny deportácií posledný vlak smrti s deportovanými odišiel zo Sereď do geta Terezín 31. marca 1945. Spolu bolo cez vojnu zo Slovenska deportovaných približne 70-tisíc Židov a Sereďou ich prešlo asi 16-tisíc. Ďalších približne 45-tisíc Židov z južného Slovenska sa po Viedenskej arbitráži v novembri 1938 ocitlo na území Maďarska. Väčšina z nich bola v roku 1944 deportovaná a zavraždená v táboroch Auschwitz-Birkenau,“ dodal M. Korčok.

Posolstvo pravdy

„Autentické priestory slovenských pracovných a koncentračných táborov sa uchovali iba v Seredi, a to vďaka armáde, ktorá ich po vojne využívala ako súčasť kasárenského areálu,“ poznamenal vedúci múzea, ktoré bolo otvorené v januári 2016. Dnes sú tu v piatich barakoch napríklad expozície stolárskych či krajčírskych dielní, kde Židia v rámci nútených prác produkovali výrobky v prospech ekonomiky vojnové republiky. V ďalšom baraku sú ukážky zo štvavej protizidovskej propagandy a do sklených platní sú vyryté mená tisícov Židov zo Slovenska z prvých transportov v roku 1942. Iná časť expozície sa detailne zameriava na Židov narukovaných v tzv. 6. robotnom prápore. Ďalšia hovorí o ich prenasledovaní na území južného Slovenska, ktoré bolo okupované Maďarskom.

„Posledný z piatich barakov sme po rekonštrukcii a inštalovaní expozície otvárali pre verejnosť tento rok vo februári. Takto sme vlastne ukončili prvú etapu otvárania múzea. V druhej etape budú na rade administratívne budovy či prednáškové priestory,“ poznamenal vedúci, ktorý vysoko ocenil aj ústretovosť susediacich sereďských ženistov. Areál múzea bol majetkovo prevedený spod správy ministerstva obrany v prospech ministerstva kultúry v roku 2009. Múzeum holokaustu v Seredi je pri-

tom súčasťou Slovenského národného múzea – Múzea židovskej kultúry.

Múzeum holokaustu už navštívilo 85-tisíc ľudí. Najčastejšie to pred koronakrízou boli školské zájazdy, no prichádzajú ľudia z celého sveta. A čo odpovedal M. Korčok na možné prieniky spolupráce s ozbrojenými silami? „Nie sme iba múzeum a pamätné miesto, ale tiež vzdelávacie stredisko. Ak by mali ozbrojené sily záujem, veľmi radi by sme im poskytli naše odborné kapacity v rámci vzdelávania v oblasti ľudských práv, antisemitizmu, rasizmu a xenofóbie. Poviem to na symbolickom príklade. Tibor Max Eisen, slovenský Žid, ktorý prežil Auschwitz, ešte do teraz prednáša v školách pre kanadských vojakov a policajtov. No v každom prípade veľmi radi privítame každého vojaka. V tomto období hoaxov a dezinterpretácie dejín sa na vlastné oči a na tvári miesta môžu presvedčiť, kde je pravda.“

Text: Pavol Vitko

Foto: autor a SNM-MŽK – Múzeum holokaustu v Seredi

Brána profesionálov

Poslaním Základne výcviku a mobilizačného doplnovania Juraja Langsfelda v Martine je zabezpečovať výcvik jednotlivca, odborný výcvik a vzdelávanie poddôstojníkov, výcvik kľúčového personálu do operácií medzinárodného krízového manažmentu, národný výcvik aj prípravu kadetov vysokých škôl a základný výcvik poslucháčov Akadémie ozbrojených síl gen. M. R. Štefánika v Liptovskom Mikuláši. Rovnako aj plniť úlohy potrebné na zabezpečenie mobilizačného rozvinovania útvarov.

Výcvikom v martinskej Základni výcviku a mobilizačného doplňovania (ZaVaMD) v tej či inej forme prešiel prakticky každý vojenský profesionál. Náčelník štábu základne podplukovník Pavol Tabačár objasňuje, že základňa má svoje jednotlivé zložky dislokované nielen v posádke Martin, ale aj v posádkach Turecký vrch, Kamenica nad Cirochou, Prešov a Poprad. Teda od Záhoria až po Vihorlat.

Od Záhoria po Vihorlat

„Predstavuje ju vlastne osem súčastí: jednotka mobilizačného doplňovania v Poprade, výcviková jednotka vojenských misií, stredisko výcviku odborností pozemného vojska a protivzdušnej obrany, stredisko podpory a zabezpečenia výcviku, poddôstojnícka akadémia, ktoré sú umiestnené v posádke Martin, stredisko výcviku leteckých odborností v Prešove, vojenský výcvikový priestor Turecký vrch a vojenský výcvikový priestor Kamenica nad Cirochou. Zabezpečujeme základný vojenský výcvik, odborný výcvik, výcvik a vzdelávanie poddôstojníkov, špecializované kurzy, prípravu kľúčového personálu do medzinárodného krízového manažmentu a vstupný dôstojnícky kurz pre AOS Liptovský Mikuláš. Celkovo realizujeme 267 výcvikov a kurzov. Z toho v rote základného výcviku jeden, v rote bojového výcviku štrnásť, v rote výcviku bojovej podpory a bojového zabezpečenia 70, v rote výcviku protivzdušnej obrany, komunikačných a informačných systémov a elektronického prieskumu 51, v stredisku prípravy leteckých odborností 108, vo výcvikovej jednotke vojenských misií 14 a v poddôstojníckej akadémii deväť. V posledných rokoch sme vycvičili a vyškolili množstvo príslušníkov OS SR. V roku 2018 ich bolo 5 001 v 383 kurzoch, v roku 2019 spolu 4 935 v 351 kurzoch a do polovice augusta tohto roka zatiaľ 1 697 príslušníkov OS SR v 138 kurzoch. Tento rok, samozrejme, ovplyvnil Covid-19,“ vysvetľuje pplk. Tabačár.

V druhej polovici augusta podľa neho základňa žila prípravou čakaťelov a kadetov Akadémie ozbrojených síl prípravnej štátnej služby, ktorí v nej absolvovali základný vojenský výcvik. V poddôstojníckej akadémii sa uskutočnil kariérny kurz poddôstojníkov úrovne OR-5. V jeho priebehu si postupne skúšali aj spôsob diaľaného vzdelávania a zároveň aj mimoriadny kurz inštruktorov. Podplukovník Tabačár priznáva, že je potrebný, aby mohli postupne doplniť počty inštruktorov v základni. V Martine majú záujem, aby k nim prichádzali najschopnejší adepti z ozbrojených síl, veď práve inštruktori základne pripravujú no-

vých profesionálov a odborníkov pre celé ozbrojené sily. „Záujem registrujeme, ale nie je to jednoduchý proces. Aj preto, že velitelia útvarov sa len neradi vzdávajú svojich najlepších podriadených. Ale tiež preto, lebo inštruktorom nemôže byť každý dobrý odborník, ale iba ten, ktorý vie svoje vedomosti odovzdať ďalším,“ hovorí podplukovník Tabačár.

Základňa 21. storočia

Vyhlasuje, že majú ambíciu previesť základňu do 21. storočia. Okrem kvalitného inštruktorského kolektívu musí pri naplňaní

V priestoroch dnešných kasární 4. čs. brigády v severnej časti Marti- na bol 1. októbra 1935 dislokovaný 7. telegrafný prápor Čs. armády. Vo vojnovom období boli v kasárňach spojovací prápor a zbrojná škola slovenskej armády. V povojnovom období bolo v objekte zriadené Zbrojné učilište, od roku 1953 Delostrelecko-technické učilište a od roku 1959 Učilište protivzdušnej obra- ny. V roku 1962 vzniklo Vyššie delostre-

lecké učilište a v roku 1967 Vojenská stredná odborná škola (VSOŠ) raketového družstva a delostrelectva. V rokoch 1973 až 1979 v objekte kasární pôsobila Vysoká veliteľsko-technická škola, vzápätí VSOŠ 1. čs. armádneho zboru. Po rozdelení federálnej armády ČSFR vzniklo v roku 1993 Školiace a výcvikové stredisko pozemného vojska. V roku 2001 sa reorganizovalo na Výcvikovú základňu mechanizovaných a tankových vojsk, prieskumu a domobrany a 1. októbra 2004 na Odbornú výcvikovú školu pozemného vojska. V roku 2009 vznikol prápor výcviku, ktorý bol od novembra 2016 reorganizovaný na Základňu výcviku a mobilizačného doplňovania. Od roku 2017 nesie čestný názov Základňa výcviku a mobilizačného doplňovania Juraja Langsfelda, po hrdinovi slovenského povstania v rokoch 1848 – 1849.

spomínanej ambície ísť ruka v ruku aj modernizácia učebno-výcvikovej a ubytovacej časti. Pri výučbe chcú postupne zaviesť do kurzov e-learningové prvky dištančného vzdelávania. Aby uchádzači o štúdium absolvovali už v domácich (útvarových) podmienkach vstupné testy, mohli si naštudovať teoretickú časť a do samotného kurzu prišli pripravení. „Takýmto spôsobom by sa šetril čas i peniaze a celkovo by sa zefektívnila a zatraktívnila výučba. Lebo u nás by sa venovali už len praktickej časti. Iste, na to je potrebná aj zodpovedajúca technika, ktorá by pomohla pripraviť učebné programy na e-learningovú formu štúdia. Bol by to ten prvý krok do 21. storočia. Pravdaže, nie všetky kurzy sa dajú pripraviť elektronickou formou. Sú aj veliteľské kurzy, kde je potrebná osobná skúsenosť a odovzdanie vedomostí prostredníctvom inštruktora.“

V Martine by radi uvítali aj interaktívne tabule, moderné stendy a ďalšie prostriedky na zlepšenie výučby, skvalitnenie ubytovacej časti a celkovo prostredia v kasárňach. V tomto roku sa im podarilo zrekonštruovať jedno poschodie v ubytovacej časti, vymeniť tam okná, dvere, ale to je málo. Potrebovali by komplexnú rekonštrukciu priestorov. No hlavné je, aby mali vojaci kde cvičiť, preto podplukovník Tabačár zdôrazňuje, že sa usilujú postupne skvalitniť podmienky na praktický výcvik v ich výcvikových zariadeniach. Teda v samotnej posádke takticko-odborné cvičisko, trenažéry na vodenie tankov a bojových vozidiel pechoty, simulátory na vedenie strelby z tankov a bojových vozidiel pechoty, športoviská a zariadenia na telesnú prípravu, špecializované učebne na technickú, vodičskú a streleckú prípravu. V rámci posádkového cvičiska Sučany – Turany bariérovú strelnicu na strelbu z ručných zbraní, taktickú strelnicu, cvičisko vedenia bojovej techniky, vodné cvičisko Ontário na výcvik ženíjnych odborností.

Martinský vodičák

„Naším úsilím je aj postupne dobudovať a modernizovať infraštruktúru a jednotlivé výcvikové zariadenia vo VVP Turecký vrch a Kamenica nad Cirochou. Aby ich mohli využívať útvary topografickej a prešovskej brigády a nemuseli na každý výcvik dochádzať do Centra výcviku Lešť. Aj takýmto spôsobom by sa šetrili finančné prostriedky a čas útvarov, ktoré sa nachádzajú v blízkosti spomínaných výcvikových priestorov. Radi by sme v nich

vybudovali aj cvičiská boja v zastavanom priestore. Prispelo by to k zefektívneniu výcviku,“ konštatuje náčelník štábu.

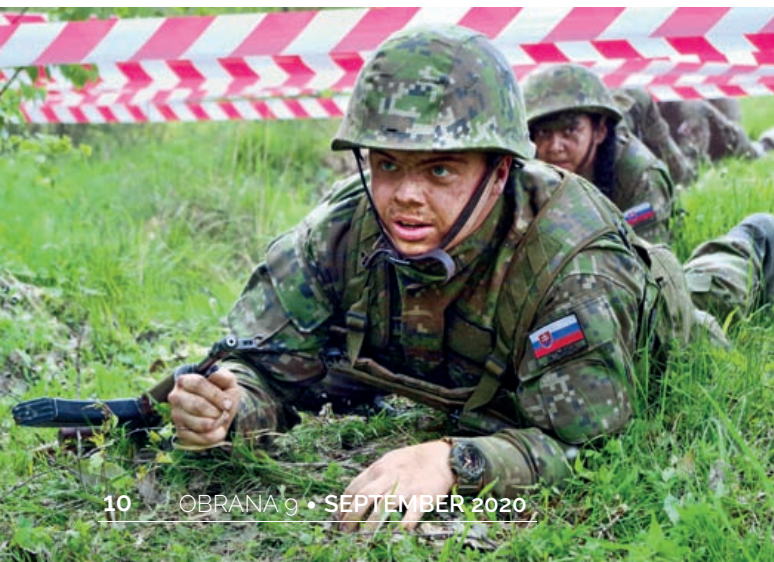
Všade vo svete práve výcvikové zariadenia ozbrojených síl disponujú novou a novo zavádzanou technikou, aby sa na ňu mohli pripraviť inštruktori a potom kvalitne pripravovať účastníkov kurzov. Aj preto podplukovník Tabačár trápí, že pri zavádzaní modernizovaného BVP sa na nich v tomto smere nemyslelo a spomínanou technikou dodnes ne-disponujú. Ale takých príkladov je viac...

„Netreba zabúdať, že v základni sa venujeme základnej časti prípravy vojaka. To je akoby získal len vodičák, ale jazdiť ho naučia až v útvere v rámci praktického výcviku,“ pripomína podplukovník Tabačár.

Kapitán František Kantár je veliteľom roty základného vojenského výcviku. Od augusta zabezpečovali kurz prípravy kadetov Akadémie ozbrojených síl prípravnej štátnej služ-

by, ktorí v nej absolvovali základný vojenský výcvik. Kurz je na hranici ich ubytovacích i personálnych možností. S úsmevom hovorí, že to nie je po prvý raz a zrejme ani posledný. „Je to ďalšia výzva, lebo naša rota je stavaná pre približne 160 frekventantov v jednom výcviku. Zo skúseností vieme, že aj napriek tomu ich dokážeme bez väčších problémov vycvičiť zhruba 220, a teraz ich je 287 a pred rokom 331. Preto ľudí ubytovávame nielen v našejrote, ale aj v ubytovni v našich kasárňach. Inštruktori museli zabudnúť na letné dovolenky. Vypomohli nám z ostatných rôt strediska výcviku. V iných obdobiach roka nám pomáhajú externí inštruktori z útvarov,“ vysvetľuje kapitán Kantár.

Do Martina prichádzajú z rôznych útvarov a zložiek OS SR. Veliteľ roty hovorí, že napríklad inštruktorka zo žilinského pluku špeciálneho určenia cvičil čatu, ktorá bola predurčená pre jeho útvar, v tomto kurze zasa inštruktorka z AOS zaradil do prípravy kadetov. Je dobré, že takto spoznajú nových vojenských profesionálov, a keď prídu k nim do útvaru, už vedú, ako sú pripravení, kde a ako pokračovať v ich príprave. Veliteľ roty je zasa rád, že im prinášajú spätnú väzbu z vojenských útvarov. Inštruktorský zbor je veľmi skúsený. Kapitán Kantár si pochvaľuje prácu nadrotmajstra Martina Minka, rotmajstrov Miroslava Klužáka, Miroslava Kušníra a Martina Ledzényiho. Vekový priemer je však 43 rokov, a preto sa usilujú pritiahnuť nových inštruktorkov. Aj z radov externých inštruktorkov. V niektorých prípadoch už boli úspešní.

Veliteľ rotý spoločne so svojou pravou rukou veliacim poddôstojníkom nadrotmajstrom Ladislavom Rechtoríkom tvoria dokonale zohranú dvojicu. Obaja sa poznajú aj zo spoločného pôsobenia v operácii Althea v Bosne a Hercegovine, majú skúsenosti z Afganistanu. Aby stihli prípravu tak početne veľkého kurzu, využívajú okrem bariérovej strelnice v Sučanoch na základe vzájomného dohovoru aj strelnicu v Kamennej Porube. Veľkú rotu rozdelili prakticky na dve polovice. Jeden týždeň strieľa jedna časť, druhá má zatiaľ taktickú prípravu a potom sa vymenia.

Digitálna knižnica

August znamená pre Poddôstojnícku akadémiu Ladislava Gábriša Škultétyho v Martine podľa jej veliteľa štábného nadrotmajstra Jána Čmelíka okrem iného aj testovanie novej formy prípravy poddôstojníkov v rámci kariérneho kurzu OR-5. Vysvetľuje, že sú v testovacej fáze e-learningového spôsobu prípravy. „Už týždeň pred nástupom k nám mali frekventanti kurzu možnosť absolvovať e-learningovú časť. Niekde síce boli problémy s prihlasovaním, ale väčšina z nich si to pochvalovala, lebo na platforme si našli študijný materiál a mohli sa pripraviť aj vo voľnom čase. Ten, kto sa chcel učiť, mal tú možnosť. V platforme sme vytvorili adresár, kde sú uložené všetky zákony, dokumenty, podklady, aby bez problémov mohli zvládnuť teoretickú časť kurzu. Teda majú vytvorenú tzv. digitálnu knižnicu, z ktorej môžu čerpať informácie,“ konštatuje veliteľ poddôstojníckej akadémie.

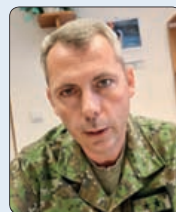
V súčasnosti sa usilujú vychytať všetky prípadné nedostatky nového systému prípravy. V novembri bude ďalší testovací kurz a od začiatku roka 2021 by sa mal rozbehnúť už kariérny kurz OR-5 v novej podobe. Inštruktor nadrotmajster Róbert Cebula by mal dotedy absolvovať kurz e-learningového vzdelávania v škole NATO v nemeckom Oberammergau.

E-learningová platforma sa dá využiť aj na iné kurzy, na ďalšie i celoživotné vzdelávanie vojenských profesionálov. V poddôstojníckej akadémii nechcú zostať iba pri spomínanom kurze. V budúcom roku rozbehnú testovanie kurzov OR-6 a -7, aby boli od roku 2022 organizované touto formou. Aj to je jedna z ciest premeny martinskej základne na výcvikovo-vzdelávaciu inštitúciu 21. storočia, ako hovorí náčelník štábu ZaVaMD podplukovník Pavol Tabačár.

Text a foto: Jozef Žiak

< ANKETA >

Naplnili sa vaše predstavy o prínose profesionalizácie Ozbrojených síl SR?

Podplukovník Pavol Tabačár náčelník štábu:

„Väčšina predstáv sa naplnila. Profesionáli na rozdiel od vojakov základnej služby svoju prácu robia vo väčšine prípadov preto, že chcú, a nie z donútenia bez nejakého väčšieho záujmu o ozbrojené sily. Aj keď to nebolo jednoduché. Bol to postupný proces

a stále je na ich vzťahu k ozbrojeným silám čo zlepšovať.“

Kapitán František Kantár veliteľ rotý základného vojenského výcviku:

„Som rád, že prichádzajú ľudia, ktorí vidia svoju prácu ako povolanie a dokonca poslanie. Je to ich dobrovoľné rozhodnutie. S profesionálmi sa jednoduchšie pracuje. Profesionálna armáda je dobrá myšlienka, len ju treba aj správnymi krokmi naplňať.

Pred pätnástimi rokmi som pôsobil ako mladý poručík vo výcvikovej základni raketového vojska a delostrelectva. Odvtedy sa veľa zmenilo.“

Nadrotmajster Ladislav Rechtorík veliaci poddôstojník rotý základného vojenského výcviku:

„Prvé náznaky postupnej profesionalizácie som zažil v delostreleckých útvaroch v Jelšave a v Brezne, neskôr v martinskej výcvikovej základni. Zastihla ma príprava posledných vojakov základnej služby,

neskôr prvých profesionálov v Martine. Boli to náročné začiatky s mnohými chybami a omylmi, ale ukázalo sa, že profesionalizácia je jediné správne riešenie v našich podmienkach.“

Štábný nadrotmajster Ján Čmelík veliteľ poddôstojníckej akadémie:

„Pri skrátení vojenčiny na pol roka už vlastne veliteľia nevideli reálny výsledok a zmysel svojej práce. Preto privítali profesionalizáciu. Čakalo sa, že sa ľudia budú vo svojich pozíciách zdokonaľovať, usilovať sa získať nové poznatky, vedomosti. Realita je však

trochu iná. Nie všetci profesionáli takto na sebe pracujú. Niektorí ľudia sa dostanú na určitú pozíciu a tým sa to pre nich skončilo, neprejavujú žiadnu snahu o zlepšovanie, sebazvedávanie. Samozrejme, je za tým mnoho objektívnych i subjektívnych príčin.“

Rotmajster Tomáš Novodomec inštruktor výcviku poddôstojníckej akadémie:

„Očakávania boli veľké, hádam až príliš. V roku 2005 som bol v poddôstojníckej akadémii mladším inštruktorom výcviku. Vojaci základnej služby až na výnimky robili len to, čo im prikázali. Profesionáli začali

postupne premýšľať, pracovať samostatne. Ale čakal som, že budú viac na sebe pracovať, samovzdelávať sa. Nie je to tak. Aj keď chápem, že kolobeh každodenného života v útvaroch ich doslova zomelie a nedáva im na to veľa priestoru. No ako profesionáli, ktorí chcú niečo dokázať, by to mali robiť aj vo svojom voľnom čase.“

Českí vojaci v zahraničí

V zahraničných operáciách má najbližšie dva roky slúžiť necelá tisícka českých vojakov. Počíta s tým plán Ministerstva obrany ČR, ktorý už prešiel Senátom. Súčasťou zámeru je aj väčšie nasadenie vojenských lietadiel CASA. Okrem Sinaja budú nasadené v Afganistane, Iraku alebo v Mali. Kým tento rok je plánovaná účasť 1 096 vojakov, v budúcom roku by malo ísť o necelú tisícku. Armádny rozpočet majú misie vyjsť na 1,7 miliardy korún, čo je o 800 miliónov menej ako v tomto roku. Najviac českých vojakov bude slúžiť v Pobaltí. V Afganistane bude do roku 2022 vyše 200 českých vojakov. Do Iraku a do Mali plánuje armáda poslať 80 a 135 vojakov. Okrem toho má do Mali ísť aj 60-členná jednotka špeciálnych síl, ktorá bude pôsobiť pod francúzskym velením v protiteroristickej operácii Barkhane. Na Sinajskom polostrove zostane s jedným lietadlom CASA dvadsaťčlenný český kontingent.

Americké veliteľstvo v Poľsku

Armáda Spojených štátov oznámila, že 5. zbor jej pozemných síl bude mať veliteľstvo v Poľsku. Približne 200 príslušníkov tam bude pôsobiť na rotačnej báze. Očakáva sa, že prvá rotácia sa uskutoční na budúci rok. Hlavnou úlohou nového predsunutého veliteľstva bude vykonávať operačné plánovanie, velenie misie a dohľad nad rotačnými silami v Európe. V Poľsku sa v súčasnosti nachádza približne 4 500 amerických vojakov. Koncom júla americké ministerstvo obrany oznámilo plán na stiahnutie 11 900 amerických vojakov z Nemecka (z celkových 36 000). V rámci krajín NATO sa má premiestniť takmer 5 600 vojakov, zatiaľ čo 6 400 sa vráti do USA.

Proti hybridným hrozbám

Slovenská republika v Helsinkách 6. augusta odovzdala notifikáciu o svojom súhlase s členstvom a stala sa tak 28. účastníčkou krajinou Európskeho centra výnimočnosti pre boj proti hybridným hrozbám. Posilnenie odolnosti štátu proti hybridným hrozbám je jednou z priorít vlády SR. Centrum výnimočnosti v Helsinkách zohráva nezastupiteľnú úlohu pri medzinárodnom úsilí a spolupráci v tejto oblasti. Vzniklo v roku 2017 s cieľom slúžiť štátom EÚ a NATO na zdieľanie skúseností, budovanie kapacít a výskum v oblasti boja proti hybridným hrozbám.

Rusko varuje

Generálny štáb ruskej armády oznámil, že Rusko bude vnímať akúkoľvek balistickú raketu vypálenú smerom na svoje územie ako jadrový útok, ktorý si vyžiada aktivizáciu ruského jadrového potenciálu. Varovanie je adresované Spojeným štátom, ktoré pracovali na vývoji nejadrových zbraní s dlhým doletom. Moskva považuje za najväčšiu hrozbu pre Rusko protiraketový obranný program pod vedením USA a plány Spojených štátov umiestniť zbrane na obežnej dráhe Zeme.

Izrael úspešne testoval

Izrael úspešne otestoval systém riadených striel proti útokom rakiet rôznej dĺžky doletu. Minister obrany Benny Ganc tvrdí, že skúška protiraketovej strely Šíp 2 (Chec 2) je súčasťou úsilia Izraela byť vždy o krok pred nepriateľmi. Uskutočnila sa v spolupráci s americkou Agentúrou pre protiraketovú obranu. Rakety Šíp 2 sú spolu s obrannými systémami Železná kupola (Kípat barzel), Dávidov prak (Kela David) a Šíp 3 (Chec 3) súčasťou viacvrstvového štítu, ktorý Izrael vyvíja na obranu proti raketám vypaľovaným z Gazy a Libanonu, ako aj proti raketám dlhého doletu, ktorými disponuje Irán.

Maďarsko nakúpi v USA

„Súčasný systém protivzdušnej obrany v Maďarsku má už vyše štyridsať rokov, preto dozrel čas na jeho výmenu,“ vyhlásil maďarský minister obrany Tibor Benkő po tom, ako podpísal s veľvyslancom USA v Budapešti Davidom Cornsteinom memorandum o porozumení, podľa ktorého maďarské ozbrojené sily nakúpia od Spojených štátov komponenty systému protivzdušnej obrany. „Najskôr kúpime rakety, pričom o obstaraní odpaľovacích zariadení a lokátorov ešte rokujeme,“ dodal Benkő. Súčasne zdôraznil, že nielen Maďarsko, ale aj NATO vidí nutnosť modernizácie, prioritu však má podľa neho národný záujem.

USA spolu s Pobaltím

Spojené štáty sa pridali k Litve, Lotyšsku a Estónsku v odpore proti pokusom Ruska o prepisovanie histórie po tom, ako ruský prezident Vladimir Putin vyhlásil, že pobaltské krajiny súhlasili so svojou anexiou Sovietskym zväzom v roku 1940. „Stojíme pevne proti akýmkoľvek pokusom Ruska o prepisovanie dejín so zámerom ospravedlniť okupáciu a anexiu pobaltských štátov z roku 1940,“ uviedol americký minister zahraničných vecí Mike Pompeo v spoločnom vyhlásení so šéfmi diplomacie troch pobaltských krajín. Stanovisko vydali pri príležitosti výročia vyhlásenia niekdajšieho ministra zahraničných vecí USA Sumnera Wellesa, ktorý v roku 1940 odsúdil sovietske prevzatie moci nad týmito tromi krajinami.

Nebola to bomba, vojna ani atentát, ale následky sú hrozné

Katastrofa v Bejrúte

Libanonskou metropolou Bejrút otriasli v utorok 4. augusta dva mohutné výbuchy. Podľa jordánskych seizmológov mal výbuch intenzitu rovnajúcu sa zemetraseniu s magnitúdou 4,5. Otrasy pocítili aj v cyperskom hlavnom meste Nikózia, vzdialenom od Bejrútu 250 kilometrov.

Počet obetí mohutných výbuchov stúpol za dva dni na 113. Desiatky ľudí ostali nezvestné. Zranilo sa ich viac ako 4 000. Výbuchy spôsobili rozsiahle materiálne škody najmä v oblasti prístavu a jeho okolí. Škody spôsobené výbuchom sa odhadujú na 10 až 15 miliárd dolárov, bez domova ostalo takmer 300 000 ľudí.

V dôsledku výbuchu a tlakovej vlny sa fasády budov blízko prístavu zrútili. Bytové domy a kancelárske budovy sú poškodené v celom meste. Škody na budovách hlási aj viacero zahraničných zastupiteľstiev vrátane ruského a fínskeho. Zranenia utrpeli zamestnanci ruskej aj nemeckej ambasády. Približne 100 zamestnancov OSN a ich rodinných príslušníkov utrpelo zranenia, dvaja príbuzní pracovníkov organizácie zahynuli.

Výbuchy prišli v čase, keď Libanon čelí najhoršej hospodárskej kríze za posledné desaťročia, ktorá takmer polovicu obyvateľstva uvrhla do chudoby.

Oligarcha v pozadí

Libanonský premiér Hasan Dijáb v noci na stredu 5. augusta informoval, že v prístavnom sklade v Bejrúte explodovalo asi 2 750 ton dusičnanu amónneho. Nákladná loď Rhosus s nákladom liadku pred šiestimi rokmi pre technickú poruchu zakotvila na svojej ceste do Afriky v bejrútskom prístave. Loď smerujúcu z gruzínskeho mesta Batumi do Mozambiku vlastnil ruský občan Igor Grečuškin. Rodák z ruského Ďalekého východu sa v súčasnosti zdržiava na Cypre. Po poruche v Bejrúte sa prestal o loď zaujímať a podľa členov posádky im nedokázal ani zaplatiť. Nebezpečný náklad tak vyložili do prístavného skladu, kde napriek mnohým protestom riaditeľa skladu ostal niekoľko rokov.

Dusičnan amónny je biela kryštalická látka, používaná ako poľnohospodárske hnojivo, dezinfekčný prostriedok do vody a vďaka

svojim oxidačným vlastnostiam aj v pyrotechnike. Dusičnany amoniaku sa používajú aj na úpravu rýchlosti detonácie iných výbušnín. K výbuchom došlo údajne počas zvaračských prác v sklade.

Francúzska prokuratúra otvorila vyšetrovanie výbuchu po tom, čo zranenia utrpelo 21 francúzskych občanov. Prokuratúra prípad vyšetruje ako neúmyselné zranenie. Hlavný parížsky prokurátor Rémy Heitz uviedol, že prokuratúra využije svoju právomoc vyšetrovať činy, ku ktorým došlo v zahraničí.

Vzopätie solidarity

Európska únia vyjadrila Libanonu solidaritu a pripravenosť pomôcť. „Francúzsko je vždy na strane Libanonu a libanonského ľudu. Je pripravené poskytnúť pomoc; závisí len od libanonských úradov, aké potreby nám oznámia,“ konštatoval francúzsky minister zahraničných vecí Jean-Yves Le Drian. Podobne zareagovali USA, Irán a Izrael. „Irán je pripravený pomôcť Libanonu akýmkoľvek potrebným spôsobom,“ napísal iránsky minister zahraničných vecí Mohammad Džavád Zaríf. Izraelský minister obrany Benny Ganc aj minister zahraničných vecí Gabi Aškenazi ponúkli Libanonu zdravotnícku a humanitárnu pomoc. Pomoc do Bejrútu vyslali aj Katar, Kuvajt a Irak. Maďarsko poskytlo Libanonu milión eur humanitárnej pomoci prostredníctvom programu Hungary Helps.

Do libanonského hlavného mesta odletelo 5. augusta lietadlo s českým špeciálnym tímom takmer štyridsiatich záchranárov. V skupine boli okrem hasičov aj lekári, statik a psovodi.

K solidarite medzinárodného spoločenstva sa pridalo aj Slovensko, ktoré s príspevím ministerstiev obrany, zahraničných vecí a európskych záležitostí, vnútra a zdravotníctva, ako aj mimovládnych organizácií vrátane Ústredia ekumenickej a pastoračnej služby v OS a OZ SR zaslalo 11. augusta Libanonu humanitárnu pomoc.

Text a foto: TASR

Kadeti v Martine

„Prvý týždeň bol pre nás ťažký a chaotický, zvykali sme si na režim a vstávanie okolo piatej, ale deň po dni je to stále lepšie,“ usmial sa vojak kadet Samuel Hulín z Ďurčinej pri Rajci, frekventant základného vojenského výcviku v Základni výcviku a mobilizačného doplnovania v Martine.

„O d 3. augusta do 18. septembra pripravujeme 153 kadetov, teda začínajúcich vojenských vysokoškolákov, z ktorých je 39 žien,“ konkretizoval veliteľ roty základného vojenského výcviku kapitán František Kantár. Dôstojník so skúsenosťami z Bosny a Hercegoviny aj z Afganistanu spresnil: „Po skončení výcviku a záverečnej prísahe ich 129 nastúpi do prvého ročníka Akadémie ozbrojených síl gen. M. R. Štefánika v Liptovskom Mikuláši, štrnásti sa stanú vojenskými poslucháčmi Leteckej fakulty Technickej univerzity Košice a desiat budú študovať na fakulte vojenského zdravotníctva v Hradci Králové.“ „V ozbrojených silách mám otca, od malička som sníval, že budem vojakom, tak som to skúsil – a teším sa, že som tu,“ dodal Samuel Hulín.

Zaťažková skúška

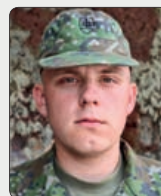
„Aktuálne sa kadeti oboznamujú s pravidlami vojenskej služby a majú poradovú prípravu. Nasledovať bude strelecká príprava. Základný vojenský výcvik skončíme taktickou prípravou so záverečným trojdňovým cvičením v teréne,“ avizoval počas výcviku kapitán Kantár. Medzitým však prehodil reč s kandidátkou na vojenskú uniformu, ktorá váhala, či sa nevzdá. Tak ako už piati pred ňou... „Vydržíš, si dobrá, to len toto úvodné sústredenie je zaťažková skúška. Potom už bude všetko ľahšie, budeš študentka, budeš popri štúdiu dostávať slúžne, ubytovanie a strava je zadarmo – a potom skvelá dôstojnícka kariéra – veď to sama dobre vieš,“ motivoval ju kapitán. Potom vysvetlil: „Do tridsiatich dní od nástupu na výcvik môžu kadeti odísť bez toho, že by museli niečo uhrádzať. Aj keď približne vedia, do čoho idú, spravidla ich zaskočia nároky na disciplínu. No napríklad tiež to, že v izbách spia aj piati či viacerí. Niektorí nesú veľmi ťažko, že so svojím mobilom

Čo vás motivovalo k vstupu do OS SR a čo od

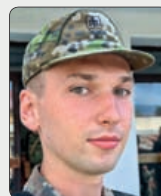
Kadetka vojačka Anna Lauková
(rodáčka z Popradu, študovať bude vojenskú medicínu):

„Motivovalo ma špeciálne vojenské prostredie, ktoré je pre mňa veľmi zaujímavé, ako aj finančné zabezpečenie. Očakávam špičkové vzdelanie a dlhodobý osobnostný rozvoj.“

Markus Littva
(Ružomberok, bezpečnosť a obrana štátu):

„Keďže som študoval na obchodnej akadémii, mám slušný prehľad o trhu práce. Zistil som, že veľa ľudí síce vyštuduje, ale majú problém zamestnať sa vo svojom odbore. Ja som nechcel ísť tou cestou. Do Akadémie ozbrojených síl som nastúpil preto, aby som mal po škole uplatnenie. V armáde očakávam kreatívnu prácu.“

Juraj Šturek
(Žarnovica, elektronika):

„Podobne sa rozhodol aj kamarát, no v armáde vidím najmä svoju budúcnosť, ako aj istoty, ktoré poskytuje. Očakávam, že doštudujem a potom kariérny rast a prácu, ktorá ma bude baviť.“

sa môžu stretnúť až podvečer – v rámci voľného času.“ Prvé dva týždne bývajú podľa kapitánových slov najkritickejšie. Kto z kadetov ich zdolá, pochoduje ďalej. „Tých päť je taký bežný počet. No dvoch nám už Akadémia ozbrojených síl nahradila. Spomedzi tých, ktorí pri prijímacích pohovoroch skončili hneď pod čiarou.“

Bez vychádzok, no s úsmevom

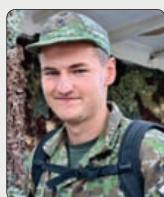
Sedemtýždňový základný vojenský výcvik v Martine je rovnaký pre všetkých, ktorí vstupujú do ozbrojených síl. Teda kadetov – budúcich vysokoškolákov, tých, ktorí sa pripravujú na dôstojnícke pozície po absolvovaní civilnej vysokej školy, ako aj pre vojakov, ktorí budú zaradení do základných funkcií v kategórii mužstvo. Pre všetkých je však tento rok v niečom iný: „Vzhľadom na Covid-19 po odporúčaní hlavného hygienika OS SR a po rozhodnutí našich nadriadených kadeti v rámci celého výcvikového

cyklu nebudú môcť odísť cez víkend na návštevu rodiny. Skrátka, cvičíme v režime bez „opušťakov“, no aj bez klasických podvečerných vychádzok do mesta,“ potvrdil kpt. Kantár. Tiež dodal, že záverečná slávnostná vojenská prisaha bude zrejme opäť bez rodičov, ako to bolo aj v apríli. V tomto prípade sa javí v dobrom svetle rozhodnutie, že popri výcvikových inštruktoroch z Martina je vôbec prvý raz na základnom výcviku so „svojimi“ kadetmi aj ich starší inštruktor priamo z Akadémie ozbrojených síl. Nielen v pozícii výcvikára, ale aj akoby tútora či staršieho kolegu ich bude sprevádzať až do tretieho ročníka. Volá sa nadrotmajster Ján Knižka a bude im odovzdávať svoje bohaté vojenské skúsenosti, ktoré nadobudol v útvaroch v Brezne, Nitre, Topoľčanoch, Martine, Prešove, ako aj v Afganistane, pričom v akadémii pôsobí už tri roky.

Vojačka kadetka Bianka Baranová zo Širokého pri Prešove má spolu s ostatnými budičiek tiež 5:20 a od 5:30 do 6:30 služobnú telesnú výchovu ukončenú osobnou hygienou. Výcvik či štúdium býva cez pracovné dni do 17:10, večera o 17:40 a osobné voľno od 18:30 do 20:10. Desať minút pred pol desiatou večer odtrúbia večierku. „Armáda bola vždy môj sen, za ktorým si idem a ktorý sa mi už plní, pričom k nemu, pravdaže, patrí aj takýto výcvik. Aj ja som pred príchodom do Martina mala nejaké očakávania. Je to však úplne inak. Vnútorne som sa totiž pripravovala najmä na drsnejšie správanie výcvikových inštruktorov. Sú nároční, ale som milo prekvapená ich ústretovosťou, kolegiálnosťou a profesionalitou,“ dodala s uznanlivým úsmevom.

Text a foto: Pavol Vitko

služby vo vojenskej uniforme očakávate?

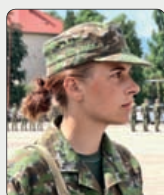
Igor Diky
(Kračúnovce, okr. Svidník, bezpečnosť a obrana štátu):

„V armáde mám aj sestru, páči sa mi vojenské prostredie. Chcem na sebe pracovať, postupovať vyššie – a to najradšej niekde na východnom Slovensku.“

Matej Jedlička
(Žilina, letectvo, pilotný smer):

„Od pätnástich rokov lietam, mám pilotné preukazy na bezmotorové aj motorové lietadlá a vždy som chcel slúžiť Slovenskej republike. Je to teda aj vlastenecká pohnútko, no tiež sociálna stránka vojenského povolania, ktoré je mojim snom. Čo bude ďalej, to je na mojich schopnostiach, čo sa mi podarí dosiahnuť.“

Michaela Ovčariková
(Prešov, informačné systémy):

„Od mala som chcela byť policajtkou alebo vojačkou, preto som tu. Mám v armáde krstného, ktorý ma tiež inšpiroval, pričom vnímam aj sociálne istoty a možnosť kariérneho rastu, čo ozbrojené sily poskytujú.“

Profesionálne, morálne, čestne

Peter Kozák začínal na MO SR v júli 2011 v sekcii obrannej politiky, medzinárodných vzťahov a legislatívy, pracoval aj v sekcii ľudských zdrojov, bol vedúcim oddelenia obrannej legislatívy sekcie legislatívy a práva a po dvojročnej prestávke na ministerstve životného prostredia sa tento rok vrátil do nášho rezortu v pozícii generálneho tajomníka služobného úradu.

Aj keď ešte nemáme vyššiu kolektívnu zmluvu schválenú tripartitou, očakávate v rámci jesenného kolektívneho vyjednávania Služobného úradu MO SR s Odbormi štátnych zamestnancov obrany výraznejšie zmeny?

So zástupcami Odborov štátnych zamestnancov obrany som sa krátko po nástupe do funkcie osobne stretol a musím povedať, že to bolo veľmi korektné zoznamovacie sedenie. Zvolili sme menej formálny spôsob komunikácie a dohodli sa, že podobným spôsobom budeme viesť aj samotné kolektívne vyjednanie. Už v tomto bode musím zdôrazniť, že služobný úrad má záujem vytvárať priaznivé podmienky na výkon štátnej služby štátnych zamestnancov, a to aj prostredníctvom kolektívneho vyjednávania. Či sa dajú očakávať výraznejšie zmeny, bude závisieť aj od návrhu, ktorý predložia zástupcovia zamestnancov, a napríklad v prípade benefitov a sociálnych výhod, ktoré sú dohodnuté v súčasne platnej kolektívnej zmluve, bude dôležitým faktorom aj finančná situácia a rozpočet kapitol ministerstva

obrans. V súčasnosti tak môže nastať aj situácia, keď pozitívnym výsledkom v rámci kolektívneho vyjednávania bude napríklad zachovanie súčasného stavu. Všetko je však otázkou blízkej budúcnosti a tiež podmienok, ktoré budú dohodnuté vo vyššej kolektívnej zmluve, takže nerád by som predbiehal či ovplyvňoval proces kolektívneho vyjednávania, keďže služobný úrad je len jedným z jeho subjektov.

Slovenský odborový zväz zamestnancov obrany, ktorý zastrešuje zamestnancov vo verejnej službe, uzatvára takúto zmluvu s ministrom obrany, ale zrejme sú do istej miery prepojené...

Je pravda, že kolektívnu zmluvu so Slovenským odborovým zväzom zamestnancov obrany uzatvára minister obrany, ale kolektívne vyjednanie prebieha medzi odborovým zväzom a generálnym tajomníkom služobného úradu ministerstva. Prepojenie kolektívnych zmlúv možno chápať z pohľadu nediskriminačného prístupu ministerstva k zamestnancom, čo sa prejavuje najmä v dojednaní rovnakých,

resp. podobných inštitútov a podmienok pre zamestnancov pri výkone práce vo verejnom záujme. Aj návrhy zástupcov zamestnancov či odborového zväzu však nemusia byť, a predpokladám, že ani nebudú, totožné. A práve v rámci kolektívneho vyjednávania mám tiež úlohu koordinátora jednotlivých požiadaviek tak, aby sme dosiahli konsenzus na oboch stranách a aby sme zároveň neprehlbvali rozdiely v benefitoch a pracovných podmienkach zamestnancov.

Plánujete prijať opatrenia na skvalitnenie výkonu štátnej služby?

Určite áno. Vždy je čo zlepšovať a stále je kam sa posúvať. Okrem samotného kolektívneho vyjednávania možno ako príklad spomenúť Programové vyhlásenie vlády SR na roky 2020 až 2024, z ktorého pre ministerstvo obrany – ako zamestnávateľa – vyplýva úloha skvalitniť vzdelávanie zamestnancov. V tejto oblasti za služobný úrad môžem povedať, že plánujeme pripraviť koncepciu vzdelávania štátnych zamestnancov a zamestnancov ministerstva obrany s dôrazom na požiadavky organizačných zložiek. Koncepcia vzdelávania tu nie je, a preto vidím priestor na skvalitnenie podmienok vzdelávania s cieľom vypracovať systém plánovania a zabezpečenia vzdelávania personálu, ktoré prispieje k zvýšeniu jeho pripravenosti na plnenie náročných úloh. Nie je to však vždy iba o formalizovaných inštitútoch. Už toto leto sme vyhovelí požiadavkám zamestnancov a ako pilotný projekt sme v areáli Kutuzovových kasární zriadili prvé kryté stojisko na bicykle, ktoré by v najbližších dňoch až týždňoch malo doplniť druhé. V rozširovaní plánujeme pokračovať aj nasledujúcu cyklistickú „sezónu“, pričom v prístreškoch by mal pribudnúť napájací zdroj, aby sme uspokojili aj kolegov, ktorí sa do práce presúvajú na elektrických bicykloch a kolobežkách. S Vojenskými lesmi a majetkami SR sme na Kutuzovovej pred pár týždňami začali sezónny ambulantný predaj diviny zo zveri pochádzajúcej z vojenských lesov, pričom ide o spracované, vysoko kvalitné mäso, ktoré vojenské lesy predávajú našim zamestnancom za

priaznivé ceny. S Centrom environmentálnej a etickej výchovy Živica sme v areáli rezortu zase dohodli umiestnenie zatiaľ dvoch včelích úľov. Tento projekt má environmentálny význam, no vyprodukovaný med opäť plánujeme za zvýhodnené ceny ponúkať zamestnancom ministerstva. Spôsobov, ako zlepšiť „firemnú kultúru“, je teda mnoho.

Súvisí s tým aj prípadná reorganizácia či redukcia štruktúr?

Ako som už spomenul, vždy je čo zlepšovať a kam sa posúvať. Na skvalitnenie výkonu štátnej služby a plnenie určených úloh vidím veľký priestor. S tým súvisí aj problematika zamestnanosti a odmeňovania vo verejnej správe, ktoré sú v súčasnosti veľmi aktuálnou témou. Túto problematiku však netreba zužovať len na plošné šetrenie výdavkov v štátnej správe. Treba si uvedomiť, že nevyhnutnou súčasťou skvalitňovania vnútorných procesov organizácie sú aj reformné opatrenia, pričom jedným z nich je aj inštitút organizačných zmien. Pojem redukcia štruktúr nepovažujem za správny, keďže vyvoláva množstvo negatívnych konotácií a v mojom poňatí nevyjadruje podstatu toho, čo sa organizačnými zmenami má sledovať. Za služobný úrad môžem povedať, že akákoľvek reorganizácia sleduje hlavný cieľ, a tým je racionalizácia vnútorných procesov a dosahovanie efektívnych pracovných výsledkov. Takmer vždy totiž platí, že existujú organizačné zložky, ktoré sú preťažené, a naopak, časť zložiek môže mať mnohonásobne viac personálu ako zverených úloh. Ťažkou úlohou v tejto sfére ostáva spravodlivá redistribúcia ľudských zdrojov.

Služobný úrad riadi aj Vojenský archív – centrálnu registratúru MO SR Trnava, tri správy vojenských obvodov, Centrum výcviku Lešť, akciové spoločnosti Horezza a Letecké opravovne v Trenčíne, VŠC Dukla, Vojenský ústav hygieny a epidemiológie a ďalšie podriadené organizácie. Javí sa to ako poriadne sústo. Kde je najhorúcejšie?

Do funkcií sme nastúpili v neľahkom období. Koronakríza nám prácu rozhodne neuľahčovala. Tým náročným obdobím si prešli aj mnohé z našich podriadených organizácií. Viaceré sa museli v krátkom čase pripraviť na plnenie kategoricky celkom nových úloh – na vykonávanie karanténnych opatrení svoje brány pre repatriovaných občanov otvorili Centrum výcviku Lešť, Akadémia ozbrojených síl v Liptovskom Mikuláši alebo hotelové zariadenia akciovej spoločnosti Horezza. Logisticky, spôsobom prevádzky aj personálne išlo o náročné úlohy, na koordinácii ktorých sa podieľal aj krízový štáb MO SR. Negatívne vplyvy koronakrízy sa však prejavili aj v takých oblastiach pôsobenia rezortu, ktoré by človek na prvý dojem neočakával. Vojenským lesom a majetkom napríklad zásadným spôso-

bom prepadli tržby v primárnej oblasti ich pôsobenia – v predaji drevnej hmoty. Odbyt dreva sa v jarných mesiacoch znížil rádovo v desiatkach percent, maximálne až na polovicu oproti rovnakému obdobiu v predchádzajúcom roku. Aj mimo tohto špecifického problému však tú-ktorú organizáciu trápia vlastné problémy – Letecké opravovne v Trenčíne doslova bojujú o prežitie, spoločnosť Horezza sa sériou nesprávnych manažérskych rozhodnutí predchádzajúceho vedenia tiež nachádza v neľahkej situácii. Vo vojenských obvodoch nám narastá počet žiadostí o využívanie unikátneho prostredia súkromnými

Služobný úrad má záujem vytvárať priaznivé podmienky na výkon štátnej služby štátnych zamestnancov, a to aj prostredníctvom kolektívneho vyjednávania.

osobami na výkon rôznych komerčných činností, a preto pracujeme na analýze možností a hraníc využitia týchto osobitých územno-správnych celkov na iné než vojenské a bezpečnostné využitie. Treba však dodať, že na rozdiel od predchádzajúceho obdobia sa riešenie spomenutých problémov nesústreďuje v rukách jedného muža, ale je predmetom záujmu a spolupráce všetkých hlavných funkcionárov ministerstva – okrem generálneho tajomníka aj ministra obrany a štátneho tajomníka, s ktorými máme veľmi dobré pracovné aj osobné vzťahy.

Čo priniesla inventúra Úradu správy majetku štátu?

Pravdepodobne máte na mysli analyzovanie stavu nehnuteľného majetku a nakladania s ním predchádzajúcim vedením. V médiách v poslednom čase rezonovalo predovšetkým zlé hospodárenie v akciovej spoločnosti Horezza. V súvislosti s podozreniami o nehospodárnom predaji pozemkov bol iniciovaný vnútorný audit, na ktorého výsledky stále čakáme. Nateraz však všetko nasvedčuje tomu, že tieto pozemky boli predané za neprimerané sumy, preto bola zo svojej funkcie odvolaná aj bývalá generálna riaditeľka spoločnosti.

Toto číslo venujeme profesionalizácii ozbrojených síl (15. výročie), pričom možno spomenúť, že veľa vojenských miest bolo v štruktúre rezortu obrany nahradených civilnými. Vnímate tento pomer ako ustálený?

Dobrá otázka. Počty vojenského personálu pôsobiaceho v štruktúrach úradu ministerstva boli vždy témou a neraz sa minimalizovali, aby sa vzápätí maximalizovali, a tak sa často postupovalo takpovediac z extrému do extrému. Ako keby zmeny v pomere vojenského a civilného obsadenia pracovných pozícií na ministerstve predstavovali to najdôležitejšie politické poslanstvo, ktoré dané vedenie chcelo smerom dovnútra komunikovať. Osobne si myslím, že diskusia by sa nemala točiť okolo správnych alebo nesprávnych pomerov štátnych zamestnancov a profesionálnych vojakov. Za oveľa dôležitejšie považujem ujasniť si, akú kategóriu pozícií je žiaduce obsadiť štátnymi zamestnancami a ktoré funkcie sa z hľadiska vyprofilovanej odbornosti ukazujú vhodnejšie alebo účelnejšie pre príslušníkov ozbrojených síl. Po nástupe nového vedenia sme na ministerstve urobili viacero zmien vo vysokých vedúcich pozíciách, pričom u niekoľkých došlo k zmene povahy systemizovaných miest a profesionálnych vojakov na nich nahradili štátni zamestnanci. Na druhej strane, už som ministrovi obrany predkladal niekoľko návrhov na vyčlenenie profesionálnych vojakov na plnenie úloh ministerstva, resp. rozpočtovej alebo príspevkovej organizácie. Pôsobenie príslušníkov ozbrojených síl v štruktúrach ministerstva môže byť prínosným pre organizáciu a zároveň aj pre samotného profesionálneho vojaka. Nemožno však zabúdať, že ministerstvo obrany v procese riadenia ozbrojených síl zastáva nenahradiťelné miesto a musí vždy ostať „civilné“, a to nielen po formálnej stránke.

Aký osobný cieľ ste si predsavzali pri preberaní funkcie?

Už pri nástupe do svojej funkcie som vedel, že to nebude jednoduché. Aj napriek môjmu predchádzajúcemu dlhoročnému pôsobeniu v rezorte obrany bola pre mňa funkcia generálneho tajomníka veľkou výzvou. V tejto súvislosti by som preto radšej hovoril o niekoľkých cieľoch. Tým hlavným je vytvoriť vysoko profesionálny a morálne správne nastavený služobný úrad. Inými slovami, vytvárať podmienky na to, aby rozhodujúci priestor na realizáciu dostávali erudovaní a čestní zamestnanci. Za rovnako dôležité považujem spriehľadniť celkový chod rezortu tak, aby sa z prísne utajovaného ministerstva stal viac otvorený úrad, ktorý nekoná z pozície sily, ale na základe dobre zostavených argumentov. A to nielen smerom von, ale aj v rámci vnútornej diskusie. Rád by som úrad svojmu nástupcovi odovzdal o čosi „zelenší“, keďže vnímam slabšie rezortné povedomie o dôležitosti environmentálnych tém, ktoré sa v 21. storočí nevyhýbajú ani obrane.

Zhovárал sa: Pavol Vitko
Foto: Jakub Neubauer

TÉMA

Národná rada Slovenskej republiky schválila 24. júna 2005 zákon č. 346/2005 Z. z. o štátnej službe profesionálnych vojakov, ktorý vytvoril základný právny rámec na pôsobenie profesionálnych vojakov v OS SR. Zákon, ktorý nadobudol účinnosť 1. septembra 2005, zaviedol do praxe kvalitatívne nový systém personálneho manažmentu profesionálnych vojakov a vytvoril právne predpoklady na budovanie moderných, relatívne malých, dobre vycvičených profesionálnych ozbrojených síl. Vznikli tak legislatívne podmienky na prechod na úplnú profesionalizáciu Ozbrojených síl Slovenskej republiky.

Zákon č. 346/2005 Z. z. prešiel v nasledujúcich rokoch niekoľkými novelizáciami.

Na festivale Pohoda na trenčianskom letisku vydal 15. júla 2005 minister obrany SR Juraj Liška rozkaz o zastavení povolávania odvedencov na základnú vojenskú službu. Na jeho základe armáda prestala povolávať mladých mužov na povinnú vojenskú službu. Pozastavil sa tiež odvod brancov. Minister si za to na Pohode vyslúžil búrlivý potlesk.

Posledných 300 vojakov nastúpilo do Výcvikovej základne Kežmarok a do posádky Bratislava v júlovom nástupnom termíne. V Ozbrojených silách SR pôsobilo 1 600 brancov v povinnej službe, ktorá trvala šesť mesiacov, a vyše 90 percent profesionálov z celkových plánovaných počtov.

Dňa 22. decembra 2005 odišlo do civilu posledných 214 vojakov základnej vojenskej služby. Na Slovensku sa tak skončila éra povinnej vojenčiny. Ako poslední odchádzali príslušníci pluku čestnej stráže vo Vajnorochoch, s ktorými sa prišli osobne rozlúčiť minister obrany a náčelník generálneho štábu. Keďže v rozkaze veliteľa pluku o prepustení do zálohy bol uvedený na poslednom mieste vojak Žulko, stal sa posledným slovenským vojakom základnej vojenskej služby.

Minister Juraj Liška sleduje 15. júla 2005 z hlavného pódia festivalu Pohoda reakcie po tom, ako oznámil, že armáda nebude od 1. augusta 2005 povolávať mladých mužov na povinnú vojenskú službu

Rozlúčka s poslednými vojakmi základnej vojenskej služby odchádzajúcimi do civilu v priestoroch útvaru čestnej stráže – Vajnory 22. decembra 2005

Armáda profesionálov

Čo ozbrojeným silám dala a čo vzala ich úplná profesionalizácia?

Generál Daniel Zmeko náčelník generálneho štábu

Od svojho vzniku prešli Ozbrojené sily SR zložitým transformačným procesom, ktorého súčasťou bola aj ich profesionalizácia. Aj vďaka tomu posilnili svoju interoperabilitu a schopnosť čeliť spolu so spojencami novým bezpečnostným hrozbám. Vytvorili sme zbor poddôstojníkov a zaviedli nový systém výcviku, vybudovali plne dobrovoľné, profesio-

onálne ozbrojené sily, schopné primeranej reakcie na širokú škálu možných ohrození. Profesionalizácia priniesla viacero zásadných výziev. Predovšetkým potrebu zmeny myslenia, najmä veliteľov, vo vzťahu k požiadavkám a potrebám podriadených aj k formovaniu myslenia nových profesionálnych vojakov i v základných funkciách. Išlo tiež o zmenu vzťahu vojakov k občianskej verejnosti. Pred profesionalizáciou boli vojaci základnej služby takmer v každej rodine. Po nej sa vojaci „schovali“ za múry kasární a budovanie vzťahov s verejnosťou nabralo nový rozmer aj dynamiku. Preto medzi najzásadnejšie výzvy patrí udržanie vysokého kreditu ozbrojených síl v očiach verejnosti.

To nám umožní naplňovať oprávnené požiadavky vojakov a zamestnancov na udržanie a ďalšie zlepšovanie kvality ich pracovného prostredia. Sú to spojené nádoby: dobré podmienky služby umožnia vojakom plniť stanovené úlohy na vyššej úrovni. V mnohých prípadoch ide o drobnosti, ktoré dokážeme spolu riešiť, hoci častejšie si zlepšenie podmienok vyžaduje zásadnejšie systémové opatrenia spojené s pripravovanými zmenami zákonov. Som rád, že v mnohých našich úsiliach nachádzame prienik s politickým vedením rezortu, čo sa určite v blízkej budúcnosti prejaví zmenami.

Generálporučik v. v. Július Humaj

(v rokoch 1993 – 1994 prvý veliteľ Armády SR, v rezorte obrany pracoval do roku 2004):

Má to veľa súvislostí, nebudem ich rozvíjať, ale osobne som bol za poloprofesionálnu armádu s plne profesionálnym dôstojníckym a poddôstojníckym zborom a s polročnou prezenčnou vojenskou službou pre našich mladých mužov.

Profesionalizácia armád v historickom kontexte

Potreba zapájania jednotlivcov do kolektívnych bojových činností a sofistikovanejšej organizácie týchto aktivít sa začala stupňovať s prechodom na poľnohospodársky typ spoločnosti. Usadnutý spôsob života si vyžadoval spoluprácu všetkých členov komunity, deľbu práce, špecializácie a plánovanie. Hromadenie bohatstva ekonomicky úspešnou spoločnosťou si na dôvažok vyžadovalo tieto zdroje chrániť pred lúpežníkmi či inými rozpínajúcimi sa komunitami. Začala vznikať vojenská profesijná špecializácia a s rastom populácie a technickým pokrokom rástla aj potreba rozvoja vojenských systémov a štruktúr.

Spartánski hopliti

So vznikom organizovaných vojenských centier vznikajú prvé formy štátov. Prvé stále armády v Európe vznikali v podmienkach gréckych mestských štátov. Vo väčšine

z nich však išlo skôr o mestské milície. Tieto obce svojich občanov podrobovali vojenskému výcviku, po ktorom však spravídla nasledovalo ich prepustenie do civilného života. Skutočne profesionálnym vojskom sa však mohla pochváliť najmä Sparta. Tá sa vyznačovala militaristickou spoločnosťou, ktorej najpočetnejšiu zložku tvorili tzv. heilóti. Išlo v podstate o otrokov, pozbavených všetkých práv,

Generál Milan Cerovský (náčelník Generálneho štábu OS SR v rokoch 1998 až 2004):

Profesionalizácia ako súčasť reformy Ozbrojených síl SR – Model 2010 bol seriózny a sľubný projekt realizovaný v súvislosti so vstupom SR do NATO v roku 2004. Projektovo predstavoval profesionálneho vojaka, ktorý bude dobre vybavený, vycvičený a pripravený na obranu štátu v duchu krízových scenárov i na vyslanie do zahra-

ničných operácií v rámci Aliancie alebo iných medzinárodných bezpečnostných organizácií. Politickými elitami deklarované dve percentá HDP na obranu, bohužiaľ, nikdy neboli splnené, takže takto plánovaný projekt profesionalizácie sa zrušil. Zrušili sme základnú vojenskú službu, rozpredali potrebné komplexné zariadenia a podpory počiatočného štádia vojnového stavu, ale ešte stále sme nevybudovali malé, dobre vybavené a vycvičené profesionálne ozbrojené sily vrátane schopnosti tvorby mobilizačných záloh. Do ozbrojených síl navyše nie je ani záujem vstúpiť zo strany civilnej verejnosti, lebo sľubujú málo konkurenčné platové a sociálne podmienky na službu. Napriek týmto neľahkým časom nám preto ostáva veriť, že sa to podarí napraviť – a že Ozbrojeným silám SR sa zároveň prinavráti predošlý vysoký kredit a veľká podpora verejnosti.

Generál Ľubomír Bulík (náčelník GŠ OS SR, 2004 až 2011):

S veľkým rešpektom k povinnej vojenskej službe som navrhoval vtedajšiemu ministrovi obrany jej pozastavenie a začatie budovania profesionálnej služby. Stalo sa tak v etape integrácie Slovenskej republiky do NATO a EÚ a preberania zodpovednosti za záväzky voči nášmu fungovaniu v medzinárodných štruktúrach. Bol to jeden z významných krokov k budovaniu

moderných OS SR v rámci rozvoja demokratickej spoločnosti, ktorý som videl v zmysle „vojak – občan v uniforme“. Ďalším bolo začatie výstavby siete poddôstojníkov, vymenovanie prvého „strieborného generála“ – hlavného poddôstojníka, a zmena hodnotnej štruktúry s cieľom získať viac bojovníkov a menej veliteľov. Úplná profesionalizácia umožnila OS SR plnohodnotnú účasť vo všetkých medzinárodných operáciách a úrovniach velenia, a tým získavanie skúseností na ďalší rozvoj od tých najvyšších až po priamo z reálneho prostredia. Verím, že sme vykročili správne, aj

keď cesta za našim snom „mať ambíciám SR primerané, moderne vyzbrojené a vycvičené ozbrojené sily“ je nekončiaca. No a hoci v „chlapských“ debatách často spomíname na to, ako fungovala bývalá armáda s vojakmi povinnej služby, uvedomujem si, že aktuálne podmienky a požiadavky na budovanie ozbrojených síl sú iné – a tie treba plniť. K 15. výročiu profesionalizácie želim našim ozbrojeným silám, aby si udržali dôveryhodnosť, boli akceptovanou súčasťou našej spoločnosti a aby sa usilovali vždy naplňovať motto: „spoločný cieľ, rovnaké priority a jednotný tím“.

Generálporučík Peter Vojtek (náčelník GŠ OS SR, 2011 až 2014):

Posledný nástupný termín vojakov povinnej služby, tzv. „základňákov“, som v roku 2005 zažil ako veliteľ protiletadlovej raketovej brigády Nitra. Postupné skracovanie dĺžky povinnej služby a jej odmietanie spoločnosťou ako prežitku minulého režimu viedli k tomu, že v tom období výrazne klesla odborná pripravenosť vojakov povinnej služby aj ich ochota podriaďiť

sa vojenským pravidlám. Zrušením tejto služby a vzápätí i výcviku záloh sme však prišli každoročne o desaťtisíce vycvičených mladých mužov, ktorých by ozbrojené sily mohli využiť. Ochrana, obrana vlasti či pomoc obyvateľstvu v krízových situáciách sa stali výhradne vecou profesionálov. Potrebu záloh si dnes opäť uvedomujeme a usilujeme sa ich obnoviť. Odchodom vojakov povinnej služby sa navyše zásadne zmenil charakter ozbrojených síl. Profesionalizácia priniesla zásadný rast kvality personálu, čo pomáha podstatne lepšie zvládnuť novú techniku, výcvik a nasadenie v zložitých podmienkach. Treba však poďakovať všetkým tým, ktorí prešli bránami kasární, že zvládli vojenskú prípravu a boli pripravení brániť svoje domovy. Respektíve – aj sú.

Generál Milan Maxim (náčelník GŠ OS SR, 2014 až 2018):

Otázka by mala byť položená tak, čo to znamená pre celú spoločnosť, nie iba pre ozbrojené sily, pretože nie je dobré ich vytrhávať zo systému. Ak sa však spýtame, čo dala profesionalizácia samotným ozbrojeným silám, tak azda len to, že sme sa priblížili celkovému trendu a západným armádám v čase, keď sa o tom rozhodovalo. Ak niekto tvrdí, že sa

uľahčil napríklad spôsob vysielania vojakov na zahraničné misie a operácie, tak je to otázka iba zmeny zákonov. A možno

ktorí boli nútení pracovať na oveľa menšiu zložku spoločnosti – spartanských občanov. Spartanskí muži sa od malička cvičili v bojovom umení a až do 30. roku života bola vojenčina ich povinnosťou a remeslom. Tento vývoj súvisel s revolúciou vo vojenstve daného obdobia. Vďaka pokroku v metalurgii vznikol nový typ bojovníka – hoplita, vyzbrojený železným mečom, kopijou, bronzovým štítom, helmou a ďalšími časťami brnenia. Obmedzenie pohyblivosti spôsobené ťažkou výzbrojou vyústilo do nového spôsobu boja v disciplinovanom šiku zvanom falanga. Úroveň technickej a taktickej náročnosti boja žičila profesionalizácii armád. Vďaka svojmu militaristickému prístupu dokázala Sparta najneskôr v 7. storočí pred Kristom postaviť najsmrtonosnejšiu pozemnú vojenskú silu v Stredomorí.

Rímski legionári

Koncom 4. storočia pred Kr. uskutočnili Rimania vojenskú reformu, keď od veľkých faláng prešli k menším manipulom. Ich hlavnými zbraňami bol krátky meč a vrhacie oštep. Zbavením sa dlhých kopijí získali lepšiu pohyblivosť a taktickú flexibilitu. Išlo však o milíciový systém, ako v prípade väčšiny gréckych mestských štátov, keď vojaci napochovali do poľa na vlastné náklady a po ukončení ťaženia boli z armády prepúšťaní. Takýto systém bol efektívny pri obrane kompaktného územia, ale v období rozšírenia rímskej moci do vzdialených teritórií sa ukazoval neudržateľný z hľadiska ľudských zdrojov aj logistiky. V roku 107 pred Kr. boli zavedené tzv. Mariove reformy, ktorých najvýznamnejším znakom bola možnosť aj pre nemajetných rímskych občanov vstú-

je najmä vyšší dôstojnícky zbor zodpovednejší... Zatiaľ však vidím viac negatív a za najdôležitejšie považujem postupnú izoláciu ozbrojených síl od občanov. Z toho vyplýva aj nedostatok záloh. Nefunkčný je tiež logistický systém, veď koho zaujíma vojak, ktorý dlhodobo trpí nedostatkom výzbroje, pracuje v zanedbaných kasárňach a necvičí, pretože výcvikové základne a technika sú v takom stave, v akom sú? Až na výnimky, samozrejme. Preto keďže neboli splnené najmä finančné a materiálne podmienky výstavby profesionálnych ozbrojených síl, proces profesionalizácie sa iba začal, no neskončil. Tým, ktorí sa o to usilujú, želim veľa gurážu.

Začali to policajti

Vojenská polícia vznikla 21. januára 1991 rozkazom č. 76 z 29. decembra 1990 vtedajšieho federálneho ministra obrany s cieľom zabezpečiť realizáciu úloh policajnej ochrany armády ČSFR. Stala sa tak prvou plne profesionalizovanou súčasťou federálnej armády. Po vzniku Slovenskej republiky zákonom Národnej rady SR č. 3/1993 bola vytvorená Armáda Slovenskej republiky a jej súčasťou bola aj Vojenská polícia. Hlavné úlohy Vojenskej polície boli stanovené zákonom č. 124/1992 Zb. o Vojenskej polícii. Sídлом jej velenia je od jej vzniku Trenčín. Historicky prvým veliteľom Vojenskej polície bol generálmajor Jiří Egg.

Prápor rýchleho nasadenia

Prvého októbra 1995 vznikol v Martine prápor rýchleho nasadenia. Prápor bol vytvorený ako vôbec prvý profesionálny

pit' do pravidelných profesionálnych rímskych légii. Výzbroj a výstroj zaobstaral štát a pauperizovaní občania získali možnosť trvalého zamestnania za mzdu. Legionár sa musel zo začiatku zaviazat na 16 rokov, neskôr bolo toto obdobie predĺžené na 25 rokov. Gaius Marius tak vytvoril stálu profesionálnu armádu so štandardizovaným výcvikom a vybavením. Po splnení služby získal legionár nárok na penziu a pôdu v podmanených oblastiach, ktorá bola týmto spôsobom „romanizovaná“. Rímska armáda sa tak stala najväčším profesionálnym vojenským kolosom staroveku. Legionári sa stali skúsenými a disciplinovanými veteránmi, na ktorých sa Rímska republika a neskôr ríša mohla kedykoľvek spoľahnúť.

Ďalšou silnou stránkou rímskych légii bola ich „ženijná“ povaha. S nadnesením možno tvrdiť, že rímske légie boli najväčšou stavebnou firmou staroveku. V čase, keď nebojovali, budovali tábory, opevnenia, spevnené cesty, mosty, akvadukty, obliehaciu techniku a inú kritickú infraštruktúru potrebnú na prenikanie na nové územia či zaistenie

útvar v Armáde Slovenskej republiky. V roku 1997 bol za vynaložené úsilie a za vzornú reprezentáciu doma i v zahraničí poctený nosením zeleného baretu ako vtedy jediná jednotka v podriadenosti Pozemných síl Armády SR. V roku 2000 bol útvar premenovaný na prápor okamžitej reakcie.

Siedmeho februára 2001 bol práporu rozkazom MO SR č. 5 zo 7. 2. 2001 o priznaní čestného názvu a znaku priznaný čestný názov Prápor okamžitej reakcie kapitána Jána Francisciho a znak. Dňa 18. júna 2003 prezident SR vydal rozkaz č. 3 z 18. 6. 2003 o zapožičaní bojovej zástavy práporu okamžitej reakcie Martin.

Ďalším míľnikom sa stal december 2005. Vtedy prešiel časťou certifikačného procesu – afirmáciou, kontrolou stupňa interoperability deklarovanej jednotky, teda jednotky, ktorú sa Slovensko zaviazalo vyčleniť v prospech Aliancie. Afirmáčné cvičenie v Nemecku bolo úspešné. Útvar preukázal schopnosť naplánovať operácie v medzinárodnom prostredí podľa všetkých doktrín, požiadaviek a štandardov NATO a pod velením NATO, bez teritoriálneho obmedzenia. Prvého októbra 2006 bol premenovaný na 11. mechanizovaný prápor. Jeho mottom je: „Naspäť cesta nemožná, vpred sa ísť musí!“

Na základe úspešnej certifikácie 11. mechanizovaného práporu v roku 2007 bol prápor zaradený do medzinárodných síl vysokej pripravenosti NATO – NRF-10. Od 10. januára 2008 boli až do konca júna príslušníci práporu v stave pohotovosti na nasadenie NRF-10 kdekoľvek vo svete.

Po úspešnom splnení úloh NRF boli príslušníci práporu nasadení na plnenie úloh mimo územia Slovenskej republiky v misiách medzinárodného krízového manažmentu: KFOR v Kosove, ISAF v Afganistane, UNFICYP na Cypre, ale aj v rámci Predsunutej prítomnosti NATO v Lotyšsku. Útvar

zázemia. Na druhej strane bol daný systém do významnej miery zodpovedný za pád ríše. Udržateľnosť rímskej armády, byrokracie, sociálnych podpôr a vnútorného mieru závisela od koristi a stáleho pripájania nových bohatých území k ríši. Keď sa možnosti ďalšej expanzie vyčerpali, hospodársky systém sa zasekol a Rím vohnal do krízy, ktorú sa nikdy nepodarilo vyriešiť. Po zániku Západorímskej ríše v Európe zanikol aj systém stálych štátnych armád na ďalších tisíc rokov.

Stredovekí rytieri a žoldnier

Na rozvalinách rímskej civilizácie sa etablovali germánske a slovanské kmene, ktoré zaviedli udržateľnejší hospodársky a vojenský model. Fakticky však došlo k zániku štátu, ktorý bol nahradený systémom vazalských vzťahov. V tomto systéme sa v ranom stredoveku dali za jediných profesionálnych bojovníkov považovať ozbrojené družiny sústredené okolo kniežat, ktorí vládli „zo sedla“. No obrana pred kočovníkmi, vikinskými nájazdníkmi a moslimami si vyžiadala inovatívne

patrí do topoľčianskej mechanizovanej brigády a pod trenčianske veliteľstvo pozemných síl.

Pohľad odborníka

Plukovník v zálohe Róbert Totkovič sa dlhé roky venoval výcviku vojakov v základnej službe i profesionálnych vojakov. V motostreleckom pluku v Trebišove, v motostreleckom prápore v Rimavskej Sobote, vo Veliteľstve výcviku Martin, v Základnej výcvikovej škole Martin, v Centre výcviku Lešť i vo Vojenskej akadémii gen. M. R. Štefánika v Liptovskom Mikuláši.

Rodák z Banskej Štiavnice v súčasnosti pôsobí vo Výcvikovom centre HaZZ Lešť MV SR ako koordinátor výcviku hasičských jednotiek DHZ (dobrovoľného hasičského zboru).

Na obdobie prípravy profesionalizácie i jej samotný priebeh si spomína: „V rokoch 2002 – 2004 sa pripravoval výcvik na výchovu profesionálnych vojakov. Vo vtedajšom Veliteľstve výcviku Martin sa stretli ľudia, ktorí tejto problematike rozumeli. Prešli velením rôť, práporov. Výcvik sme sa usilovali štandardizovať na podmienky NATO, americký poradný tím Cubick nám bol nápomocný v mnohých veciach. Samozrejme, niektoré konkrétnosti sme museli upraviť na podmienky malej stredoeurópskej armády a nie miliónovej americkej. Základný výcvik bol pripravený na päť cyklov ročne, v každom malo byť okolo 400 vojakov. Základná výcviková škola v Martine tak mala ročne pripraviť až do 2 000 profesionálov.“

Realita však bola iná. Ročne sa robili len štyri cykly pre 250 až 300 vojakov, takže sa pripravilo maximálne 1 200 vojakov. Z nich bola jedna tretina takých, ktorí mali absolvovanú základnú službu.

Napokon mal výcvik 496 hodín pre tých, čo na vojenčine neboli, a 360 hodín pre tých, čo ju mali za sebou. Takto to fungovalo až do roku 2005, keď bol prijatý zákon č. 346 a výcvik sa zjednotil.

Plukovník Totkovič zodpovedal za výcvik na svojom stupni ako veliteľ čaty, roty i zástupca veliteľa práporu. Celkom sa mu pozdával model výcviku základnej vojenskej služby (ZVS) v trvaní jedného roka. „V Rimavskej Sobote sme mali januárový nástupný termín, urobili sme prijímač – 120 hodín podľa vtedajších predpisov, nasledoval odborný výcvik dva mesiace a potom výcvik po etapách jednotiek. V decembri sme robili záverečný výcvik, etapu výcviku prápor. Končili sme práporovým taktickým cvičením a vojaci išli do zálohy. Ďalšie skracovanie ZVS ukázalo, že je už príliš krátka

riešenia. Zdokonalilo sa spracúvanie kovov, čo umožnilo výrobu lepšieho brnenia a zbraní. Zaoštaranie potrebného bojového koňa, brnenia, panoša, nosiča štítu a sluhu bolo veľmi nákladné. Preto bola táto investícia spojená s prípravou bojovníka na vojenskú dráhu od mladosti. Tak vznikol rytier a vojna sa stala vecou zámožných profesionálov.

Vďaka hospodárskemu ozdraveniu spôsobenému úspešnými krížovými výpravami, ktoré opäť otvorili obchodné trasy vo východnom Stredomorí, boli v Európe disponibilné väčšie finančné zdroje. Panovníci, ktorí mali k týmto financiám prístup a zároveň čelili nechote svojej šľachty zúčastňovať sa na vojenských výpravách, začali stále častejšie stavať do boja žoldnierov. Tí sa organizovali majoritne do pechotných útvarov vyzbrojených halapartňami, kopijami a kušami,

a keďže vojna bola ich povoláním, dosahovali vysokú mieru profesionality. Rytieri v boji so žoldnierzmi narazili na svoje limity. Ukázali to bitky pri Kortrijku (1302), Halmyre (1311), Morgartene (1315) či Kreščaku (1346). Platení profesionáli boli disciplinovanejší, spoľahlivejší a udatnejší ako insurekcie, ktoré do poľa pochodovali na základe feudálnej povinnosti. Navyše sa čoraz úspešnejšie presadzoval pušný prach. Prišiel rozmach strelných zbraní, ktoré pochovali slávu nákladného rytierskeho pancierovania. Rytier so služobníctvom prestal byť v boji výkonným a stal sa priveľmi nákladným. Na konci stredoveku tak opäť začali vznikať stále armády. V Osmanskej ríši to boli janičiari, v strednej Európe Čierny pluk Mateja Korvína, v západnej Európe francúzske compagnies d'ordonnance či španielske tercie.

a treba ju zrušiť. Lebo sa celkom rozbili etapy postupného výcviku a stratil sa vlastne zmysel ich prípravy. Dva roky vojenčiny bolo zasa veľa a druhoročníci už len vymýšľali hlúposti a často šikanovali mladších vojakov.“

Zažil prípravu prvých profesionálnych vojakov. Väčšina chcela byť vojen-skými profesionálmi. „Ale medzi profesionálmi boli aj takí, ktorí brali armádu ako východisko z núdze. Nemali robotu a v armáde videli sociálnu istotu. Chýbalo im presvedčenie, prečo byť vojakom, ale nielen to.

Neraz aj fyzické a psychické predpoklady. To sa priečilo profesionalizácii, lebo sme si predstavovali, že od generála až po vojaka 2. stupňa to budú všetko presvedčení profesionáli. Našťastie som často zistil, že z chlapca, ktorý v základnom výcviku neoslnil, sa po rokoch stal špičkový vojenský profesionál,“ konštatuje plukovník Totkovič.

Dodnes je presvedčený, že profesionalizácia OS SR bola nevyhnutnosťou. Na druhej strane sme prišli o vycvičenosť záloh.

„V Lešti som bol zástupcom veliteľa a mohol som pozorovať pripravenosť jednotiek, ktoré prichádzali na cvičenia, či už to bol náš prvý plne profesionalizovaný útvar, vtedajší martinský prápor okamžitej reakcie, alebo ďalšie. Videl som, že velitelia majú oveľa menej práce s podriadenými a zostáva im viac času na konkrétnu veliteľskú činnosť. Aj to bol významný prínos profesionalizácie. Nehľadiac na lepší vzťah k technike.“

Pohľad inštruktora

Rodák z Trenčína nadrotmajster Róbert Cebula nastúpil v roku 1999 do vojenskej akadémie v Liptovskom Mikuláši, kde absolvoval ročnú prípravnú školu. Po jej skončení začínal vo funkcii veliteľa družstva RCHBO v Školiacom a výcvikovom stredisku pozemného vojska Martin. Pripravoval vojakov základnej služby v poddôstojníckej škole.

„Prvým kurzom bol v roku 2001 kurz BMATT CEE vedený inštruktormi z Veľkej Británie. Kurz bol novátorský a veľmi kvalitný,“ spomína nadrotmajster Cebula. Neskôr vznikol výcvikový prápor, ktorý sa začal venovať novým profesionálnym vojakom. Boli to vojaci, ktorí absolvovali základnú vojenskú službu a po

určitom čase dostali možnosť slúžiť v armáde. Nadrotmajster Cebula a jeho kolegovia tvorili inštruktorský zbor.

V rokoch 2003 – 2005 pôsobil vo vtedajšom Veliteľstve výcviku Martin ako inštruktor výcviku. V roku 2004 absolvoval v USA kurz inštruktora výcviku. A dnes pracuje v martinskej poddôstojníckej akadémii, momentálne ako starší inštruktor kariérnych kurzov.

„Vojaci základnej služby brali výcvik ako nutnosť. Vedeli, že ich vojenská odbornosť nebude živiť. Problémy nevymizli ani s nástupom profesionálnych vojakov. Najmä spočiatku, lebo prišli ľudia rôznych vekových kategórií a s rôznou motiváciou. Niektorí prišli s horšími návykmi a skúsenosťami z taktickej, poradovej i streleckej prípravy. Stálo nás to mnoho úsilia, kým sme ich napravili. Veď niekedy inštruktori patrili medzi najmladších v jednotke,“ spomína inštruktor.

V roku 2003 sa začal prvý výcvik OR-5 v Mokradi, kde Róbert Cebula pôsobil ako externý inštruktor. Frekventanti nevedeli,

čo očakávať, mnohí nemali potrebné vojenské skúsenosti. Dnes prichádzajú do poddôstojníckej akadémie pripravenejší a skúsenejší vojaci. Majú skúsenosti z operácií medzinárodného krízového manažmentu, spoločného výcviku s armádami NATO. „Vždy som bol za zavedenie profesionálnej armády. Vojenský profesionáli sú dnes motivovanejší, vzdelanejší, hoci občas pokrivkáva ich fyzická pripravenosť a psychická odolnosť. Stále nám chýba modernejší výstroj aj výzbroj, vojenské objekty sú v zlom stave, v útvaroch je veľa nepojazdnej techniky. Ak by sa podarilo tieto nedostatky odstrániť, vojaci by mali viac motivácie. Covid-19 ukázal, že sú pripravení plniť úlohy aj v rámci domáceho krízového manažmentu.“

Text: Pavol Vitko, Jozef Žiak

Foto: autori, MO SR, TASR

Armády absolutizmu

S technickým pokrokom v stavbe pevností, delostrelectve, námorníctve či ručných strelných zbraniach bolo nevyhnutné zavádzať štandardizovaný výstroj, výcvik a vojenský poriadok. Nesúrodé a nelojálne žoldnierske armády sa najmä v tridsaťročnej vojne ukázali nespoľahlivé. Pod tlakom zvyšujúcich sa nárokov na obsluhu sofistikovanej vojenskej techniky a potreby oveľa väčšej početnosti armád sa najprv vo Francúzsku a v Prusku koncom 17. storočia zaviedol systém stálych štátnych armád organizovaných do plukov. Pluky sa vyznačovali modernou vojenskou hierarchiou dôstojníckych kádrov a prísny vojenský drilom, ktorý si vyžiadala náročná lineárna taktika. Absolutistické štáty boli nútené vybudovať centralizovaný daňový a byrokratický systém, ktorý by udržal státisícové armády v poli aj v období mieru. Sformovala sa koncepcia bezprostredného podriadenia všetkých obyvateľov štátnej moci, čím sa oslabil moc stavov, slobodných miest a feudálov. Išlo o naj-

významnejší predeľ v dejinách Európy po páde Rímskej ríše. Keďže vojaci slúžili v týchto profesionálnych armádach doživotne, krajiny sa uzavreli pred verbovačmi z cudziny, čím zlikvidovali žoldniersky trh a vojna sa stala vecou vlastenectva a národnej spolupatričnosti. To so sebou prinieslo radikálne zmeny vo vnútorných pomeroch v štáte, ktorý sa zároveň musel viac zaujímať o sociálne postavenie svojho obyvateľstva, jeho právnu ochranu a neskôr aj o jeho účasť na verejnom živote.

Francúzska revolúcia začala proces rozpadu absolutistickej monarchie a ustanovila historicky prvú všeobecnú brannú povinnosť, tzv. „národ v zbrani“, čo definovalo vývoj vojenských systémov v 19. a 20. storočí. S príchodom najmodernejšej techniky a bezpečnostno-politických vplyvov sa však po skončení studenej vojny európske armády opäť vracajú k systému profesionálnych armád, aké boli budované v 17. a 18. storočí.

Text: Matej Jančošek

Jediná kanadská stíhačka

Počas studenej vojny boli hlavnými výrobcami vojenských lietadiel Sovietsky zväz na jednej strane a USA, Francúzsko a Veľká Británia na strane druhej. Neznamená to však, že by úspešné stroje nevznikali aj v iných štátoch. Kanada vyvinula lietadlo, ktoré bolo svojho času jedinou stíhačkou NATO schopnou operovať za každého počasia.

CF-100 Canuck Mk.5

Dĺžka: 16,5 m
Rozpätie: 17,4 m
Hmotnosť: 10 500 kg
Max. vzletová hmotnosť: 16 330 kg
Max. rýchlosť: 888 km/h
Dolet: 3 200 km
Dostup: 14 000 m
Výzbroj: 58 neriadených 70 mm rakiet

Avro Canada CF-100 Canuck je jedinou stíhačkou kanadského pôvodu v histórii, ktorá sa vyrábala sériovo. Počas druhej svetovej vojny sa v Kanade vyrobilo v licencií množstvo lietadiel britského pôvodu vrátane 3 197 cvičných strojov Avro Anson a 430 ťažkých bombardérov Avro Lancaster. Domáca firma Avro Canada vznikla až v roku 1945 a hneď dosiahla predbežnú dohodu s kanadským letectvom o vývoji novej prúdovej stíhačky. V októbri 1946 už uzavrela konkrétnu zmluvu na stroj schopný dlhých hliadkových letov a operácií za každého počasia. Výsledkom bol pomerne rozmerný stroj s dvojčlennou posádkou. Za pilotom sedel radarový operátor. V prednej časti trupu bol umiestnený na tie časy výkonný radar a pokročilý systém riadenia strelby. Bolo jasné, že lietadlo musia poháňať silné motory, ak má pri svojich rozmeroch a hmotnosti dosahovať uspokojivé

výsledky. Na tento účel v Kanade vyvinuli vlastné pohonné jednotky Avro Orenda.

Prototyp absolvoval prvý let 19. januára 1950. Po fatálnej havárii druhého prototypu sa ukázalo, že treba prekonštruovať niektoré prvky. Rovnako ani samotná továreň nebola pripravená. Nachystanie liniek a výrobných prípravkov trvalo ešte dva roky, a tak sa sériová výroba spustila až v októbri 1952. Stíhačka sa vyrábala v troch hlavných sériových verziách. Canuck Mk.3 niesol výzbroj 8 guľometov kalibru 12,7 mm vo vani umiestnenej pod trupom. Nos trupu totiž vyplňala elektronika. Nasledovala verzia Mk.4, ktorej okrem guľometov pribudli dve raketnice na koncoch krídel. V každej bolo 29 neriadených rakiet vzduch-vzduch kalibru 70 mm. Posledná sériová verzia Mk.5 bola určená na operácie vo väčších výškach a mala rozpätie predĺžené o 1,06 m. Táto verzia už neniesla žiadne guľomety

pod trupom a celkom sa spoľahla na neriadené rakety kalibru 70 mm.

Spolu vyrobili 692 Canuckov, ktoré v čase najväčšieho rozšírenia používalo deväť perutí kanadského letectva. Päť bolo rozmiestnených doma, kde tvorili súčasť systému NORAD – protivzdušnej obrany Severnej Ameriky. Štyri perute poslala Kanada do Európy, kde v rokoch 1955 – 1962

slúžili v rámci Severoatlantickej aliancie. Istý čas to boli jediné stíhačky NATO, ktoré boli schopné operovať v nulovej viditeľnosti a v zlom počasi. Lietadlo potrebovalo relatívne krátky rozbeh na vzlet a malo dobrú stúpavosť 45 m/s, čo boli cenené vlastnosti pre záchytnú stíhačku. Maximálna rýchlosť sa blížila k 900 km/h. V decembri 1952 však testovací pilot firmy Avro Canada Poliak Janusz Żurkowski pri klesaní z výšky 9 000 m dosiahol rýchlosť 1 mach. Canuck sa tak stal prvým prúdovým lietadlom s rovným krídlom, ktoré dosiahlo nadzvukovú rýchlosť.

Dlhá životnosť

Dizajnéri pôvodne rátali so životnosťou 2 000 letových hodín. Počas služby sa však ukázalo, že draky Canuckov vydržia oveľa viac, až 20 000 letových hodín. Preto po ich nahradení novšími typmi v stíhacej úlohe sa uplatnili aj v ďalších rolách. Naďalej lietali ako prieskumné a v úprave pre elektronický boj. Kanada ich zo služby vyradila až v roku 1981. Dosiahli aj istý exportný úspech, 53 kusov kúpilo belgické letectvo. Seriálne o nich uvažovalo aj americké letectvo. To v 50. rokoch súrne potrebovalo útočné a prieskumné lietadlá schopné operovať za každého počasia. Pretože domáci vývoj by bol prídlhý, obrátili sa Američania na svojich spojencov. Zvažovali práve kanadský Canuck a britský stroj Canberra. Napokon sa rozhodli pre druhý uvedený, ktorý začali licenčne vyrábať a do výzbroje ho zaradili pod označením Martin B-57.

Spoločnosť Avro Canada sa medzitým poriadne rozrástla. V roku 1958, teda trinásť rokov od svojho vzniku, mala 50 000 zamestnancov a bola treťou najväčšou firmou v Kanade. Po úspechu typu CF-100 vyvinula na jeho základe projekt CF-103 so šípovým krídlom. Jeho ďalším vývojom vznikol stroj CF-105 Arrow, ktorý dosahoval dvojnásobok rýchlosti zvuku. Z najrôznejších dôvodov sa však do sériovej výroby nedostal a po tomto neúspechu v roku 1962 zanikla aj samotná spoločnosť Avro Canada.

Séria katastrof

Canuck dostal počas svojej kariéry od pilotov niekoľko nelichotivých prezývok. Jedna z nich, Olovené sane, odkazovala

na jeho slabé manévrovacie schopnosti. Najčastejšie ho prezývali Clunk, čo bolo odvodené od zvuku, ktorý vydávala predná podvozková noha počas zaťahovania do trupu. Ďalšia prezývka – Beštia – zas symbolizovala sériu nešťastných nehôd, ktoré kariéru stroja sprevádzali. Až v troch prípadoch sa totiž pri havárii zrútil na budovy na zemi, čo viedlo k veľkému počtu obetí. Prvé nešťastie sa stalo v auguste 1953 v Longueville v provincii Québec. CF-100 tam havaroval krátko po štarte a dopadol na dva domy. Zahynuli obaja členovia posádky a sedem ľudí na zemi vrátane piatich detí mladších ako 6 rokov.

Ďalšia katastrofa sa odohrala v máji 1956, keď dva stroje nacvičovali zachytenie narušiteľa vo veľkej výške. Špekuluje sa, že jednému stroju zlyhali kyslíkové masky a posádka upadla do bezvedomia, to sa však nikdy nepotvrdilo. Isté je, že sa z veľkej výšky zrútil priamo na kláštor v Orléanse v provincii Ontario. Zahynuli obaja letci, jedenásť mníchov, kaplán a civilný pracovník kláštora. V auguste 1956 sa zasa zrazili dva CF-100 nad základňou vo Francúzsku. Zahynuli traja zo štyroch letcov a jeden stroj sa zrútil na nemocnicu v základni, v ktorej zomreli ďalší dvaja ľudia.

Text: Miroslav Barič
Foto: RCAF, DND

Austrália začne zbrojiť

Austrálsky premiér Scott Morrison sľúbil v najbližších desiatich rokoch minúť v rámci obranného rozpočtu 270 miliárd austrálskych dolárov, čo je v prepočte 166 miliárd eur. Ide o 40-percentný nárast oproti doterajšiemu rozpočtu. Za tieto peniaze Austrália nakúpi rakety dlhého doletu a ďalšie zbrane, ktoré majú pôsobiť odstrašujúco a zabrániť budúcom konfliktom. Pôjde napríklad o protilodné strely a premiér

tiež pripustil možnosť vývoja vlastných hypersonických zbraní. Až 15 miliárd austrálskych dolárov pôjde na nástroje kybernetického boja. Scott Morrison uviedol, že dôvodom masívneho zbrojenia je zvyšovanie napätia v regióne spôsobené trenicami medzi USA a Čínou. Ako ďalšie konfliktné body spomenul hranicu medzi Čínou a Indiou a tiež Juhočínske a Východočínske more, kde si Čína robí veľké nároky na úkor menších štátov.

Gruzínsko obnoví výrobu Su-25

Bojové lietadlo Suchoj Su-25 začali vyrábať v ZSSR v roku 1978. Počas studenej vojny ho vyrábali v závode v Tbilisi. Po tom, čo sa Gruzínsko osamostatnilo, prenieslo výrobu na svoje územie. V Tbilisi však ostali pôvodné plány a naďalej tam prebiehali len opravy a modernizácie lietadiel, ktoré používalo gruzínske letectvo. V roku 2008, počas vojny s Ruskom, bol závod bombardovaný a jeho výrobná kapacita je neznáma. Gruzínsko však v júni oznámilo, že v ňom obnoví výrobu. Chce jednak doplniť svoj početný stav Su-25, ale ponúknuť ich aj na export. Momentálne tieto lietadlá používa viac ako 20 krajín v celkovom počte približne 300. Podľa niektorých správ by sa gruzínska verzia mala volať Ge-21. V minulosti v Tbilisi pripravovali aj modernizovanú verziu Ge-31, no tieto plány boli definitívne zmarené v roku 2008.

Kórea má nové protiletadlové kanóny

Južná Kórea spustí sériovú výrobu nového samohybného protiletadlového prostriedku. Ide o osemkolesové vozidlo AAGW vyzbrojené 30 mm kanónom vo veži. Nahradí systémy s americkým kanónom Vulcan, ktoré juhokórejská armáda, letectvo i námorná pechota používali niekoľko desaťročí. Vulcany boli napríklad namontované na pásových obrnených transportéroch M113. Nový systém má účinný dosah 3 km, čo je 1,6-krát viac ako pri Vulcanoch. Rota AAGW si vyžaduje len 18 vojakov, pričom rota Vulcanov si vyžadovala obsluhu až 48 vojakov. S výrobcom podpísali kontrakt v hodnote 200 miliónov dolárov. Vozidlá AAGW majú zlepšiť obranu proti nízko letiacim lietadlám a dronom. Okrem toho Južná Kórea zdokonalí vybavenie svojich letísk nákupom radarov od španielskeho výrobcu Indra.

Kolesá nahradili pásy

Taiwan spustil produkciu nového bojového vozidla pechoty CM-34. Ide o kolesové vozidlo kategórie 8×8, ktoré vychádza z už zavedeného typu CM-32. To sa vyrába od roku 2007 a celkový počet objednaných kusov je 662. Nahradilo starší typ CM-21, ktorý je podobný americkým pásovým strojom M113. CM-21 bol nižšej hmotnostnej kategórie, vážil 17 ton. Kolesový CM-32 má hmotnosť 22 ton, uvezie 6 – 8 vojakov a má dvojčlenú posádku. Výzbroj tvorí diaľkovo ovládaný guľomet kalibru 12,7 mm a 40 mm granátomet. Nový CM-34 je plnohodnotným BVP, nesie vežu s kanónom kalibru 30 mm a guľometom. Ďalší guľomet je umiestnený pri poklope v zadnej časti vozidla. Hmotnosť stúpla na 25 ton, ale maximálna rýchlosť 120 km/h a dojazd 800 km ostali zachované.

Taiwan chce rakety Harpoon

Taiwan plánuje nakúpiť niekoľko desiatok amerických protitlodných striel Harpoon II. Odpaľovacie zariadenia by mali byť namontované na nákladných autách s podvozkom 8×8, a teda budú schopné rýchlo meniť polohu. Taiwan síce vyrába svoje vlastné protitlodné rakety, no dovoz striel Harpoon II sa javí ako rýchlejšia a dokonca aj lacnejšia cesta na zvýšenie arzenálu, ktoré by chceli dosiahnuť do roka 2022. Ostrov potrebuje samohybné odpaľovacie zariadenia, pretože tie, ktoré sú pevne umiestnené na pobreží, sú príliš zraniteľné. Strely Harpoon II majú dĺžku 4,6 m a hmotnosť 691 kg, z toho hlavica má 221 kg. Majú plochú dráhu letu a rýchlosť 864 km/h. Dosah je 280 km.

Prieskumník z granátometu

Americká armáda vyvinula novú muníciu pre svoje granátometry kalibru 40 mm. Ide o bezpilotný prieskumný prostriedok, ktorý sa vystreľuje z hlavne. Napovedá tomu už názov GLUAS – Grenade Launched Unmanned Aerial System. Náboj je dlhší a ťažší ako bežný výbušný 40 mm granát. Vznikol v dvoch verziách. Jedna obsahuje lietadielko s výsúvacími plastovými krídlami, vrtuľou a ovládacími plochami na chvoste. Dokáže lietať 90 minút do výšky až 600 metrov,

komunikačný dosah je 2 000 metrov. Druhá verzia obsahuje bezpilotný vrtuľník, ktorý má nižšiu vytrvalosť (približne 30 minút), no dokáže sa vznášať na mieste a je tak lepší na prieskum v zastavaných oblastiach. Každý pechotný tím (4 – 5 vojakov) v americkej armáde má jedného člena vyzbrojeného 40 mm granátometom namontovaným pod hlavnou puškou. S pomocou GLUAS by mal mať veliteľ tímu lepší prehľad o situácii v okolí.

Pol storočia na kasárenskom dvore

Marián Božík otvoril kasárenskú bránu na Vojenskom gymnáziu SNP v Banskej Bystrici na jeseň 1969 a pre slovenské ministerstvo obrany pracoval ešte skôr, ako 1. januára 1993 vzniklo. Koncom augusta tú symbolickú bránu za sebou definitívne zatvoril.

Plukovník vo výslužbe, ktorý od roku 2006 pôsobil v rezorte ako civilný zamestnanec, visel v chlapčenských rokoch doma v Zlatníkoch na ústach starého otca, keď mu rozprával o zážitkoch z prvej a druhej svetovej vojny. Aj to rozhodlo, že sa stal vojacom.

Genetická informácia

Zlatníky pri Bánovciach nad Bebravou boli nacistami obvinené za pomoc partizánom. Udali aj Božíkovu rodinu: „Chlapov pred

odsunom do koncentráku presunuli do zberného tábora v Seredi. Babička, ktorá azda nikdy nebola ďalej ako v Bánovciach, sa s batôžkom a nádejou vybrala do Serede, že môjho zajatého otca nejako vyproší. No a prvý, koho stretla, bol akýsi Nemec, ktorý vedel aj po slovensky. Keď ho oslovila, on z jej batoha zavoňal klobásky aj slaninu. Povedal len jedno slovo s otáznikom na konci: Špek? A ona, že mu všetko dá, len nech otca, preboha, pustia domov. Aj preto, lebo jeho žena čaká prvé dieťa. Stalo

sa nemožné...“ Jeho otec sa síce zachránil, ale viacerí chlapi z dediny nie. „Vždy, keď prídem do rodiska, zastavím sa pri ich pamätníku, aj na cintoríne pri hrobe partizánov. Odpor k fašizmu ostal v našej rodine ako genetická informácia.“

Chemik hovorcom

Po banskobystrickom vojenskom gymnáziu nastúpil na vojenskú vysokú školu vo Vyškove na Morave. Promoval v roku 1977 a doteraz má odložené hodinky od náčelníka ako vecný dar za výborný prospech. „Do prvej dôstojníckej hodnosti podporučík som bol mimoriadne menovaný už v treťom ročníku.“ Chcel ostať na Slovensku, ale odvelili ho k novo formovanej brigáde chemickej ochrany do Liberca za veliteľa roty. „Hneď v prvých mesiacoch som dostal na starosť preškolenie viac ako 90 záložníkov na chemikov. Moja rota každý rok absolvovala viacero cvičení v rámci celého Západného vojenského okruhu.“

Pred Nežnou revolúciou už bol na Federálnom ministerstve obrany a vo februári 1990 sa ako 35-ročný ocitol v sekretariáte ministra obrany ČSFR Miroslava Vac-

ka. Podieľal sa na zabezpečovaní aktivít s novinármi. Keď v roku 1990 nastúpil na ministerstvo ako náčelník správy pre styk s verejnosťou Zdeněk Borkovec, pred zhromaždeným personálom vyhlásil, že jeho vzťah ku komunistom je jednoznačne negatívny. Okrem iného preto, lebo vo väzení umučili jeho príbuzného. „Nedá sa to poprieť, v strane sme na ministerstve boli azda všetci. Ťažko sa vtedy dalo tomu vyhnúť. Keby nás Borkovec odtiaľ vymietol, sotva by niekto mohol účinne oponovať. No on chápal súvislosti a bol nad vecou. Dodal, že šancu dá každému podľa jeho práce.“ Majorovi Božíkovi ponúkol miesto náčelníka oddelenia oznamovacích prostriedkov. Po dvoch mesiacoch si ho vybral za svojho zástupcu, čo bolo spojené s funkciou hovorcu Federálneho ministerstva obrany. Aby toho nebolo málo, stal sa aj hovorcom správy pre odsun sovietskych vojsk z ČSFR. Po jednom vyjadrení, keď sám priznal, že aj jeho ako vojaka okupácia Československa vojskami Varšavskej zmluvy osobne ponížila, si ho zavolať na koberec minister obrany a bývalý disident Luboš Dobrovský. „Myslel som si, že je s mojou dôstojníckou kariérou koniec.“ Nebol. Naopak. Minister mu ponúkol aj miesto svojho osobného hovorcu.

Koncepčný hráč

V lete 1992 mohol ostať v Prahe, ale rozhodol sa pomôcť pri budovaní Armády SR. Požiadal o umiestnenie na Slovensku, odkiaľ však neprichádzala žiadna odpoveď. Pomohol mu Igor Urban, námestník federálneho ministra obrany pre sociálne a humanitárne veci. „Zavolať ma, či by som mu vedel poradiť v oblasti masmediálnej politiky budúceho slovenského ministerstva obrany.“ Budúci prvý štátny tajomník Ministerstva obrany SR mal Božíkovu koncepciu na stole o tri dni. Nebola v hre jediná, ale zvíťazila. „V novembri 1992 som dostal poverovací dekrét na vybudovanie a riadenie odboru pre verejné záležitosti MO SR. Konštituovali sme ho v decembri 1992 a zároveň sme vytvorili Vojskú informačnú a tlačovú agentúru. Ešte v závere roka 1992 sme uzatvárali aspoň ústne dohody s vedením slovenskej televízie a rozhlasu, aby mohli pokračovať armádne relácie. Koncom februára 1993 vyšlo prvé číslo Obrany. Boli to časy nadšenia, museli sme stabilizovať vzťah verejnosti k vojakom. Veľa pre to urobili aj na Veliteľstve Armády SR v Trenčíne. Myslím si, že rozbeh rozvoja vzťahov s médiami a verejnosťou sa podaril na výbornú a niektoré súčasťi tohto systému pretrvávajú dodnes.“

Spracoval prvú koncepciu masmediálnej politiky rezortu obrany schválenú v apríli 1994. Nasledujúce roky však boli plné organizačných zmien a v roku 1997 sa opäť ocitol vo vzduchoprázdne. Nevzdal sa. V sekcii obrannej politiky a rozvoja armády začal v základnej funkcii vedúci starší dôstojník špecialista. Spracoval dokument

„Naučil som sa nájsť zmysel práce v každej pozícii, ktorú som zastával, najmä pri tvorbe strategických dokumentov. Stretol som veľa dobrých ľudí, ktorým ďakujem, ale neraz som bol aj na rôznych zoznamoch nepohodlných. Mojou jedinou obranou bolo to, že som nemal špinu za nechtami – a že som sa usiloval odvádzať čo najlepšiu prácu. To sa vždy oplatí, aj keď odpoveď nemusí byť okamžitá. A čo mi toto obdobie vzalo? Tak ako aj iným vojakom – časť rodinného života. Ale taká je už vojna. Takže keď teraz tou kasárenskou bránou prejdem naposledy, budem odchádzať s pocitom spokojnosti a vďačnosti.“

plukovník v. v. Marián Božík

bývalý riaditeľ odboru stratégie a riadenia obrany

Obranné plánovanie SR, vôbec prvý materiál svojho druhu, ktorý schválilo kolégium ministra obrany aj vláda. Postupne v sekcii obrannej politiky a obranného plánovania postúpil na náčelníka oddelenia a za rezort obrany sa v roku 2000 podieľal na príprave prvej Bezpečnostnej stratégie SR. Bol tiež jedným z hlavných spracovateľov Obrannej stratégie SR. Oba dokumenty v roku 2001 schválila vláda a parlament.

Nie, nemôže sa pochváliť, že slúžil v niektorej z vojenských misií či operácií, ale tí, ktorí tvoria koncepčné materiály, vedia, ako často im treba do zostavy práve koncepčných hráčov. Takých, ktorí sa vyznajú v spleti toho, čo bolo – a ktorí vedia dostať na papier aj predstavy tých, ktorí rozhodujú o tom, čo bude. S kolegami sa preto podieľal na tvorbe bezpečnostnej i obrannej stratégie aj v roku 2005. No a či sa vtedy sekcia, kde pôsobil, volala obrannej politiky, medzinárodných vzťahov a legislatívy, alebo podobne, pri vníkaní do zložitých previazaností či limitov rôznych koncepcií a zákonov sa usiloval byť nápomocný mladým kolegom, ktorí prichádzali do rezortu z vysokých škôl alebo z mimovládnych organizácií. Mimochodom, jeden z nich sa volal Jaroslav Naď a iný zase Marian Majer. No a tých koncepčných dokumentov bolo, pravdaže, ešte oveľa viac. Spomeňme len, že jeho stôl neobišlo ani aktuálne rozpracovanie programového vyhlásenia vlády v podmienkach rezortu obrany.

Striedanie generácií

Hoci v rezorte ešte pracujú ľudia, ktorí od prvých dní pomáhali zakladať Ministerstvo obrany SR, on svoj odchod vníma ako súčasť definitívneho striedania svojej generácie: „Taký je, skrátka, život. Ak na ministerstvo prichádzajú ľudia s výborným vzdelaním, prehľadom, energiou a nápadmi, schopní analyzovať a koncepčne riadiť, treba im držať palce,“ povedal v polovici augusta, dva týždne pred definitívnym odchodom z nášho rezortu.

Text: Pavol Vitko

Foto: Ivan Kelement a archív M. B.

Aktívne zálohy po novom

Ozbrojené sily Slovenskej republiky plánujú v budúcom roku vycvičiť celkovo 330 vojakov zaradených do aktívnych záloh.

Záujemcovia, ktorí spĺňajú zákonom stanovené podmienky, sa môžu prihlásiť do 25. septembra 2020 prostredníctvom regrutačnej skupiny v krajskom meste podľa miesta svojho trvalého bydliska. Bližšie informácie o spôsobe prihlasovania, ako aj kontakty na jednotlivé regrutačné skupiny sú dostupné na webovej stránke rezortu obrany www.mosr.sk.

Vedenie rezortu avizuje, že aktívne zálohy prejdú v budúcnosti zmenami. „Uvedomujeme si nedostatky tohto projektu, medzi ktoré patrí najmä nízky záujem. Zo skúseností Českej republiky a z úspechu ich armády vieme, že sa to dá robiť inak. Preto plánujeme do budúcnosti nielen legislatívne zmeny, ktoré by mali pomôcť Ozbrojeným silám SR v budovaní aktívnych záloh a podporiť tak pripravenosť Slovenska na prípadnú potrebu obrany,“ povedal v tejto súvislosti minister obrany SR Jaroslav Nad'.

V roku 2021 je plánovaný výcvik aktívnych záloh Generálneho štábu Ozbrojených síl Slovenskej republiky, Veliteľstva Pozemných síl OS SR v Trenčíne, Veliteľstva 1. mechanizovanej brigády v Topoľčanoch, Veliteľstva 2. mechanizovanej brigády v Prešove, Základne výcviku a mobilizačného dopĺňovania v Martine, 21. mechanizovaného práporu v Trebišove, 5. pluku špeciálneho určenia v Žiline, ďalej tiež aktívnych záloh ženijného práporu v Seredi, práporu radiačnej, chemickej a biologickej ochrany v Rožňave a po druhýkrát aj aktívnych záloh Vojenskej polície.

Výcvik aktívnych záloh bude zameraný na rozvoj a zdokonaľovanie vojenskej odbornosti v oblasti delostreleckých zbraňových systémov, komunikačných a informačných prostriedkov, logistiky vojsk, radiačnej, chemickej a biologickej ochrany, vojenského manažmentu a výcviku, ako aj vojenského zdravotníctva, špeciálnych operácií, ženijnjej podpory a ďalších potrebných spôsobilostí vojakov ozbrojených síl. V prípade Vojenskej polície si príslušníci aktívnych záloh precvičia tiež odbornosti vojenskej dopravnej a poriadkovej služby či ochranu osôb a objektov.

Vojaci aktívnych záloh môžu počítať s motivačným príspevkom 600 eur ročne za predpokladu, že absolvujú aspoň 75 percent času cvičenia. Rovnako im v zmysle zákona patrí podľa dĺžky cvičenia aj pomerne časť hodnotného platu. Okrem toho bude rezort obrany nahrádzať zamestnávateľom mzdové náklady za čas neprítomnosti zamestnancov, náhradu príjmov z podnikania samostatne zárobkovo činných osôb na cvičení, ako aj zdravotné a sociálne odvody za čas cvičenia.

Foto: kpt. Peter Poldruhák

- ▶ V rámci návštevy Banskobystrického kraja po prvýkrát zavítala na Veliteľstvo Vzdušných síl Ozbrojených síl Slovenskej republiky vo Zvolene prezidentka SR a hlavná veliteľka Ozbrojených síl SR Zuzana Čaputová. Oboznámila sa s poslaním, organizačnou štruktúrou a modernizačnými projektmi vzdušných síl. Ocenila ich pripravenosť brániť vzdušný priestor SR a pomáhať pri riešení krízových situácií.
- ▶ Príslušníci deklarovanej jednotky EOD Národného centra EOD a RCHBO Nováky cvičili svoje zručnosti v hĺbkovom vyhľadávaní nevybuchnutej munície. Cieľom výcviku bolo zopakovať si a osvojiť používanie magnetometra, vyhodnotenie prijatých detegovaných signálov, filtrovanie falošných detekcií, manuálny prístup k munícii, prvotnú identifikáciu munície na základe vonkajších znakov, odkrytie, identifikáciu a zhodnotenie stavu iniciačného ústrojenstva.
- ▶ Do Akadémie ozbrojených síl generála Milana Rastislava Štefánika v Liptovskom Mikuláši nastúpilo 156 nových kadetov. V nastávajúcom akademickom roku 2020/2021 budú študovať nielen v AOS, ale tiež na Fakulte vojenského zdravotníctva Karlovej univerzity v Hradci Králové a na Leteckej fakulte Technickej univerzity Košice. Popri vysokoškolskom vzdelávaní absolvujú aj vojenský program, za ktorý zodpovedá AOS.
- ▶ V Kamenici nad Cirochou sa konalo cvičenie trebišovského 23. motorizovaného práporu Deep Strike v spolupráci s CV Lešť a prešovským vrtuľníkovým krídlom. Príslušníci 1. motorizovanej čaty, jednotiek bojovej podpory, bojového zabezpečenia, veliteľstva a štábu absolvovali výcvik z taktickej prípravy završený prepadom palebného postavenia jednotiek bojovej podpory.
- ▶ Úlohové zoskupenie pre špeciálne operácie aj napriek zhoršenej epidemiologickej situácii v regióne a redukcii personálu vo vlastných radoch naďalej pokračuje v plnení zverených operačných úloh v Afganistane. Okrem redukcie personálu sú ďalšími ochrannými opatreniami dodržiavanie bezpečnej vzdialenosti, dezinfekcia rúk, používanie ochranných pomôcok či karanténa.
- ▶ Minister obrany Jaroslav Nad' 1. augusta odhalil v priestoroch Vojenskej expozície Michala Strenka v Starej Ľubovni pamätnú tabuľu príslušníkov OS SR, ktorí prišli o život pri plnení úloh v zahraničných misiách. Tabuľu posvätili biskupskí vikári Ordinariátu OS a OZ SR.
- ▶ Náčelník Generálneho štábu OS SR generál Daniel Zmeko 5. augusta povýšil do hodnosti plukovník podplukovníkov Mariána Ivana, Dalibora Vaľu a Pavla Šebíka.
- ▶ V Akadémii ozbrojených síl gen. M. R. Štefánika otvorili mimoriadny 23. dôstojnícky kurz pre absolventov vysokých škôl, určený pre zdravotnícky personál. Do skráteného kurzu, ktorého cieľom je poskytnúť vstupné vojenské vzdelanie na získanie hodnosti poručík, nadporučík a kapitán, nastúpilo 15 absolventov civilných vysokých škôl.
- ▶ Seredské centrum pre deti a rodiny v spolupráci so ženijným práporom v rámci programu Nájdi si svoj domov pripravili pre deti týždenný stanový tábor plný aktivít s vojakmi. Vyskúšali si stavbu vojenského stanu a vybudovanie tábora, absolvovali streleckú prípravu, výcvik v sebaobrane i prežitia v poli.

Ministerstvo obrany Slovenskej republiky
vás srdečne pozýva na veteránsky výstup
na Ďumbier a Chatu M. R. ŠTEFÁNICA

19. septembra 2020 (sobota)

Tešíme sa na vás!

PROGRAM: O 8.00 h odchod z parkoviska pri horskej chate Trangoška - výstup k Chate M. R. Štefánika - výstup na Ďumbier - o 13.00 h tiché polozenie venca pri pamätníku SNP pri Chate M. R. Štefánika. Od 13.30 h na parkovisku pri horskej chate Trangoška vás bude čakať veteránsky guláš a spomienkové predmety.

POZNÁMKA: Výstup sa uskutoční v súlade s opatreniami Úradu verejného zdravotníctva SR platnými v danom čase (COVID-19). Zmeny týkajúce sa výstupu priebežne sledujte na našom Facebooku <https://www.facebook.com/mosr.sk>.

KONTAKT: dumbier@mil.sk, 0960 317 493

Motocykle na letisku

Druhý augustový týždeň sa na dráhe trenčianskeho letiska stretli motorári Vojenskej polície, ich kolegovia z Českej republiky a z Úradu pre ochranu ústavných činiteľov Ministerstva vnútra SR. Cieľom výcviku bolo zdokonalenie vojenských policajtov – vodičov motocyklov v ich zručnostiach a výmena skúseností. Slovenskí vojenski policajti používajú motocykel Honda VSR 800X, ich kolegovia z veliteľstva ochrany osôb, oddelenia sprevádzania VP Praha zasa BMW R1200. Dokonalé ovládanie motocykla, ktorý s kuframi, majákom a zvukovým výstraž-

ným zariadením váži približne 250 kilogramov, rozhodne nie je jednoduché. Na ploche trenčianskeho letiska precvičovali ovládanie vozidla pri nižších rýchlostiach, stabilitu, prácu s ťažiskom aj prejazd zúženými priestormi, aby získali potrebné návyky a skúsenosti na sprevádzanie v hustej mestskej premávke. Na nácvik im slúžil prekážkový parkúr, ktorý postavili českí kolegovia. Zvládnuť ho plynulo, bez dotyku a v rozumnom čase bolo náročné, ale účastníci výcviku sa s neľahkými úlohami popasovali úspešne.

Text a foto: Jozef Žiak

Ozbrojené sily Slovenskej republiky a profesionalizácia. Čo to pre nás, profesionálnych vojakov, znamená? Už viac než 15 rokov v OS SR neslúžia vojaci základnej vojenskej služby. Znamenali pre nás väčšinou rutinný výcvik od úrovne jednotlivca až po záverečné cvičenie celej jednotky. „Základáci“ vyžadovali rôzny prístup aj mieru motivácie zo strany vojakov z povolania. K ozbrojeným silám nastupovali ako mladí ľahkovážni chlapci, po ukončení vojenskej služby odchádzali zmenení – ako vyzretejší mladí muži, s priateľstvami na celý zvyšok života.

Vojakov základnej vojenskej služby už v OS SR nemáme. Ozbrojené sily sú profesionálne vojenské sily tvorené profesionálnymi vojakmi. Môžeme sa koncentrovať sami na seba a naše potreby. Niektorí by sa mohli nazdávať, že každý vojak, ktorý raz prejde všetkými etapami výcviku, je trvalo vycvičený profesionál. Lenže profesionálov z nás nerobí naše vlastné vyhlásenie sa za profesionálov. Profesionálneho vojaka – pravého profesionála – nedefinuje hodnota jeho výzbroje, výstroja alebo jeho finančné ohodnotenie. Pravý profesionál nielenže pozná mravné požiadavky, štandardy správania a konania alebo význam vojenskej prísahy – pro-

fesionálny vojak ich prakticky naplní počas celej svojej kariéry. Rovnako platí, že profesionalita nie je trvalá, ale musí sa udržiavať a rozvíjať. Občas na to zabúdame.

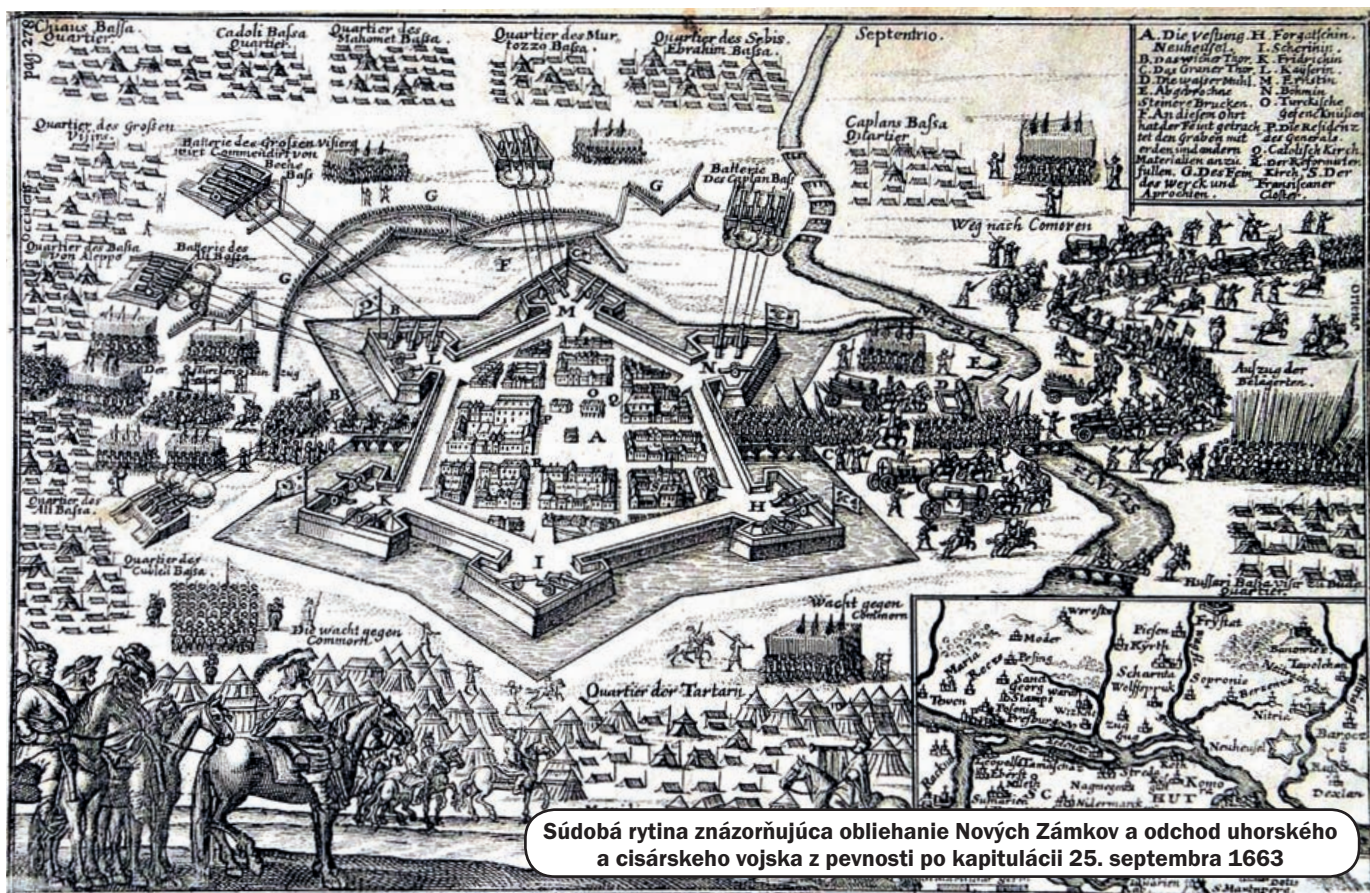
Jedna z právd síl pre špeciálne operácie hovorí: „Ľudia sú dôležitejší než hardvér.“ Nasadenie OS SR počas pandémie Covid-19 nám ukázalo opodstatnenie tohto tvrdenia. Rozhodujúcim bolo a bude nasadenie ľudí, profesionálnych vojakov naplňajúcich podstatu profesionálnych ozbrojených síl, pripravených plniť úlohy bez ohľadu na stav materiálu a techniky. Spoznali sme svoje rezervy a nedostatky, vieme, čo potrebujeme v oblasti výcviku zlepšiť. Postavme sa teda k týmto výzvam čelom, aby sme v budúcnosti mali byť na čo hrdí. Byť profesionálom v OS SR nie je len povolanie, je to naše poslanie a záväzok voči našej vlasti.

štabný nadrotmajster Marcel Kaniak
hlavný poddôstojník Ozbrojených síl SR

Zenit osmanskej expanzie

Pätnásťročná vojna medzi habsburskou monarchiou a Osmanskou ríšou sa skončila roku 1606 uzavretím Žitavského mieru.

Súdobá rytina znázorňujúca obliehanie Nových Zámok a odchod uhorského a cisárskeho vojska z pevnosti po kapitulácii 25. septembra 1663

Aj počas zdanlivo pokojného obdobia, ktoré trvalo až do vypuknutia novej vojny v roku 1663, však dochádzalo na oboch stranách k menším bojovým stretom, ku koristníckym výpravám, k odvádzaniu zajatcov či drancovaniu obcí. Napríklad len v rokoch 1625 – 1627 Osmani odviekli z Tekovskej stolice do otroctva 1 047 ľudí.

Bitka pri Vozokanoch

V lete 1652 štvrttisícové osmanské vojsko pustošilo v údolí Žitavy. Pri Veľkých Vozokanoch sa im postavil na odpor hlavný kapitán pevnosti v Nových Zámkoch Adam Forgáč (Forgách), ktorého vojsko tvorilo 1 200 mužov a niekoľko stoviek dedinčanov ozbrojených kosami, sekerami a vidlami. Na čistinke zvanej Lech dal Forgáč postaviť provizórnu opevnenú líniu posilnenú vozovou hradbou, vďaka čomu odrazil viacero osmanských útokov a napokon v bitke nad početne silnejším nepriateľom zvíťazil a oslobodil aj 200 zajatcov.

Osmani mali vyše 800 mŕtvych vrátane veliteľa, ostrihomského sandžakbega Aliho, bega Ōmera a 17 významných veliteľov z Budína a pohraničných posádok.

Straty Forgáčových bojovníkov neboli natoľko citeľné, predstavovali okolo 550 padlých a zranených, no v bitke zahynuli až štyria príslušníci magnátskeho rodu Esterháziovcov, ktorých veľkolepý pohreb sa uskutočnil 26. novembra 1652 v Trnave.

Najväčšou vojnovou akciou na našom území počas takmer pol druhého storočného susedstva s Osmanskou ríšou bola osmanská výprava v rokoch 1663 a 1664. Mohutná 120-tisícová armáda na čele s veľkovezírom Ahmedom Köprülüm v polovici júna 1663 už táborila pod Budínom, a tu sa rozhodlo o celi výpravy. Voľba padla na pevnosť Nové Zámky.

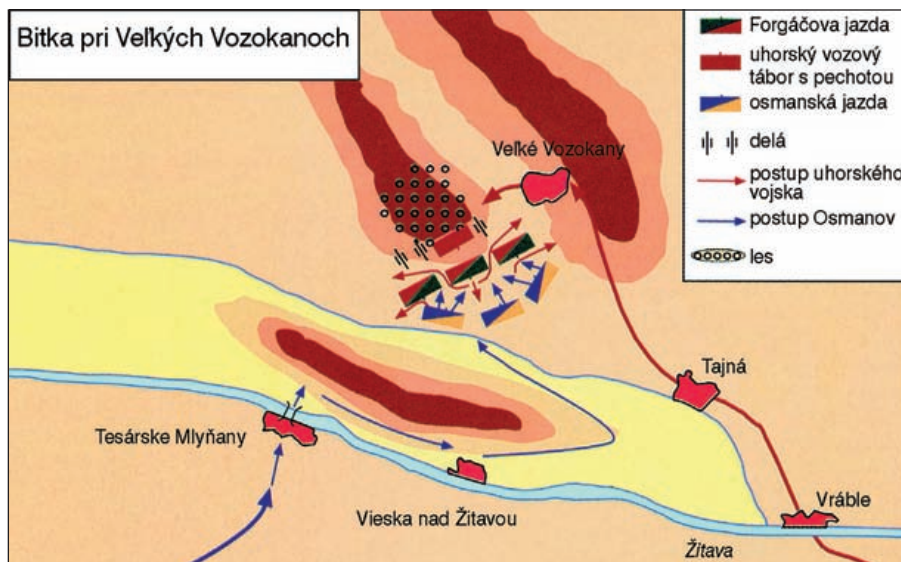
Bitka pri Párkáne

Osmanom sa bez väčších problémov podarilo sústrediť sily pri Ostrihome a pripraviť sa na prekonanie rieky hlavnými silami pri Párkáne (dnes Štúrovo). Veliteľ novozámockej pevnosti a hlavný kapitán banských miest Adam Forgáč dostal viacero protichodných správ o činnosti Osmanov v tejto oblasti. Forgáč si správy nepreveril a rozhodol sa napadnúť sily sústredené pri Párkáne. Tam ho však čakalo takmer desaťtisícové osmanské voj-

ske rozvinuté do bojovej zostavy a skryté v okolitých lesoch.

Kapitán Forgáč mal 4 000 ľahkých jazdcov, 600 kyrysíkov a asi tisíc pešiakov. Pôvodná predstava, že bude mať početnú prevahu, teda nevyšla a prišiel aj o moment prekvapenia. V bitke, ktorá sa rozpútala 6. augusta 1663, uhorské oddiely spočiatku zatlačili Osmanov a pokúsili sa púšťaním zviazaných kmeňov stromov po prúde rieky rozbiť most, čo sa však nepodarilo. V ďalšej fáze bitky Osmanom prišli posily, časť uhorských vojakov sa dostala do obkľúčenia, kde ich pobili alebo zajali, sám Forgáč sa zachránil iba útekom.

Po prehranej párkánskej bitke sa v novozámockej pevnosti urýchlene zhromaždilo uhorské a cisárske vojsko v počte 3 000 pešiakov, 500 jazdcov. Obrancovia mali zásoby na niekoľko mesiacov. Nové Zámky vtedy predstavovali moderné opevnené mesto postavené podľa zásad talianskeho renesančného staviteľstva. Pevnosť stála na pravom brehu rieky Nitry v močaristom teréne, a hoci zo šiestich bášť tri ešte neboli úplne dokončené, múry a obranné zariadenia dávali nádej na úspešnú obranu. Vonkajšie múry boli

Náčrt bitky pri Veľkých Vozokanoch roku 1652

obohnané vodnými priekopami a obrancovia vypálili podhradie, aby nemohlo slúžiť útočníkom ako kryt.

Boj o Nové Zámky

Osmani po víťazstve pri Párkáne umiestnili posádky v Ostrihome, Párkáne a Šuranoch, postúpili k Novým Zámkom a po výzve na kapituláciu, ktorú Forgáč odmietol, začali s obliehaním. Po tuhých bojoch, keď osmanské vojsko v počte viac ako 50-tisíc mužov denne zaspávalo pevnosť až 350 strelami z diel ťažkých kalibrov, dal Forgáč 24. septembra 1663 vztýčiť na hradbách biele zástavy a začal vyjednávať o kapitulácii.

Veľkovezír, ktorý počítal s dlhším odporom, sa obrancom a ich rodinám zaručil, že môžu slobodne aj so zbraňami a s vlajúcimi zástavami odísť do Komárna. Sľub naozaj aj dodržal, takže 25. septembra 1663 2 422 ozbrojencov a do tritisíc obyvateľov odišlo z Nových Zámkov. V pevnosti zostali iba zásoby a ranení, ktorým veľkovezír po uzdravení takisto veľkoryso povolil slobodný odchod.

Pád Nových Zámkov mal ďalekosiahle dôsledky. Začala sa refazovitá strata

ďalších hradov – Nitry, Levíc, Hlohovca, Komjatíc, Novohradu, Drégelya, Bujaka. Osmani ešte počas obliehania Nových Zámkov spustošili západné Slovensko a prešli dokonca na Moravu. V septembri 1663 padol do osmanského zajatia aj evanjelický kazateľ Štefan Pilárik, ktorý svoje zážitky z vojny a zajatia spísal vo veršovanom diele Los Pilárika Štěpána.

Sám Forgáč, ktorý urobil všetko pre to, aby Nové Zámky počas 39-dňového dobývania ubránil, pričom nedostal zvonka žiadnu pomoc, bol postavený pred vojenský súd a uväznený v Rábe (Győr). Po roku ho však spod obžaloby oslobodili a ďalej pôsobil v cisárskych službách.

Osmanské vojenské úspechy roku 1663 mali veľký ohlas aj v zahraničí, čo cisár Leopold I. využil na získanie vojenskej pomoci a finančných prostriedkov. Už koncom jesene prišli monarchii na pomoc brandenburské, bavorské a saské vojská a po nich aj zbory Rýnskeho spolku a jednotky naverbované vo Francúzsku. Koncom roka 1663 panovník disponoval 36 183 pešiakmi, 11 927 kyrsníkmi, 2 894 dragúnmi a 500 ľahkými jazdcami, čiže armádou v sile takmer 52 500 mužov.

Účinná cisárska ofenzíva

V samotnom Uhorsku bola na základe dohody z januára 1664 vyhlásená insurekcia. V marci 1664 sa začala ofenzíva cisárskej armády proti Osmanom na území severného Uhorska, teda dnešného Slovenska. Hlavné velenie prevzal maršal Louis Rattuit de Souchés. Brandenburské a saské oddiely, ku ktorým sa pripojili aj insurgenti zo slovenských stolíc v počte asi 8 500 mužov, začali 17. apríla 1664 obliehať osmanskú posádku v Nitre, ktorá sa po prísľube záruky slobodného odchodu 2. mája vzdala. Vzápätí, 16. mája 1664, cisárske vojsko porazilo v bitke pri Žarnovici osmanské vojsko pašu Küçüka Mehmeda.

V polovici júla 1664 paša Sari Hüseyin na čele dvadsaťtisícového osmanského

vojska posilneného Valachmi, Moldavcami a Tatármi začal obliehať Levice. Maršal Souchés, ktorého vojsko posilnili uhorské oddiely, takže mal asi 30-tisíc mužov, prebrodil Hron a medzi Tlmačmi a Kľačanmi zaujal bojové postavenie. Bitka sa odohrala 19. júla 1664 a skončila sa jasným víťazstvom cisárskeho a uhorského vojska. Osmani zanechali na bojovom poli 6 000 mŕtvych, všetky delá a väčšinu batožín i zásob a v chvate ustúpili do Nových Zámkov.

Vojenská mašinéria Osmanov sa však nezastavila, lebo ešte 8. mája 1664 veľkovezír Ahmed Köprülü vyrazil na čele vojska z Belehradu. Po dobytí Nového Hradu (Novi Grad) v severozápadnom Chorvátsku 30. júna 1664 hodlal zaútočiť na Viedeň. Postup osmanského vojska zahatal hlavný veliteľ spojených cisárskych a francúzskych vojsk maršal Raimondo Montecuccoli, ktorý v sedemhodinovej bitke pri Svätom Gottharde (Szentgotthárd) 1. augusta 1664 prenikavo porazil osmanské sily.

Veľkovezír Ahmed Köprülü

Vašvársky mier

Výsledok bitky podnietil mierové rokovania. Mier bol podpísaný 10. augusta 1664 vo Vašvári, cisár Leopold I. ho ratifikoval 27. septembra 1664. Tým sa formálne skončila dvojročná vojna habsburskej monarchie s Osmanskou ríšou, jedna z najpustošivejších vojen 17. storočia v našich dejinách.

Vašvársky mier potvrdil osmanskú nadvládu nad Novými Zámkami, ktoré sa stali centrom najzápadnejšej osmanskej provincie (ejáletu či vilájetu) v Európe. Do tohto ejáletu, ktorý tvorili tri osmanské sandžaky (okresy), a to novohradský, levický a nitriansky, patrilo okolo 750 mestečiek a dedín, ktoré Osmanom odvádzali dane a vykonávali rôzne robotné povinnosti.

Text: doc. PhDr. Vladimír Segeš, PhD.
Vojenský historický ústav

Adam Forgáč na súdobej rytine, pod portrétom miniatúra pevnosti Nové Zámky

Trojrozmerné tlačiarne vo vojenstve

V súčasnosti je možné pomocou technológií 3D tlačiarň vytvoriť takmer všetko – od malých predmetov cez funkčné časti ľudského tela až po domy či zbrane.

Proces trojrozmerného tlačenia zahŕňa niekoľko spôsobov vytvárania objektov, ale v podstate ide o aditívny spôsob výroby, pri ktorom nevzniká takmer žiadny odpad. Vrstvením a spájaním materiálov vytvorených z 3D dát vzniká 3D produkt.

Plus pre bojaskopnosť

Využívanými materiálmi sú rôzne typy plastov, živice, vosky, kovy alebo aj sklo a keramika.

Preto nečudo, že aditívna výroba má uplatnenie aj vo vojenstve. Priekopníkom v tejto oblasti je armáda Spojených štátov amerických, ktorá už dnes pomocou 3D tlačiarň vyrába náhradné dielce pre pozemné, vzdušné aj námorné sily. Americká armáda investuje do tejto novej technológie, pretože môže urýchliť dodávateľský reťazec, znížiť náklady a pomôcť zvýšiť efektívnosť vedenia operácií a celkovú bojaskopnosť. Inovatívnosť technológie spočíva aj v jej využiteľnosti v poľných podmienkach. Prípadný materiál tak možno vytvoriť na základe skúseností z terénu. Navyše 3D tlač vyžaduje iba lacnejšie suroviny a nie hotové výrobky. Armáda tak môže využívať všetky výhody 3D tlače, pričom v niektorých prípadoch môže ušetriť rozpočtové prostriedky a čas na obstaranie jednotlivých položiek.

Ďaleko k dokonalosti

Pokiaľ ide o tlačené zbrane, majú ešte ďaleko k dokonalosti. Hlaveň a zásobník musia po vytlačení prejsť množstvom ďalších procesov vrátane začistenia a tvrdého eloxovania, aby z nich bolo možné bezpečne strieľať. Aditívnou výrobou ale stále možno doceliť rýchlejšie opravy a zdokonalenie zbraní. Pri často

využívanom tzv. „prototypingu“ možno vytlačiť prototyp zbrane s použitím lacnejších materiálov. Celkové náklady na zdokonalenie či odstránenie nedostatkov sú potom oveľa nižšie. Súčasná technológia však ešte stále nedokáže vyrobiť mnoho komponentov. Navyše existuje veľké množstvo zariadení, ktorých dizajn je duševným vlastníctvom konštruktérov, čo bráni v ich legálnom skenovaní a tlačení. Armáda tak bude musieť nájsť spôsob, ako certifikovať a štandardizovať všetky 3D tlačené súčasti a materiály, aby splnila vopred stanovené bezpečnostné normy produktu.

Technológia sa stále zdokonaľuje a približuje k schopnosti „tlačiť na požiadanie“. V budúcnosti budú môcť vojaci pomocou 3D tlačiarň vyrábať „od piky“ vozidlá, sledovacie nástroje, zbrane a muníciu podľa potreby, čím napríklad môžu eliminovať dlhé čakanie na logistické dodávky v odľahlom nebezpečnom prostredí.

Európske iniciatívy

3D tlač ponúka v oblasti zbraní aj iné zaujímavé možnosti: Európska obranná agentúra (EDA – European Defence Agency) sponzoruje sumou 3,5 milióna eur výskum zameraný na 3D konfiguráciu granúl streliviny (náplne) v nábojoch vrátane vnútornej konfigurácie streliviny v nábojoch. Predovšetkým sa skúma, ktoré druhy streliviny sú pre túto technológiu vhodné. Konštruktéri sa musia vyrovnávať aj s takými technickými nuansami, ako

je stiahnutie elektrostatického náboja z hlavice tlačiarne alebo minimalizácia trenia v hlavici, keďže tie by mohli spôsobiť explóziu už pri výrobe.

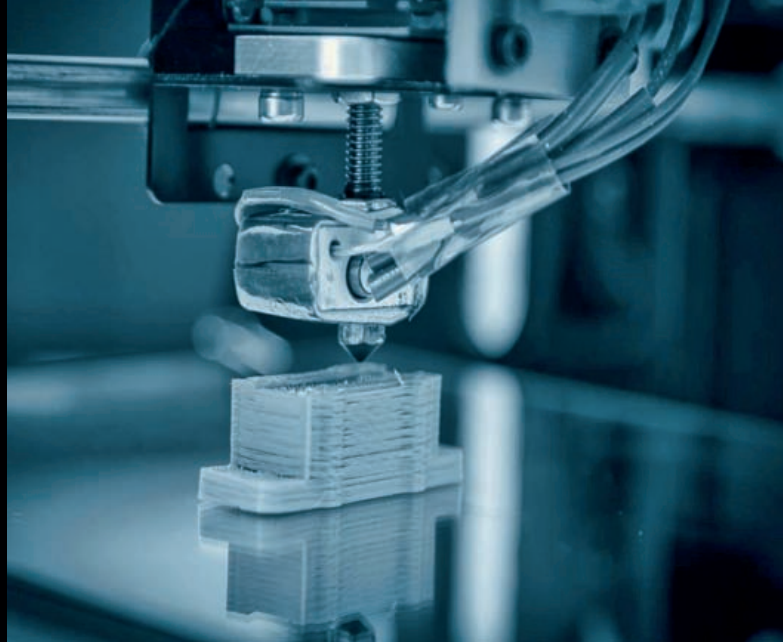
Projekt, na ktorom sa zúčastňujú Fínsko, Francúzsko, Holandsko, Nemecko, Nórsko, Poľsko a Švédsko, bol spustený vo februári 2019. Cieľom projektu je preskúmať, ako budú zmeny v hustote, resp. porézności streliviny a jej konfigurácii v nábojnici ovplyvňovať balistické vlastnosti. Predpokladá sa, že inovatívne konfigurácie streliviny budú umožňovať rovnaký alebo vyšší výkon náboja (rýchlosť a dosah) pri použití menšieho množstva streliviny. S 3D konfiguráciou sa experimentuje nielen pri klasickom streľbe do strelných zbraní, ale aj pri výrobe tzv. inteligentných bômb (smart bombs). Predpokladá sa aj urýchlenie výroby munície pri použití 3D tlačie.

Možnosti pre Slovensko

V súčasnosti v podmienkach Ozbrojených síl SR nie je potenciál trojrozmerného tlačenia veľmi využívaný. 3D tlačiareň je umiestnená napríklad v Akadémii ozbrojených síl gen. M. R. Štefánika v Liptovskom Mikuláši. Táto tlačiareň sa využíva najmä pri riešení rôznych vedeckých úloh a pri riešení záverečných študentských prác. Keďže ako tlačový materiál sa v tomto prípade využívajú plasty rôzneho chemického zloženia, hotové produkty nemôžu byť vystavené vysokému namáhaniu. Ide teda predovšetkým o prototypy prvkov alebo súčiastok, ktoré by v budúcnosti mohli byť vyrábané sériovo inou technológiou (napríklad odlievaním). Takisto môže poslúžiť pri tvorbe učebných pomôcok vo forme detailných kópií originálnych výrobkov či zostáv. Touto technológiou možno vyrobiť učebné pomôcky aj pre profesionálnych vojakov prichádzajúcich pri práci do styku s materiálom, ktorý si pred začatím práce vyžaduje zaškolenie. Ide o rôzne výbušné prostriedky, respektíve skôr o ich modely, ako sú granáty a míny. Tie by mohli slúžiť na bezpečné vzdelávanie vojakov bez ohrozenia ich zdravia alebo bez rizika poškodenia skutočnej výzbroje.

Hoci je výskum 3D tlače vo vojenských podmienkach na celosvetovej úrovni iba v počiatočnej fáze, už dnes môžeme vidieť výdobytky tejto technológie využívané v praxi. V prípade, že

budú OS SR plánovať zavádzanie 3D tlačiarň schopných vyrábať náhradné diely (napr. do ručných zbraní), rozhodujúcim faktorom pri obstarávaní bude nákladovosť ich tlače v porovnaní s ich zabezpečením formou služby poskytovanej prostredníctvom externého dodávateľa.

Text: Martin Brezina
Analytický útvar MO SR

Proces 3D tlače v krokoch:

1. Príprava 3D modelu v počítačovom programe
2. Výber materiálu, z ktorého bude výrobok vytlačený
3. Modifikácia 3D modelu tak, aby bol použiteľný pre konkrétnu tlačiareň
4. Spustenie 3D tlače modelu
5. Vybratie vytlačeného výrobku
6. Záverečné povrchové úpravy

Výhody využívaných 3D technológií v armáde:

- Zjednodušená logistika. Vojenským jednotkám stačí prenášať iba technológiu a suroviny namiesto určitého dielca či zbrane.
- Výroba prispôbených dielcov. Vojaci vyškolení ako technici v oblasti 3D tlače sú schopní vyrobiť prispôbené dielce pre jedinečné situácie alebo jednotlivcov.
- Nižšie náklady. Automatizácia výroby zníži celkovú cenu produktu.

Prežila kurz prežitia

Rodáčku z Bánova pri Nových Zámkoch Kristínu Bučíkovú už záľuba v strelných zbraniach, športe, najmä v skalnom lezení a kladný vzťah k prírode predurčovali na vstup do ozbrojených síl.

Po ukončení gymnázia v Šuranoch absolvovala Univerzitu Konštantína Filozofa v Nitre, potom politológiu na Univerzite sv. Cyrila a Metoda v Trnave.

Práca záľubou

„Chcela som robiť prácu, ktorá by bola zároveň mojou záľubou,“ hovorí poručíčka Bučíková o rozhodnutí vstúpiť do ozbrojených síl. Po skončení základného výcviku v Martine absolvovala v Akadémii ozbrojených síl generála M. R. Štefánika v Liptovskom Mikuláši dôstojnícky kurz pre absolventov vysokých škôl (DKAVŠ). Nastúpila do Centra výcviku Lešť. Najskôr na odbor simulačných technológií, neskôr na organizačné oddelenie, ale podľa jej slov to nebolo to pravé orechové. „Bolo to dosť o práci v kancelárii a mňa to ťahalo von, do terénu,“ priznáva. Preto získala osvedčenie o absolvovaní základného špeciálneho streleckého výcviku z dlhej a krátkej strelnej zbrane, kurzu prežitia či pohybu vo vysokohorskom prostredí a na jar tohto roka sa dostala na odbor špeciálneho výcviku. „Konečne robím to, čo ma baví, naplňa,“ hovorí.

Vo Vojenskej akadémii Vyškov úspešne zvládla kurz prežitia S. E. R. E. stupeň B. Je to vlastne skratka anglických slov survival, evasion, resistance a extraction. Teda prežitie, vyhnutie sa zajatiu, odolávanie nátlaku a vyslobodenie. Kurz je povinný pre tých, ktorí odchádzajú do náročných zahraničných operácií. Jeho úlohou je pripraviť ich, ako správne reagovať na situácie, keď je ohrozený ich vlastný život, ako prežiť v akomkoľvek prostredí, a ak sa z rôznych dôvodov v dôsledku bojovej činnosti dostanú na nepriateľskom území do zajatia, ako odolávať zneužitiu nepriateľskými silami. Toto všetko sa snaží učiť svojich frekventantov. Kurz je určený prioritne pre lietajúci personál, špeciálne a spravodajské jednotky. „Základom pre mňa je, aby absolvent kurzu dokázal ochrániť nie-

len citlivé informácie, ale najmä svoj vlastný život.“ Kurz má tri stupne náročnosti.

Návrat do Vyškova

Kristína zvládla stupeň B a v septembri sa chystá na najnáročnejšiu úroveň, S. E. R. E. stupeň C, a po jeho úspešnom zvládnutí na kurz inštruktor pre S. E. R. E. stupeň C. Spomínaná problematika je pre ňu veľkou výzvou. Usiluje sa o nej získavať najnovšie poznatky vo svete, pomohli jej odborné semináre v Nemecku. Aj vo voľnom čase študuje, čo nové sa v tejto oblasti deje. Priznáva, že inštruktorské začiatky neboli ľahké, lebo má často pred sebou odborníkov, skúsených vojenských profesionálov, ktorí sa pripravujú na plne-

nie úloh v zahraničných misiách a operáciách, a tu zrazu pred nimi stojí mladá poručíčka. Pozerajú a hovoria si: Čože nás toto mladé dievča môže naučiť? V priebehu kurzu niektorí s údivom zisťujú, že naozaj na to má. A to Kristínu najviac teší. Zdokonaľuje sa však aj v práci vo výškach, vo vojenskom praktickom lezení.

Jej nadriadený riaditeľ odboru špeciálneho výcviku CV Lešť major Juraj Antol má na jej adresu slová chvály. „Poznali sme ju už skôr, keď pracovala v inej zložke CV Lešť. Je usilovná, samostatná, vyniká v mnohých športových aktivitách, veľmi dobre ovláda angličtinu. Postupne sa chceme aj v Centre výcviku Lešť viac venovať problematike prežitia, najmä v zajatí. Preto išla do Vyškova na spomínaný kurz. V poslednom čase sme rozbehli obojstranne výhodnú spoluprácu s českou stranou, najmä Vojenskou akadémiou vo Vyškove. Príslušníci nášho odboru tam už absolvovali niektoré kurzy a ďalšie ich čakajú. My na revanš zasa pre českú stranu organizujeme výcviky, o ktoré majú záujem. Chceme zvýšiť úroveň kurzov prežitia v podmienkach OS SR, lebo pri rozhovoroch so zástupcami útvarov pozemných, vzdušných i špeciálnych síl im práve takýto kurz v našej ponuke chýba. Zároveň je vynikajúcou motiváciou pre ženy a mužov v ozbrojených zložkách SR, tým, že aj žena vie a chce fungovať v sťažených podmienkach. Je len na nej, ako ponúkanú šancu využije,“ hovorí major Antol, ktorý dlhé roky úspešne pôsobil v zložkách krízového manažmentu Vojenskej polície.

Pre Kristínu je to ďalšia výzva: „Dejiny nám ukazujú, že aj ženy dokážu excelovať v možno čisto mužských pozíciách, ako napríklad odstreľovačka Ljudmila Pavličenkova, no vždy za nimi musí stáť nadriadený, ktorý im verí. A ja ďakujem mojim nadriadeným, že mi dôverujú.“

Text: Jozef Žiak

Foto: CV Lešť

Vojak aj hasič

V dedinke Kolačín je až 128 dobrovoľných hasičov a veľí im profesionálny vojak. „Kamarátske ovzdušie, súťaživosť, ústretovosť a dlhoročná tradícia,“ odpovie nám desiatnik Jozef Lehocký (1982) na otázku, ako je možné, že v obci s 900 obyvateľmi je tak veľa príslušníkov dobrovoľného hasičského zboru. Respektíve – ani nie v obci, ale dnes už v mestskej časti Novej Dubnice.

„Máme tri družstvá detí, pričom škôľakov trénujeme spolu 35 vrátane oboch mojich dcér. Ďalej máme družstvá dorastencov, žien aj mužov,“ konštatuje desiatnik Lehocký, vyučený tesár, ktorý v rámci 16-ročnej vojenskej služby pôsobil rok aj v misii UNFICYP na Cypre, kde bol príslušníkom stavebného družstva. Teraz je v prápore podpory velenia v Trenčíne vodičom špecialistom. Keď sa ho spýtame na vojenský ekvivalent jeho hodnosti v rámci dobrovoľného hasičského zboru, tak nám vysvetlí: „U hasičov som nadzbormajster a veliteľ miestneho zboru, čo by mohlo zodpovedať vojenskej hodnosti štábný nadrotmajster

a funkcii trebárs veliaci poddôstojník či veliteľ malej jednotky.“ Hasiči desiatnika, respektíve nadzbormajstra Lehockého sa v Kolačine podieľajú na ručnom stavaní mája, strážení Božieho hrobu, usporadúvajú hodový víkend s popoludňím pre deti a s večernou zábavou pre dospelých. Spolupracujú tiež s radnicou v Novej Dubnici pri zabezpečovaní Dní mesta Nová Dubnica a rôznych športových podujatí, napúšťajú fontánu a robia ukážky pre školy aj škôlky. Samozrejme – keď treba, tak zasahujú. „Napríklad vlni v máji sme dlho do noci prehlbovali v daždi koryto miestneho kolačinského potoka a vrecovali. Po prietrži mračien totiž hrozilo jeho vyliatie, čo by znamenalo zaplavenú dedinu. Vo februári tohto roka sme zase zasahovali na mestskom kúpalisku v Novej Dubnici, lebo technické zázemie a bazény boli zaplavené po vybrežení miestneho potoka. Bahnovú vodu čerpali do neskorých večerných hodín,“ poznamená des. Lehocký, pričom len na okraj spomenie ďakovný list od primátora Novej Dubnice za rýchly a efektívny zásah.

Desiatnik Jozef Lehocký bol počas koronakrízy nasadený v rámci operácie Kontinuita na hraničnom priechode s Českou republikou a v operácii Kuriér plnil ako vodič množstvo ďalších povinností. Profesionálnu vojenskú službu a dobrovoľnú hasičskú službu vníma tak trochu ako dve strany tej istej mince. Veľa zručností či postupov, ktoré sa naučil v ozbrojených silách, aj prostredníctvom hasičov odovzdáva civilnej verejnosti. A ešte niečo: „Tohtoročný 7. ročník Floriánskej kvapky krvi, na ktorej sa zúčastňuje asi 65 ľudí, sme s kolačinskými hasičmi museli pre Covid-19 presunúť na december,“ avizuje desiatnik, ktorý už má 44 bezplatných odberov krvi a zlatú Janského plaketu.

Text: Pavol Vitko
Foto: archív J. L.

Deti s mierotvorcami

Napriek nepriaznivým okolnostiam v súvislosti s pandémiou sa občianskemu združeniu UN Veteran Slovakia v spolupráci s Ministerstvom obrany SR, Obecným úradom v Ľubietovej a Združením klubov vojenskej histórie Slovenska podarilo cez prázdniny realizovať Letný táborový deň, ktorý sa uskutočnil v Ľubietovej najmä v znamení mierových síl OSN. Deti mali možnosť vyskúšať si vybavenie a výstroj našich ženistov, oboznámiť sa s výbavou Vojenskej polície či vyskúšať si jazdu na historických vojenských vozidlách. Olympijská víťazka Anastasia Kuzminová sa s deťmi fotila, absolvovala autogramiádu a pre každé dievča či chlapca mala povzbudivé slová. „Aj pre ministerstvo obrany, a najmä pre prezentáciu ozbrojených síl, je dôležité byť na verejnosti viditeľný, aby sa aj mladí ľudia oboznámili s poslaním i činnosťou vojakov, preto naozaj radi podporíme takéto podujatia,“ povedal v Ľubietovej štátny tajomník MO SR Marian Majer.

Text a foto: Bernard Roštecký

HOREZZA[®], a. s.

HOTELOVÉ, REKREAČNO-ZDRAVOTNÍCKE ZARIADENIA

DOST' UŽ BOLO S COVIDOM,
RELAXUJTE S GRANITOM!
HOTELY GRANIT SÚ OPÄŤ OTVORENÉ!

Hotely Granit so zameraním na ubytovacie a stravovacie služby, zdravotné a rehabilitačné procedúry na vysokej profesionálnej úrovni sú prístupné tak pre vojenskú klientelu, ako aj pre civilných klientov a taktiež pre kúpeľných hostí.

Sme tu pre vás.

WWW.GRANITHOTELS.SK
FACEBOOK.COM/GRANITHOTELS

INFO@HOREZZA.SK
+421 2/3210 6000

Prekážkarský supertalent

Iba 19-ročný prekážkar Matej Baluch z VŠC Dukla dosiahol v lete v Uherskom Hradišti v 1. českej atletickej lige vo svojej hlavnej disciplíne 400 m cez prekážky víťazstvo, prvý bol aj v behu na 100 metrov, ako aj na 110 m cez prekážky, pričom to nebol jeho najväčší tohtoročný úspech.

Talentovaný Matej je podporovaným športovcom Dukly. „Znamená to, že nedostáva mzdu ako profesionáli, no môže využívať infraštruktúru VŠC a trénuje pod dohľadom nášho trénera. Na porovnanie, v Dukle máme 89 profesionálnych športovcov a 92 je podporovaných. Práve z nich tí najlepší môžu byť vybratí do Dukly ako profesionálni vojaci či zamestnanci, čo je pre nich veľmi motivačné,“ ozrejmil riaditeľ VŠC pplk. Roman Benčík.

Objav roka

Matej Baluch už teraz vyhral v tom, že ho trénuje Igor Kováč, najlepší slovenský prekážkar 20. storočia. Ten sa v ére samostatnosti SR stal prvým slovenským medailistom atletických majstrovstiev sveta (Atény, 1997, bronz na 110 metrov prekážok, 13,18), bol armádnym majstrom sveta (1995) a dva razy sa prebojoval na olympiádu. Balucha pritom začal pred niekoľkými rokmi v jeho rodnej Spišskej Novej Vsi trénovať Igorov brat Edmund – ako dobrovoľník popri svojej podnikateľskej činnosti. V Atletickom športovom klube pri ZŠ Lipová

v Spišskej Novej Vsi mal ešte vlani k dispozícii na tréningy iba školský štvordráhový ovál s umelým povrchom dlhý 280 metrov. Napriek tomu na juniorských ME 2019 vo švédskom Borase, kde s jeho úspechom nikto nerátal, získal v behu na 400 m prekážok bronz. No a mimo svojej hlavnej disciplíny sa stal napríklad seniorským majstrom SR v behu na 200 metrov v hale či republikovým šampiónom na 110 metrov prekážok vonku. Nečudo, že ešte ako gymnazista maturant sa v ankete Atlét roka za rok 2019 stal atletickým objavom sezóny a bol tiež prvý v kategórii mládež.

Výbušnosť, motorika, dravosť

„Ja som behával už v škôlke, od mala ma to veľmi bavilo, pričom trénovať som začal ako desaťročný,“ usmial sa Matej. Nie, nepochádza z typickej športovej rodiny a na základnej škole ho na ovál priviedol kamarát. Presadzoval sa už od mladších žiakov. „Ako trinásťročný som bol na 300 metrov prekážok tretí na majstrovstvách Slovenska,“ spomenul na svoj prvý výraznejší úspech, pričom s ním vtedy tiež nikto nerátal.

„Matej je výnimočný prekážkarský talent, ktorý sa na Slovensku objavil po rokoch. Na 110 metrov prekážok je síce trochu nižší, ale to nemusí byť hendikep, pretože je mimoriadne výbušný, rýchly, má skvelú motoriku, koordináciu, súťažnú dravosť a vie to všetko skĺbiť. Ak sa nič zlé nestane, má skvelú perspektívu,“ komentoval jeho tréner Igor Kováč. Avizoval, že pri absencii veľkých medzinárodných podujatí sú po koronovej prestávke pre nich prvým veľkým cieľom koncom tohto leta majstrovstvá Slovenska seniorov a nasledujúci slovenský šampionát atlétov do 23 rokov. „On však nie je komorný typ, sedia mu skôr väčšie medzinárodné podujatia, preto sa už teraz tešíme na budúcoročný atletický európsky šampionát do 23 rokov v Nórsku. Pravda, len aby bol,“ avizoval tréner.

Budúci vojak

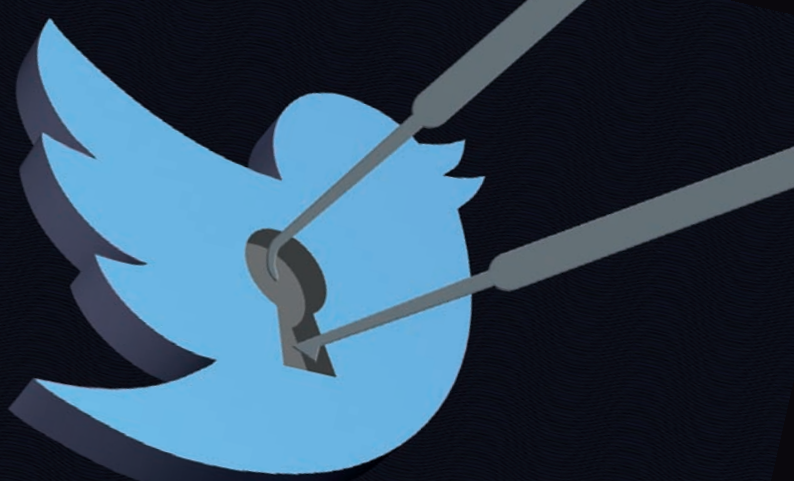
Matej sa veľmi teší, že ho v športovom úsilí podporuje VŠC Dukla. Verí, že sa čoskoro stane jej riadnym členom. No nie iba to: „Chcem sa zároveň stať profesionálnym vojakom. Teraz cez koronu boli pozastavené regrutácie, no verím, že ak ma do ozbrojených síl zoberú, tak sa mi už na jeseň podarí absolvovať vstupný vojenský výcvik.“ Navyše na Univerzite Mateja Bela začal diaľkovo študovať telovýchovu a trénerstvo. A ešte niečo. V druhom kole slovenskej atletickej ligy v Košiciach si 27. júla výrazne zlepšil osobné maximum na 400-metrovej trati. Zvítazil časom 50,74 sekundy, takže svoj „osobák“ zlepšil o 52 stotín. Vyhral aj na 110 m prekážok a prvý bol tiež na hladkej dvojstovke, no dôležité je to osobné maximum: „Na budúcoročné majstrovstvá Európy v Paríži je nateraz limit 50,70. Chýbajú mi už len štyri stotinky sekundy. Držte palce!“

Text: Pavol Vitko

Foto: SITA

Ako pokaziť hack Twitteru

Určite ste zachytili informáciu, že 16. – 17. júla tohto roka sa útočníci nabúrali do sociálnej siete Twitter. Twitter je celkom špecifická sieť v tom, že hoci jedna správa môže mať len 160 znakov, nabúraním sa do účtu na Twitteri možno napríklad ovplyvňovať ceny akcií na burze.

V spomínaný deň sa útočníkom podarilo presvedčiť zamestnanca Twitteru (hovorí sa aj o podplatení či duplikovaní SIM karty VIP zamestnanca Twitteru, no to bude jasné až neskôr), aby neznámej osobe sprístupnil správovský nástroj sociálnej siete. To je vec, ktorá sa používa na nastavovanie účtov a ktorá v podstate „môže čokoľvek“. Útočníci sa tak dokázali nabúrať do asi 130 účtov a cez 45 z nich posielali správy. Číslo 130 ešte nemusí byť konečné, no pre naše porovnanie je to nepodstatné. Nabúrané účty boli tzv. dôveryhodné, to znamená, že Twitter ručil za to, že osoba, ktorá komunikuje, je tá, za ktorú sa vydáva. Jasnejšie povedané: účet Bill Gates patrí skutočnému Billovi Gatesovi.

A tu sa začína zábava. Účet Billa Gatesa má 51,2 milióna sledovateľov. To znamená, že ak niečo napíše, zobrazí sa to 51,2 miliónom ľudí. S tým, že to je „naozaj“ od miliónára Gatesa, zakladateľa Microsoftu. Rovnako od Baracka Obamu (120,7 milióna sledovateľov). Alebo miliónára Jeffa Bezosa (1,5 milióna sledovateľov), miliónára Elona Muska (36,9 milióna sledovateľov), hudobného miliónára Kanye Westa (29,8 milióna sledovateľov), firmy Apple (4,6 milióna sledovateľov), firmy Uber (1 milión sledovateľov), politika Joea Bidena (7 miliónov sledovateľov). Hudobníci, miliónári, politici. V podstate je možné, že spomínaných 45 účtov obsiahlo naozaj veľa používateľov Twitteru. Twitter má momentálne 321 miliónov aktívnych používateľov. Pre

ďalšie počítanie si povedzme, že to bola polovica, teda 160 miliónov používateľov Twitteru.

A teraz si predstavme nasledujúcu situáciu: nabúral som sa do 45 dôveryhodných účtov najbohatších ľudí na svete. Napísal som jednoduchú a vôbec nie podozrivú správu, že každému, kto mi pošle peniaze (žiadali bitcoiny, ale to je to isté), pošlem naspäť dvojnásobok. Koľko ľudí z viac ako 160 miliónov mi pošle peniaze? 394. Práve toľko ich naletelo. 394 ľudí poslalo svoje bitcoiny na neznámy účet. A keďže vieme, aký to bol účet a všetky transakcie v bitcoinoch sú verejné, môžeme to aj sledovať. Dovedna to bolo 12,8 bitcoinu, čo je okolo 100 000 eur. To sa dá považovať za naozaj nevydarenú akciu. Prečo? Z viac ako 160 miliónov ľudí sa predsa dá vyťažiť viac. Nehovoriac o tom, že útočníci sa pripájali cez čínsku VPN (UFO-VPN) a našlo sa u nich 894 GB logov. To je naozaj veľa logov pre firmu, ktorá má vo svojich reklamách napísané veľkými písmenami, že logy nemajú.

Takže útočníka naháňajú, Twitter má z incidentu veľkú hanbu a my vieme, že minimálne na Twitteri sú ľudia, ktorí sa nenechajú oklamať ani „naozajstným“ Billom Gatesom. Ale možno tí, ktorí sa oklamať dajú, nevlastnia žiadne bitcoiny. Obe možnosti sú dôvodom na radosť.

mjr. Ing. Peter Garaj
odbor bezpečnostnej prevádzky
technická sekcia
Národný bezpečnostný úrad

13. mechanizovaný prápor Levice

Do organizačnej štruktúry 1. mechanizovanej brigády (1. mb) Topoľčany patrí aj 13. mechanizovaný prápor (13. mpr) Levice. Má bohatú históriu, ktorá sa začala odvíjať po druhej svetovej vojne, a to z predchodcu 8. streleckého pluku, ktorý bol v máji 1958 premenovaný na 64. tankový pluk (64. tp) Levice v organizačnej štruktúre 13. tankovej divízie.

Po vzniku Armády Slovenskej republiky 1. januára 1993 sa 64. tankový pluk stal jej organizačnou súčasťou a v septembri 1995 bol premenovaný na 12. tankovú brigádu (12. tb). V rámci koncepcie reformy rezortu obrany SR do roku 2002, s výhľadom do roku 2010, bola v októbri 2000 brigáda premenovaná z 12. tb na 2. mb. V rokoch 2003 až 2006 bol mechanizovaný prápor (bez čísla) v organizačnej štruktúre ľahkej brigády a 1. októbra 2006 sa názov zmenil na 13. mechanizovaný prápor Levice v podriadenosti 1. mechanizovanej brigády Topoľčany.

Popis znaku:

Znak zelenej farby je v tvare gotického štítu s čiernou bordúrou. V jeho ploche sú prekrížené dve historické pušky striebornej farby symbolizujúce pešie vojsko, ktoré vyjadrujú historickú podstatu mechanizovaného vojska. Pod nimi v päte štítu je lev v štandardnom heraldickom postavení s tromi chvostami v zlatej farbe držiaci červenú ružu s dvomi zlatými lístkami, všetko vykreslené s čiernou bordúrou. Lev a farebná kompozícia znaku pochádzajú z erbu mesta Levice. V hlave štítu na zelenej ploche v striebornej farbe je text v dvoch riadkoch, v prvom skratka názvu vojenského útvaru 13. mpr a v druhom riadku veľkými písmenami miesto jeho dislokácie LEVICE.

Text: Dr. Imrich Purdek, PhD.
Vojenský historický ústav

MILITARY ENGLISH

CONSCRIPTS VS. PROFESSIONALS

Pripravila: Nadežda Kochmanová • Foto: NATO JFCBS

Wikipedia defines **conscription**, sometimes called the draft, as the **compulsory enlistment** of people in a national service, most often a military service. In modern times, this usually means that young people are required to serve in the armed forces full-time for a fixed period of time, after which, they are kept on reserve for some period to form the **bulk** of the fighting force only in times of emergency. Although many countries have conscripted men (and in some cases women) into their respective armies in the past, the trend of the 21st century is to rely on professional militaries. However, many states that have **abolished** conscription still reserve the power to resume it during wartime or times of crisis.

The reasoning behind the idea of conscription was that it disciplines and improves the confidence of youngsters in peacetime, to be drawn upon in times of potential threats or wars. Countries like Israel, South Korea and Taiwan have conscription to prepare for uncertain future. In Israel, conscripts serve two years in the military service, thereafter they are put in the reserves – if Israel comes under attack, the nation can mobilize 250,000 troops in 24 to 48 hours. Much of Europe has **done away** with compulsory military service, or made heavy **cut-backs**: of the 28 NATO member states, 23 already have full-time professional armies. Turkey remains the only major NATO country that still requires its young men to serve in the military. Conscription also still exists in Austria, Finland and Sweden. The longest required military service in Europe is on the island of Cyprus (25 months). Denmark's conscription seems by contrast to be impractically short, at just 4 months, however, it is only employed if there is a shortage of volunteer recruits. In Europe, outside of EU and NATO territories, compulsory service remains in Belarus, Russia, Switzerland and Ukraine.

Whereas conscript armies rely on numbers and constant **turnover** of cadres, professional soldiers are generally better trained, better organized and thus more efficient. The short period of conscripts training compared to professional soldiers will mean that the soldiering qualities such as discipline of **the former** will not be as proficient as **the latter**.

That said, professional armies tend to be more expensive than those with conscripts, where a large army is required to be on standby against irregular threats such as those faced by Israel. However during prolonged periods of

peace time, the **upkeep** of a huge conscript force even on reserve will become an **unjustifiable liability** on the national budget. The other reason to opt for professionals rather than conscripts is the increased use of more sophisticated weapons such as missiles and aircraft. The use of such force-multipliers has reduced the need for massive numbers of troops as compared to the past to achieve the same objective. Since these sophisticated weapons take many years and are expensive to train for, it would be better served if professional soldiers were hired to do the job.

QUESTIONS:

1. Aké výhody má profesionálna armáda oproti vojsku zloženému z brancov?
2. Prečo si niektoré krajiny – ako napríklad Izrael – ponechali brannú povinnosť?
3. Aký dlhý čas musia odslužiť branci v Izraeli, prv než sú zaradení do rezerv?

GLOSSARY

- **conscription** /kən'skripʃən/ – odvod, branná povinnosť;
- **compulsory** /kəm'pʌlsəri/ – povinný;
- **enlistment** /ɛn'listmənt/ – zápis;
- **bulk** /bʌlk/ – hlavný objem, väčšina;
- **abolished** /ə'bəliʃt/ – zrušili;
- **done away** /dʌn ə'wei/ – odstránili, eliminovali;
- **cut-backs** /kʌt bæks/ – redukcie;
- **turnover** /'tɜːnəʊvər/ – obmena;
- **the former** /ðə 'fɔːmər/ – predchádzajúci, prvý menovaný;
- **the latter** /ðə 'lætər/ – nasledujúci, druhý menovaný;
- **upkeep** /ʌp'kiːp/ – udržiavanie;
- **unjustifiable** /ˌʌn dʒʌstɪ'faɪəbəl/ – nezdôvodniteľný;
- **liability** /laɪə'bɪlɪti/ – príťaž.

Vaše starosti... ...na našu hlavu

Chcel by som slúžiť v Čestnej stráži OS SR. Čo všetko musím splňať?

Na úvod treba podotknúť, že máme dve čestné stráže – Čestnú stráž prezidenta SR (ďalej len „ČS P SR“) a Čestnú stráž OS SR (ďalej len „ČS OS SR“).

ČS P SR vykonáva čestné stráženie sídla prezidenta SR a hostí prezidenta SR v jeho sídle, organizuje a vykonáva vojenské pody, najmä pri oficiálnych návštevách predstaviteľov iných štátov a pri prijímaní vedúcich diplomatických misí prezidentom SR.

ČS OS SR zabezpečuje štátno-protokolárne akcie vojenskými poctami pre štátnych a ústavných činiteľov SR, predstaviteľov vlád cudzích štátov a najvyšších predstaviteľov OS SR. Plní úlohy vyplývajúce z požiadaviek štátnej správy a samosprávy pri oslavách výročí, významných udalostí a pietnych aktov spoločenského, politického či náboženského charakteru.

Profesionálnym vojakom (PrV) sa môže stať občan, ak bude splňať podmienky podľa § 16 ods. 1 zákona č. 281/2015 Z. z. o štátnej službe PrV (ďalej len „zákon“), ktoré sa overujú prostredníctvom výberového konania. Výberové konanie vyhlasuje riaditeľ Personálneho úradu OS SR podľa § 18 zákona vo všeobecne prístupných prostriedkoch masovej komunikácie.

Na službu u čestných jednotiek v čestnej stráži treba okrem už spomenutých podmienok splňať: telesnú výšku u mužov 183 – 195 cm (pre ČS P SR) a 180 – 190 cm (pre ČS OS SR), u žien 170 – 190 cm; telesnú hmotnosť u mužov 70 – 95 kg (pre ČS P SR) a 70 – 90 kg (pre ČS OS SR), u žien 55 – 70 kg; telesný vzhľad musí byť bez jaziev kože tváre, bez tetovania, piercingu a iných porušení kože vlasatej časti hlavy, tváre, krku, uší a horných končatín do výšky 10 cm od zápästia. PrV nesmie mať potrebu dioptrických pomôcok (okuliare) počas výkonu štátno-protokolárnych aktov (kontaktné šošovky sú povolené).

Prvým krokom je podanie žiadosti o prijatie do štátnej služby PrV. Tú si občan podáva na regrutačnej skupine podľa miesta trvalého pobytu v krajskom meste alebo elektronicky cez portál www.slovensko.sk prostredníctvom občianskeho preukazu so zaručeným elektronickým podpisom.

Viac informácií o výberových konaniach, ako aj všetky podmienky na prijatie do štátnej služby môžete získať na regrutačných skupinách alebo nájsť na stránke www.regrutacia.sk, kde sú zverejňované všetky prebiehajúce výberové konania.

mjr. Ing. Ľuboš Slanina

náčelník oddelenia doplňovania personálu
Personálneho úradu Ozbrojených síl SR

Pek(el)ne po slovensky

Interpunkčné znamienka

Interpunkčné znamienka sú najčastejšie z frekventovaných chýb v slovenskom pravopise. Premietajú sa najmä do nedostatočného rozlišovania funkcie **spojovníka**. Treba si pripomenúť, že spojovník sa používa v zložených slovách, ktorých zložky sú v rovnocennom vzťahu, teda nie vo vzťahu podriadenosti a nadriadenosti, keď by jedna rozvíjala druhú. Píšeme preto napr. vedecko-technický, výchovno-vzdelávací, cyrilo-metodský, ale spolu píšeme všeobecnovzdelávací, rímskokatolícky, kresťanskodemokratický, lebo môžeme povedať aj všeobecné vzdelanie, rímsky katolicizmus, kresťanská demokracia.

Z grafického hľadiska v písanom texte treba rozlišovať medzi **spojovníkom** a **pomlčkou**: v zložených slovách, prípadne v spojeniach, kde sa používa spojovník, používame kratšiu čiarku bez medzier pred ňou a za ňou; v spojeniach s pomlčkou (časové rozpätie: 2010 – 2020, vlakové stanice: Bratislava – Praha a pod.) používame medzeru a dlhšiu čiarku.

(ela)

Vojenská história 3/2020

Tretie tohtoročné vydanie časopisu pre vojenskú históriu, múzejníctvo a archívniectvo Vojenská história, ktorý vydáva Vojenský historický ústav, vychádza na viac než 180 stranách. Prináša štúdiu Leona Sokolovského Pečate stolíc predialistov ostrohomského arcibiskupa, stať Samuela Beňa Naučení o šikovaní jízdných, peších i vozů z pera českého rytiera Václava Vlčka z Čenova (okolo 1440 – 1500) ako vzácny prameň na skúmanie taktiky jazdeckých oddielov na sklonku stredoeurópskeho stredoveku či text Igora Grausa Gróf Tomáš Erdödy a mantovský Rad Spasiteľa. Fanúšikov vojenskej histórie poteší tiež štúdia Antona Lišku Zriaďovanie a výstavba vojnových cintorínov na území severovýchodného Slovenska počas Veľkej vojny alebo druhá časť práce Prehľad šifier používaných na Slovensku počas druhej svetovej vojny od Eugena Antala, Otokara Grošeka a Pavla Zajaca. Na základe dobových dokumentov a materiálov Jana Začková rekonštruje bojovú činnosť československých légii na talianskom fronte a Alex Maskalík konkretizuje úvahy o zavedení „národnostného kľúča“ pri výstavbe veliteľského zboru čs. armády po skončení druhej svetovej vojny. Prácu Martina Konečného Miesta pamäti prvej svetovej vojny na sočskom fronte možno brať i ako námet na zaujímavý výlet slovinsko-talianskym pohraničím.

(aš)

IB News

■ Odborníci odporúčajú organizáciám i zamestnancom, aby boli naďalej ostražití a nepodceňovali hrozby zneužívajúce tému Covid-19. Kyberzločinci pri svojich útokoch zneužívajú pandémiu nového koronavírusu. Ďalšia masívna vlna phishingových e-mailov sa začala v máji a doteraz sa v nej využilo niekoľko stoviek jedinečných excelových dokumentov. Útočníci rozosiľali správy v mene centra Johnsa Hopkinsa. E-maily niesli názov „WHO COVID-19 SITUATION REPORT“ a mali údajne obsahovať údaje a štatistiky o potvrdených prípadoch nákazy a úmrtí. Len pár dní po tejto kampani varoval Microsoft opäť, tentoraz v súvislosti so šírením bankového trojana. Prílohou v e-mailoch bol rovnako excelový dokument so škodlivým kódom, ktorý sa po spustení pripojil k riadiacemu serveru útočníka, aby stiahol malvér. V tomto prípade útočníci ponúkali osobné prehliadky a testy na Covid-19.

Odbor informačnej bezpečnosti ZaSKIS

 PERSONÁLNY ÚRAD OS SR
v Liptovskom Mikuláši
ODDELENIE VÝCHOVNÝCH A KULTÚRNYCH ČINNOSTÍ

CELOREZORTNÉ SÚŤAŽNÉ PREHLIADKY

FotoAtak 2020

Kategórie: 1. OS SR vo fotografii
2. Pandémia očami fotografův
3. Voľná tvorba

Galéria MIL 2020

Kategórie: 1. Maliarstvo, sochárstvo
2. Užitočné umenie
3. Detská tvorba

Uzávierka súťažných prehliadok
14. október 2020

 www.osveta.mil.sk
www.personal.mil.sk

Obrana v digitálnej podobe: www.mosr.sk/obrana/
eBulletin MO SR: www.mosr.sk/ebulletin/
Sociálne siete: www.facebook.com/mosr.sk
www.facebook.com/ozbrojenesily/
www.youtube.com/user/MinisterstvoObrany
www.twitter.com/mosr_official
www.instagram.com/ministerstvo_obrany_sr
www.instagram.com/ossr_sr

 **MINISTERSTVO
OBRANY
SLOVENSKEJ REPUBLIKY**

Mesačník Ministerstva obrany SR, založený v Clevelande (USA) 1914, obnovený v Bratislave v roku 1993 • Ročník XXVIII. • Č. 9/2020 • Redakčná uzávierka 24. 8. 2020 • Do výroby zadané 28. 8. 2020 • Vydavateľ: Ministerstvo obrany SR • Vedúci oddelenia rezortnej tlače: PhDr. Miloslav ŠČEPKA, tel.: 0960 31 29 48, 0903 820 996, e-mail: miloslav.scepka@mod.gov.sk • Šéfredaktor: PhDr. Pavol VITKO, tel.: 0960 31 30 72, 0903 820 847, e-mail: pavol.vitko@mod.gov.sk • Redaktori: Jozef ŽIAK, plukovník v zálohe, tel.: 0903 820 194, e-mail: jozef.ziak@mil.sk, Mgr. Hana KLOBUŠICKÁ, tel.: 0960 31 17 21, 0903 820 193, e-mail: hana.klobusicka@mod.gov.sk • Vedúca vydania: Mgr. Veronika MÁTUŠOVÁ, tel.: 0960 31 17 01, 0903 820 555, e-mail: veronika.matusova@mil.sk • Tajomníčka redakcie: Mgr. Milena SLEZÁKOVÁ, tel.: 0960 31 29 84, e-mail: milena.slezakova@mod.gov.sk • Jazyková úprava: Ing. Eleonóra BUJAČKOVÁ • Grafická úprava: Dáša NEUBAUEROVÁ • Adresa redakcie: Mesačník OBRANA, MO SR, Kutuzovova 8, 832 47 Bratislava, e-mail: obrana@mod.gov.sk, www.mosr.sk/obrana/ • Tlač: Západoslenské tlačiarne Skalica, s. r. o. • © Ministerstvo obrany SR, IČO: 30845572, EV 412/08, ISSN 1336-1910 • Neoznačené texty sú z tlačového servisu MO SR a OS SR • Neoznačené obrázky sú z archívu MO SR a OS SR • NEPREDAJNÉ

NATO nekončí

Tradičné živé slovenské a české stránky aj profily na sociálnych sieťach vďaka prevzali klamstvo z dielne majiteľa českej extrémistickej strany SPD Tomia Okamuru a jeho europoslancu Ivana Davida o tom, že Grécko, ako členská krajina NATO, požiadalo Rusko o vojenskú pomoc proti druhej členskej krajine Aliancie Turecku, čo má znamenať faktický koniec NATO.

Na pravde sa zakladá len to, že sa naozaj uskutočnil telefonát medzi gréckym predsedom vlády Kyriakosom Mitsotakisom a ruským prezidentom Vladimirom Putinom po tom, ako turecké stíhačky bez povolenia narušili grécky vzdušný priestor a turecká výskumná loď Oruc Reis začala v Egejskom mori nelegálny prieskum možných nálezísk ropy. Ako však informoval Kremľ, politici neriešili vojenské a obranné otázky. Diskutovali o rozvoji rusko-gréckej hospodárskej, priemyselnej, vedeckej a technickej spolupráce v rôznych oblastiach.

Konšpirátori spravidla šíria dezinformácie v súlade s ruskými záujmami, tentoraz však vyvinuli mimoriadnu nadprácu, za ktorú ich Kremľ sotva bude chváliť. (aš)

Nedostali ste Obranu?

Ozvite sa nám na telefón 0960 31 29 84
alebo na mail obrana@mod.gov.sk

SPRAVTE SI SVOJ KALENDÁR!

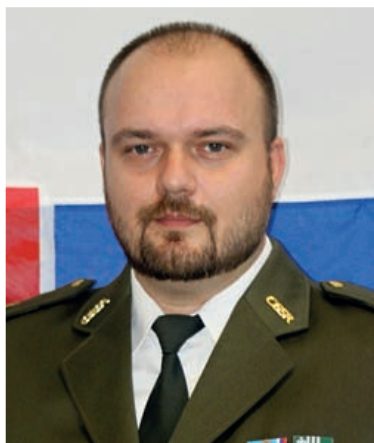
V auguste 2021 budeme pripravovať nový
rezortný stolový kalendár na rok 2022.

Môžete doň prispieť aj vy svojimi fotografiami z vojenského života, práce, výcviku, cvičení, misií.

Fotografie vo vysokom rozlíšení s krátkym opisom, menom autora a s označením **KALENDÁR** nám posielajte priebežne e-mailom na adresu obrana@mod.gov.sk najneskôr do 30. júna 2021.

Najlepšie práce zaradíme do stolového kalendára rezortu obrany na rok 2022!

kpt. Mgr. Ján Szakala
starší kaplán
prápor RCHBO Rožňava

Kto som?

V odbornej literatúre sa často hovorí o vojakoch ako o tzv. „živej sile“, možno ste sa častejšie stretli aj s výrazom „anonymná zelená masa“. Človek sa stane vojakom. Oblečie sa do uniformy, prejde príslušným výcvikom a nadobudne zvláštne postavenie v rámci ľudskej spoločnosti. Vieme, že nie každý človek sa môže stať vojakom, ale KAŽDÝ vojak zostáva predovšetkým človekom. Vojak nemôže byť človekom. A ostáva človekom originálnym, jedinečným a neopakovateľným. Dobré vieme, že pri slávnostných príležitostiach sa zvyknú klástť vence k hrobu „neznámeho vojaka“. V skutočnosti však nikdy neexistoval žiaden neznámy vojak. Každý vojak mal svoje meno, bol konkrétnou osobou. Ani v našich Ozbrojených silách SR neslúžia nejaké neznáme objekty, ktoré môžeme označiť ako živú silu či zelenú masu. Nie. V OS SR slúžia osoby – subjekty, ktoré si uvedomujú svoju dôstojnosť, pocit zodpovednosti a majú vysokú morálku.

Ale je to tak naozaj? Zo súčasnosti i z histórie vieme, čo sa stane, keď vojaci zabudnú, že sú ľuďmi, keď sa vyzlečú zo svojej ľudskej dôstojnosti. Od vojaka sa vyžaduje, aby bol odborne spôsobilý primerane vykonávať zverenú úlohu v ozbrojených silách. Súčasne je však ešte dôležitejšie, aby bol na náležitej úrovni ako ľudská osoba. Tak, ako sa kresťan nemôže stať dobrým kresťanom bez toho, aby bol najprv dobrým človekom, ani vojak nebude nikdy dobrým vojakom, kým sa najprv neusiluje stať dobrým človekom.

A ako sa stať dobrým človekom – vojakom? Určite by nám nemali chýbať tieto vlastnosti:

Múdrosť – schopnosť dosahovať ciele. Je však dôležité, aby sme sa učili stanovovať si a objavovať správne ciele.

Spravodlivosť – byť egoista, nemyslieť len na seba. „Čo chceš, aby druhí robili tebe, rob aj ty im; a naopak: čo nechceš, aby druhí robili tebe, nerob ani ty im.“

Odhodlanosť – ak má niektorá vlastnosť charakterizovať vojaka, tak je to práve odhodlanosť. Čo to znamená v praxi? Odhodlaný je ten človek, ktorý sa nezlakne nebezpečenstva, necúvne pred plnením povinností, hoci musí čeliť námahe, strachu, utrpeniu a v krajnom prípade aj smrti. Má silu vôle. Ak nechceš byť len neznámy vojakom, zelenou masou, živou silou, tak sa usiluj každý deň byť najprv človekom s veľkým Č a až potom vojakom.

Trápia vás bolesti píšťaly?

Bolesť sa prejavuje najmä na vnútornej strane píšťaly a často je lokalizovaná pozdĺžne popri píšťale. Typicky sa táto bolesť objaví pri záťaži a zmierni sa, prípadne vymizne, po oddychu. Často sa tento stav ľudovo označuje ako „zápal okostice“. Samotná patogenéza tohto bolestivého stavu je nejednoznačná. Medzi najčastejší mechanizmus vzniku patrí biomechanické preťaženie, ktoré súvisí s nesprávnymi pohybovými vzormi. Medzi ďalšie teórie vysvetľujúce mechanizmus patrí stresová reakcia kosti a potenciálna rola zápalu. Významnú úlohu zohráva stereotyp chôdze. Väčší výskyt bolesti píšťaly sa objavuje práve u vojakov v dôsledku častého pochodovania, prípadne iného typu prípravy, vyžadujúceho napríklad beh. Prítomnosť rôznych muskuloskeletálnych dysbalancií, ako napríklad hypermobilita alebo hypomobilita členkového kĺbu, môže výrazne zvýšiť šancu na vznik problémov s píšťalou. Ďalším významným faktorom, ktorý prispieva k vzniku problémov s píšťalou, je plochonožie. Tento jav je spojený s vyššou mobilitou členka a vzápätí vedie k väčšiemu preťaženiu píšťaly. Pokiaľ sa dané anatomicke abnormality spoja s neprimeranou záťažou, môže rýchlo vzniknúť problém.

Potenciálne terapie

Jagannath Sharma et al. testovali efektivitu zmeny stereotypu chôdze vojakov na prevenciu syndrómu mediálnej tibiálnej hrany. Zamerali sa pritom na zlepšenie mobility členkového kĺbu a zlepšenie neuromuskulárnej funkcie. Významnú časť intervencie predstavoval aj správny biomechanický nácvik našliapnutia a odvíjania chodidla (obr. 1 a 2). Na správnu techniku došľapu je dôležité využiť spoluprácu s fyzioterapeutom. Tréning stereotypu chôdze bol spojený s nižšou šancou na vznik syndrómu mediálnej tibiálnej hrany.

Ďalšiu potenciálnu terapiu na liečbu bolesti píšťaly predstavuje kineziotejp (obr. 3). Kineziotejp je elastická páska, ktorá sa často využíva pri muskuloskeletálnych problémoch. Cieľom štúdie od Maggie C. Griebertovej et al. bolo testovať efektivitu použitia kineziotejpu u pacientov so syndrómom mediálnej tibiálnej hrany v porovnaní so zdravou kontrolnou skupinou. Súbor tvorilo 20 pacientov so syndrómom mediálnej tibiálnej hrany a 20 probandov bez. Zaznamenaný bol plantárny tlak bez kineziotejpu a s kineziotejpom. U pacientov so syndrómom mediálnej tibiálnej hrany bol zaznamenaný nižší vrchol poklesu mediálnej klenby. Podľa Griebertovej et al. aplikácia kineziotejpu môže znížiť záťaž u pacientov s mediálnym tibiálnym syndrómom.

Obr. 1

Bolesť na vnútornej strane píšťaľy sa označuje ako syndróm mediálnej tibiálnej hrany a je častým problémom dolných končatín najmä u športovcov. Najčastejšie u bežcov, futbalistov aj vojakov. Vzniká z častého biomechanického preťaženia v dôsledku dlhodobej záťaže, nedostatočnej kompenzácie a nevhodne periodizovanej prípravy.

Bolesť vnútornej strany píšťaľy u vojakov predstavuje významný problém, ktorý nesmie byť podcenený. Jeho diagnostika a nasledujúca liečba patria do rúk odborníka a rady v tomto článku nie sú určené na samoliečbu.

Text a foto: Mgr. Dávid Líška
Vojenské športové centrum Dukla Banská Bystrica

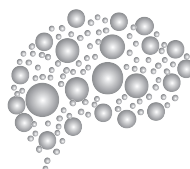
Obr. 3

Obr. 2

por. Mgr. Emília Bezáková
Úrad hlavného lekára OS SR
Ružomberok

Keď ľudské duše rezonujú

Každý z nás sa v živote stretol (hádám aj viackrát) s nevysvetliteľným javom, najmä v emočne nabitej situácii, ktorý mal krátkodobý alebo dlhodobý vplyv na daný okamih, deň či možno aj celý ďalší život. Ako príklad sa dá uviesť moment, keď na niekoho blízkeho intenzívne myslíte a odrazu vám ten dotyčný človek zavolá. Alebo skúsme sa vrátiť myšlienkami do obdobia nadväzovania vzťahu s terajším partnerom/partnerkou. Či nečakané vyriešenie dilemy, komplikovaného problému prostredníctvom záblesku vnemu z úplne inej oblasti. Je vysoko pravdepodobné, že každý čitateľ by vedel prispieť príkladom zo svojej skúsenosti.

Spomínaný fenomén uviedol do života v psychologickú disciplínu švajčiarsky lekár, psychiater a psychoterapeut Carl Gustav Jung (1875 – 1961) pod názvom synchronicita. Píše: „Bol to prof. Einstein, ktorý vo mne podnietil úvahu o možnej relatívite času, priestoru a ich psychickej podmienenosti...“ Samotný autor synchronicity definuje ako „súčasný (ale aj v rámci niekoľkých hodín, dní) výskyt určitého psychickeho stavu s jednou alebo viacerými vonkajšími udalosťami, ktoré sa javia ako zmysluplné paralely s momentálnym subjektívnym stavom“. Rozumejúc súvislosti s titulkom, akoby duša vyslala impulz, ktorý svojou povahou v rôznorodom svete nájde ten správny nástroj, s ktorým čisto zarezonuje.

Udalosti, v ktorých vnímame synchronicitu, sa vždy vyskytujú so sprievodom hlbokých emocionálnych zážitkov. Nie sú prepojené reťazcom príčin a následkov (to je skôr kauzalita), čiže nemôžeme ich úmyselne ani neúmyselne rozpoznať. Obsah udalosti má vždy symbolický charakter a synchronná udalosť sa veľmi často stáva zlomom v príbehoch nášho života. Žijeme v čase, keď sa nám do mysle prediera množstvo výskumov založených na dôkazoch, ale aj veľa dezinformácií či informačného smogu. Existenciu synchronicity nemožno poprieť, no zatiaľ ani úplne vysvetliť. Pre bežný život ju však stačí vnímať ako jeho súčasť, ako kúsok „psychickej imunity“, aktívnej veľmi často práve v tom správnom okamihu.

Pluk slovenských dobrovoľníkov v ZSSR

Na konci októbra a začiatku novembra 1943 sa v priestore západne od ukrajinského Melitopľa do zajatia Červenej armády dostala značná časť príslušníkov slovenskej 1. pešej divízie. Po sústredení 32 dôstojníkov a 1 611 poddôstojníkov a vojakov v Timoševke (severozápadne od Melitopľa) bol z nich 9. 11. 1943 zorganizovaný pluk slovenských dobrovoľníkov pod velením pplk. Viliama Lichnera.

V dennom rozkaze č. 1, vydanom v ten istý deň, veliteľ pluku vo vzťahu k postaveniu jeho príslušníkov okrem iného uviedol, že až do definitívneho rozhodnutia sovietskych vojenských veliteľstiev nie sú považovaní za zajatcov, ale za internovaných vojakov. Trinásteho novembra bol na zhromaždení príslušníkov pluku schválený telegram J. V. Stalinovi so žiadosťou, aby im bol umožnený vstup do 1. čs. samostatnej brigády, ktorá v tom čase bojovala na fronte južne od Kyjeva. O päť dní neskôr sa začal presun pluku železničným transportom do tábora v Usmani (75 km severne od Vorožne), kde došiel 25. novembra.

Do Usmane postupne prichádzali ďalší bývalí príslušníci 1. pešej divízie, ktorí sa dostali do zajatia na konci októbra, počas prvých dní novembra 1943. To umožnilo, že do 26. 12. 1943 počet príslušníkov pluku narástol na 2 146. Z toho bolo 2 017 Slovákov, desať Čechov, jeden Moravan, 48 Rusínov, traja Poliaci, 27 Maďarov, 38 Nemcov a dvaja inej národnosti. Večer 29. decembra sa uskutočnilo slávnostné zhromaždenie všetkých dôstojníkov, rotmajstrov, poddôstojníkov z povolania a z každej z deviatich rôt pluku po 50 príslušníkoch mužstva (celkovo 540 osôb), ktorí jednoty schválili Prevolanie k slovenskému národu a k slo-

venskej armáde. Popri inom sa v tomto dokumente uvádzalo: „Slováci, Slovenky, vojaci slovenskej armády! My, dôstojníci, rotmajstri, poddôstojníci z povolania, hodnostníci a vojaci 1. slovenskej pešej divízie, ktorí sme v deň 25. výročia Martinskej deklarácie prešli na stranu Rusov, pred vstupom do radov čsl. vojska v sov. Rusku obraciam sa na Vás. (...) Do svätého oslobodzovacieho boja voláme všetky zložky národa, všetkých rodových Slovákov bez ohľadu na stav, náboženstvo a bývalú politickú príslušnosť.“

Tridsiateho decembra 1943 J. V. Stalin podpísal rozhodnutie Štátneho výboru obrany ZSSR o ďalšej výstavbe československých vojenských jednotiek na území Sovietskeho zväzu. Nariaďovalo sa ním vyhovieť žiadosti československého velenia, aby popri už existujúcich došlo k výstavbe nových jednotiek, a to paradesantnej brigády, stíhacej leteckej perute a náhradného pešieho práporu. Na ich sformovanie sa mali využiť príslušníci vtedajšej československej náhradnej jednotky a vojenskej zajatci z „nemeckej, maďarskej, talianskej a rumunskej armády československých národností a občianstva, nachádzajúci sa v táboroch NKVD pre vojnových zajatcov“. Na druhý deň, 31. decembra, splnomocnenec sovietskej vlády pre výstavbu československých vojenských jednotiek gen. G. S. Žukov vydal náčelníkovi Správy pre vojnových zajatcov a internovaných gen. I. A. Petrovovi pokyn, aby boli do 10. 1. 1944 takíto zajatci odoslaní do Jefremova. Na základe uvedených rozhodnutí 8. 1. 1944 príslušníci pluku slovenských dobrovoľníkov opustili tábor v Usmani a 9. januára došli do Jefremova, kde z nich o niekoľko dní neskôr vznikla 2. čs. samostatná paradesantná brigáda v ZSSR. Ich vstupom do československého vojska v zahraničí sa zásadným spôsobom zmenil podiel Slovákov v československých jednotkách sformovaných na území ZSSR. Podľa prehľadu o zložení československého vojska v zahraničí v polovici februára 1944 ich bolo celkovo 3 027. Druhou najpočetnejšiu skupinu tvorili Rusíni – 2 524 osôb, 932 osôb sa hlásilo k českej národnosti a ostatní k iným národnostiam. Zároveň sa zmenil aj podiel Slovákov na celkových počtoch československého vojska v zahraničí (vo Veľkej Británii a Sovietskom zväze), v ktorom bolo v polovici februára 1944 dovedna 13 305 osôb. Najväčším počtom boli zastúpení vojaci českej národnosti – 5 503 osôb, druhou najpočetnejšou národnostnou skupinou sa stali Slováci – 4 061 osôb, po nich nasledovali Rusíni – 2 524 osôb a zvyšok predstavovali príslušníci iných národností.

Viliam Lichner v hodnosti majora slovenskej armády

Titulná strana Prevolania k slovenskému národu a k slovenskej armáde

Text: plk. v. v. doc. PhDr. Jozef Bystrický, CSc.

Vojenský historický ústav Bratislava

Foto: VHA Praha

Anglická blúza výsadkára

Vojenská anglická blúza (Battledress Blouse, 1940 Pattern) s otvoreným golierom, rozhalenkou patrila československému dôstojníkovi v hodnosti nadporučík, bojujúcemu v druhej svetovej vojne v československej jednotke v ZSSR.

Podľa nariadení pre čs. vojenské jednotky v Sovietskom zväze mali mať blúzy, ktoré nosili dôstojníci, ale aj ženy, rotmajstri a aspiranti, otvorený golier, pretože pod blúzou nosili košeľu s viazankou.

Blúza je do dĺžky pásu, s páskou na pracku, usporiadaná na fixovanie do nohavíc a je vo farbe kaki s jednoradovým zapínaním na gombíky. Má dve horné vrecká, ktoré sú našité, s príklopkami na gombík, a jedno vnútorné vrecko.

Dovezené po mori

Britské súpravy Battledress boli pre čs. vojenské jednotky v Sovietskom zväze dodávané z Veľkej Británie cez Murmansk, resp. Archangelsk. Nosili ich aj čs. dôstojníci, ktorí prichádzali do Sovietskeho zväzu z Veľkej Británie a zo Stredného východu. Britská súprava Battledress, 1940 Pattern bola v Sovietskom zväze používaná od jesene 1943 do konca druhej svetovej vojny. Nad ľavým náprsným vreckom je blúza dekorovaná stužkami od vyznamenaní a nad nimi je prišitý britský parašutný odznak (British Parachutist Wings), určený pre výsadkové (parašutné) jednotky, resp. absolventov kurzu pre parašutistov.

Tento odznak bol vyšitý na podklade textílie vo farbe blúzy a pozostával z motívu padáka vyšitého z bielych nití a krídla z belasých nití. Britské parašutné odznaky si nad ľavé náprsné vrecko blúzy našívali čs. parašutisti, ktorí úspešne zvládli bojovú výsadkovú misiu, resp. niekoľko misií. Odznaky sa na území Sovietskeho zväzu začali na rovnošatách čs. vojenských jednotiek v ZSSR používať na prelome rokov 1943/1944. Spomínanú vojenskú blúzu získalo vtedajšie Dukelské múzeum do svojich zbierok v roku 1968 od výsadkára, bývalého príslušníka 1. čs. armádneho zboru v ZSSR Jána Kopčáka.

Výsadok Jan Kozina

Na blúze sú náramenníky, na ktorých je hodnostné označenie nadporučíka. Ján Kopčák pochádzal z obce Zborov, nachádzajúcej sa neďaleko Bardejova. Do čs. jednotky v ZSSR bol prijatý 18. januára 1944 v Jefremove. Patril k tým vojakom, ktorí boli špeciálne vytrénovaní ako parašutisti a dokázali pôsobiť v tyle nepriateľa a plniť tam špeciálne bojové úlohy. Zúčastnil sa ako politický komisár na parašutistickom výsadku nazvanom Jan Kozina, ktorý pozostával zo 17 vojakov (ôsmich Čechov a Slovákov, príslušníkov 1. ČSAZ v ZSSR, a deviatich špecialistov z radov Červenej armády).

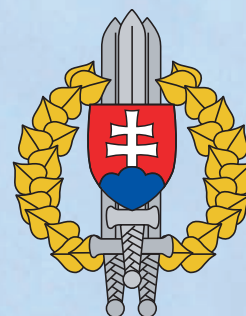

Pôvodne mali byť vysadení v tyle nepriateľa na Šumave. Výsadok mal organizovať partizánske oddiely z miestnych obyvateľov a neskôr pripraviť základňu pre príjem nákladu a ďalších skupín. Okrem toho bol predurčený na diverznú a deštručnú činnosť na komunikáciách (najmä na železničnej trati z Prahy do Plzne). Mal podniknúť bojové akcie v okruhu svojej pôsobnosti a zakladať národné výbory. Večer 16. októbra 1944 odletel výsadok z poľského Rzeszówa, nad Moravskou Ostravou sa dostal do prudkej protitladlovej paľby a pilot sa odklonil od určeného smeru. Preto bola skupina vysadená v noci na dvakrát a do celkom iného priestoru, ako sa predpokladalo, navyše v blízkosti protektorátnych hraníc. Kopčák bol vysadený v druhej časti výsadku, neďaleko Loun. Takmer hneď boli napadnutí nemeckými vojakmi a v prestrelke, ktorá sa rozpútala, sa podarilo prestrieľať a uniknúť len Kopčákovi a Jánovi Palovi.

Postupne sa dostali do krivoklátskych lesov. Tu sa za pomoci miestneho obyvateľstva ukrývali až do marca 1945, keď nadviažali kontakt so sovietskym spravodajským výsadkom v okolí Mšece. Vojna sa stala Jánovi Kopčákovi osudná aj v jeho osobnom živote, pretože sa počas nej, v mestečku Kamenec Podolský, spoznal so svojou budúcou manželkou, volynskou Češkou, Evgéniou (Evženiou) Vígnerovou, príslušníčkou čs. armádneho zboru. Po vojne sa major Ján Kopčák so svojou manželkou usadili v obci Zborov a vychovali spoločne tri deti.

Text a foto: Mgr. Gabriel Blaško
VHÚ – VHM – Mo Svidník

Spolu to zvládneme

ROZVRH HODÍN 2020 – 2021

	1	2	3	4	5	6	7	8
PONDELOK								
UTOROK								
STREDA								
ŠTVRTOK								
PIATOK								